

ISSN-0171-8427

ykpkslk yLku rðfMkLku Mk{ŠAkík

PKSLkk

Òsko : 37

yf : 6

MÁxBçkh - 2010

Mkᵅbk yf : 717

Vo. XXXVII

No. VI

rð»kp

Mkq [

rLkp{kf yLku {ÞÍPÍPke Mkðk{k Útkokeo

Lkpçk rLkp{kf yr{ík {kÁ íkPke ¼hík Èð{ry

ykpkslk yLku rðfMkLku ðk[k ykÁkík yk {kíkrf okshkíke, ybkS, ykMk{e, íkrf{÷, íke-oku çtkkk=e, {÷Pk÷{, WÉq 9Ée, fÚkz, Ákòçke yLku WrzÞk ¼kkk{kít «frÞík ÚtkÞ Au

PksLk{kít «okx Úkík ÷¼ku{kLk {kòÞku ÷¼fLk ÁkðkLk Au íkùk Mkðku íkPke Mkn{ík Au yú {kLke ÷ðÞ Lkn².

PksLkLk ÷¼ku Mk¼kh LkðÁ Mkðku Ák{knyík fhe ÞfÞ Au

Aqf Lkf÷	Y.	10-00
ðkSkf ÷ðs{	Y.	100-00
çhu ðsko	Y.	180-00
9ky ðsko	Y.	250-00

÷ðs{kLke hf{"S.B.I. A/c. No. 515-08-10, Yojana (Guj.)" Lk Lk{k u{kLke ykizÞ/çkÍf zL^xúke {kíf÷e ÞfÞÞu ÷ðs{k {kíf÷kòLkMkLk{kú:

PksLk fkÞke-Þ

yçkÍk fkðÁk=ak, ÞwÍku çkÍLke WÁkh, Ák÷ze [kh hMík ÁkMku y{ÉkðÉ - 380 007. 079 - 26588669(fkÞke-Þ)

- çkR®sok : ¼kñíkeÞ h{kísokík {kxuFxlfxelLkuMk{kÞ çkñhyk {Í u{Ékh 2
- ykðíkefk=Lk h{kíLkíkkykþkþkþy ykÉÍÞ fíkth 5
- ¼kñík{kít h{kík - «&™ku yLku¼krð fkÞòÞk çkSÁKR 8
- ¼kñík{kít h{kíkLk fÞÉLke sYrhÞík-Mk{eçkík ElufMk fhefMkuÉðk òÞk=Mk{ yPh 12
- ¼kñík{kít Áknù-eòkh fkeLkòÞÚk okBMK Ákherókík òÞe 15
- ¾e fÉ : ðík{kLk ÁkñMÚkík yLkufkhkíf f çk=¼yÞMkn yMk. {tknk 19
- íkkík LkÍkhkíf ÁkMkkyku
- {kLkòSòLk{kít h{kíkòk{íkLkn{nÞð «k. zkp yu yú. [k{k 23
- ¾e-¾e-kzeykÍryLkòÞk Þ zkp yú Lke yú. fÍkzeyk 25
- okshkíkLk ¾e hÍLku Lkñk òLke 27
- rði {kÍrçfMkLkuWÉVð yLkurðfMk «k. yú Lk fu «òÁkík 36
- rçfMkLke {ç rð¼kòLk yLkuíkkík r«. íksMk Áe. ÁkzÁk 40
- MòYÁk{kít ÚkÞk=k ÁkñðíkkLku
- Mk{kík rÞkþy «yk÷e{kít¾e-fÉLke [kòeyÁk ¼q{kÍk {÷f {kñB{kÉMk÷e{ yu 44
- rçfMk Mk{kix Éñ=ÁkMknS zku hksÿyÞMkn hÍkXuz 49
- ¾e fÉLkñSòLk{kít{nÞð «k. zkp ÁkY÷ W{kÞk ÉMkR 51
- SòLk - yf h{kík zkp MLkn÷ MkSÞ Þò÷ 52

-
- ykðhy rzÍ kELk MkÁLk MkÍMkLk 1
  - PksLk òñhík — 2
  - PksLk òñhík — 3
  - «fkÞLk rð¼kòkLk okshkíke ÁkMÍkFku — 4

Website : www.yojana.gov.in
 E-mail Address : yojanagujarati@gmail.com

çkR®Søk : ¼khíkeP h{íksøkík {kxu fxfxeLkku Mk {P

- çkRhyk {ÍŵÉkh*

Bnkk {if÷kklke yf íkfo {ıçk yk÷ABÁkf yu yðe rlyþkí{f «íkef þáðík Au röi Lku rLkhíkh yúke Qðo Ákrh[P ykÁku Au yLku yf {ı{ íkhefu sLke WÁkh, Éh [kókk ð»k yúke ykþkyku yLku yLkk ¼þøkMík ðð¼{kú Mkkúku ÁkkókkLke ¼q{fk Mkkku ¼sðu Au Éhif ¼khíkeP {kxu yk ¼þøkMík ðð¼{kú íku nk{þk yf «&™Lkk YÁk{kt ykÚPk níkt : yf yçs ÷fkku yLku yfÁký MÖyÁkÉf Lknª. fıç ? çkR®Søku yLkku sðkç ykÁPk Ákrhýk{u h»xþP WL{kÉLkú ðkíkðhý Q¼k ÚkR økþt

Þpkhu Mkh ÉkthçkS íkkíkyu ¼khíkeP yú÷ıMKT {kxLkku Áknı÷ku ykÁwLkf {ıðzku 1920Lkk yLxðÁko yk÷ıBÁkóMk økBMk ð¼ıkuþkþPkunıkk yf kt yf yúðPıfu ykÁwLkf Mkkðzku fhıkt Áký ðÁwMkYı «Éþk ¼khíkeP yú÷ıMKTıy¼ı÷ktÁkokuÉkzelkúþmkk yLku yLP sðPkıy fPıníktı yþkıkÁký «¼krðík Úkþı÷k íkkíkyuPky{kúke ©ı ÉkzðehLku yLxðÁko¼ıkıkúMÁkkúMkh fPko níkt. yf Lkk s þçÉkuç kt, 'h{íkøk{íLkk {kæP{úke þnı{kt h»xþP ¼kðLkk Ákkkkþ yu{kxu' Ákkkk ¼ıkıkú íkkíkyu Mki Áknı÷k yk÷ıBÁkf h{íkkúMkð{ktfkR ¼khíkeP ÓþÁðíkøkík Mkkóyqıyf Síku yðıMÁkLkú ðPıníktı yu MÁkLkLkú çkhkçh LkúþkMke ð»kkk ðnkýkt ðkþk ÁkAe yf ¼khíkeP yr¼Lkð rçkLýkyu çkR®Søk{kt þkúðþı÷k ð»ko 2008Lkk yk÷ıBÁkf

h{íkkúMkð Éhr{þkLk rLkþkLkçkçkS{kt ¼khík íkhVúke Áknı÷kuMkkóyqıyf Síke ÷eÁku yLke yk rMkrØLku ÷eÁu çkR®Søk{kt¼khíLkkuríkthkkkuh»xðs Vhfðkþku ípkhu yk [-~{kÁkhe rLkþkLkçkçkSke y¼qkÁkðo rMkrØLku rçkÉkðıkk yçkðu ¼khíkePkú økð¼ıh Ý[k [nıkk yLku yr¼{kLkúke Áknı÷e Úkþı÷e Akıke Mkkúku Mk{ıı{kæP{kúke rxÁÁkýeykLkku yk h»xðkÉe þkþúke sðkçk ðkıkk níkt. çkR®Søk rðsPLke ½xLkkyu ¼khík sðk Mk{ıı{kæP{Lke çkík{kúke ÁkMkkh ÚkR hnı÷k Éþ{kt, fkR Éþ{kt Lkúke yı÷kt Ák[kMkfúke ðÁw [kðeMku f÷kf [k÷Lkkhe xeðe LPq LkxðfMkLk {kæP{úke Mk{økıÉþ{kt yf h»xþP WL{kÉ Q¼ku fhe ÉeÁku yf yçsúke ðÁwsLkMkıtıþk Áhkðıkk Éþ{kt Mk{ıı{kæP{kú Áký Lkðk Lkkþfku yLku Lkðk Mk{k[khkuþkıAe hıkt níkt, ípkhu ÁkÉfkúke Mq [kt¼khíLkLk MúkkLkLke ©ıkk

fPko ðøk, ¼khíku {ıðı÷ku yk yf{kºk MÖyÁkÉf yk Wsðye {kxu ÁkþıkıyLkuþkøþ fkhý níktı ¼khíkeP h{íkkı {kxu çkR®SøkLkufxfxeLkLk Mk{þøkıkk íkhefu ððk{ktıyðıkkunıkkı yuh{íkøk{íLkk yf ðnıh «Éþk fhıkt fRf ðÁwnıktı yLkufkhý {kºk yuLknıktıfçkR®Søk ¼ıkıkú¼khíkıyLkú©ı «Éþk fPıníktı Áký yu {kxu Áký níktı fu yLkk ÷eÁu ¼khíkeP h{íksøkíkLke LkqkLk þYyıkLkLk yÁký {éPk níkt. rçkLýk fR yÁkðkÉYÁk Lknıkkı yLkk sðıı «Éþk ÁkkMkLkLk çkzr{LxLk, xıLkMk yLku íkehÉkSke h{ík{kt Áký ÁkLkhhðSıkík Úkþıníktı ÞPkurçkLýkLkLk fkhýıyfðkh rıkhþkku÷nıkkððkLkLkı÷e ÚkR økþıníktı ípkhurðsþıy fıç kh (75 rf. økt. çkR®Søk{kktfkMþÁkÉf) yLku Mkkpe÷ fıç kh (66 rf. økt. ÉeMxkR÷ {Ó÷fMıke{ktfkMþÁkÉf) {ıðelku yu

ÖkikLke çkkPÄhe ykÄke ÈeÄe nîke funsw
 ÖÄuçuÖkh ¼khîkeP rîkhbkkuçkîR®søk {kt
 ÷nînkþu yuLke rMkrØyukLkuxu÷rðÍ Lk
 WÄkh f÷kfkLkk f÷kfkLkMÄe rðÖuLk Ükþu
 yLkuhkîkkîkîk îkaykuh»xþP {nkLk¼kðku
 îkhefu «ÍPkîk çkLke økþk.
 Mk {q {kæP {koyuykÄku÷k yk sw÷kçkÜke
 nkafelkuAkzeLku Äknw÷eðkh yku÷ABÄkf
 h {îkkuMkð {kt, fkr yLP h {îk flüyeP
 Mîkhuhk»xþP [ükLkLkKurðkP çkLke nîke
 ¾he. Að÷ktfæ÷ktf Èþfkükt¼khîk {kt

Lknðk÷ MkrnîkLkLkuyr¼LkÈðk òRyu
 fkhýfu yuLýu Mkrçkîk fhe ÈeÄw fu
 Mk {pLk MkÈ¼orðLk rðSP {æðeLku
 ÈþLke h {îkku yLku yLke fðÄkLkLku
 ykøk÷ ðÄeLku Mkkfkh fhe þfkþ Au
 yuLküke ²ky MkkÜke yøkîPLke çkkçkîkku
 Mkk {u Q¼heLku ykðe fu :
 Mk {q {kæP {kuLkt h {îksøkîkLku yf
 hk»xþP h {îk ükþk îkhefu {kLþîkk {æ,
 yuLküke LkqkLk ¼khîkeP yku÷ABÄkf
 MkrMfîkLkLk ykrð»fkhLke îkfkWswæ

ykððk ÷køke. {ðLke ðkîk îkku yuAufu
 MkkÜke ÷kfr«þ yþkS xeðe Mk {k [kh
 [uk÷ xkRBMk LkkWuyuk Mk {þøkk÷k {kt
 fh÷kt yf MkðökýÜke sykþ Aufuyf
 Mk {þu ¼khîkLku hk»xþP Ä {øokýkîke
 rçfæLke ÷kfr«þîkLkLk yk÷¼ {kt¼xkzku
 LkkÄkþkuAu yk Mkðöký {wçk [ðkR {kt
 53 xfk yLku fku÷fîkk {kt 44 xfk
 h {îkøk {îk«eyku yku÷ABÄkf {kt hMk
 Ähkðîkk nîkk. Bþkhu yk þnîkkLk
 yLku {u [ðkkRLk 41 xfk yLku
 fku÷fîkkLk 29 xfk h {îkøk {îk«eyku
 yu xkyu ©e÷fk rðYæÄ h {kR hnw÷e
 ¼khîkeP rçfæ xeLke {uLel ðükk
 nîkk. {þkR {kt îkku yf yÈ¼qk økye
 þfkþ yðe ½xLk nîke fu Bþkhu
 h {îkøk {îk«eykÜke {w÷kfkîk ÷ðk {kt
 ykðe îþkhu yuLkLk 64 xfk ¼khîk
 yLku ©e÷fk ðâ [uh {kR hnw÷e rçfæ
 ©ye rðþufkRÄky ðyîkk Lknîkk.

çkR®søk ¾kîku ¼khîkeP
 h {îkðehkusuheîkuÄÈfkuSîke ÷kðþk yu
 òRLkuyk¾kuÈþ MkV÷kuðøke QXâku
 yLkuMkLkuyku÷ABÄkf ÄÈfkuSîkkLkLkhu
 h {îkkuMkð ÷kþkuyLkuyurðî kMk Äky
 çkXkufu¼khîk Äky yuLkÄÈfkuSîke þfu
 Au ÄÈf rðsükkuykuÄÈf SîkðLke
 hk»xþP WîfðkLku Äkþe fhðk MkkÜku
 rðfMîke hksfep WÜk÷ÄkkÜk÷Lk yu
 Mk {þøkk÷k {kt h {îkøk {îk ükþku yf
 {nÿðLk«ÈkLk fþð ykîkhhk»xþP Mîkhu
 {æ÷e MkV÷îkk yLkurðSPkLk «ÈþLku
 Èþ¼hLk ¼khîkePklku yfswþk fhe
 ÈðLkLkðkPÈkufþk ¼khîkLke Mkð©c
 yku÷ABÄkf h {îkkuMkð {kLke rMkrØyukyu
 Mk {þøkk÷k {kt ÷e fu Bþkhu yk¾kuÈþ
 y [kLkf Ükþ÷kt ykîkfðkÈe nîL ÷k, fu
 slke yMkh ðÄwÄkzîke ÈþkR hne nîke,
 yLkku sðkçk {ktøke hîkku nîkku

su yku÷ABÄkf h {îkku Èðþðnh yLku
 WÄkLkLk fkhýyuf nktMkþk {ktÄf÷kR
 økR nîke yLkk {kxuçuÈ÷e þfkþ Au
 yLkku yk yf Mktfîk nîkku yf Mk {þ
 nîkku fu Bþkhu Èþ økushîk yLku
 fykæf {ktÜkþ÷k rMk÷rMk÷ðkh Ükþ÷k
 çkkBçk Äzkfk yLkuLkðBçkh 2008 {kt
 {þkR {ktÜkþ÷k y¼qkÄkðolkhMknkhLk
 «¼kð Mkk {uLÍw÷e hîkku nîkku îþkhu
 yku÷ABÄkf yLku yLkk ÄkAe {kþfkükt
 rzMkBçkh 2008 {ktÜkþ÷e {w÷kçkSLke
 rðî [ÄBÄkþLkþeÄk sðk ykîkhhk»xþP
 h {îkkuMkð {ktÄÈfkuSîkðLke MkV÷îkk
 MkkÜkuMkÄkh MkeheL çkzr {LxLk {ktMkþLkLk

çkLke yLku yu ¼þ Äky Q¼kuÜkþku fu
 ¼khîkeP h {îkøk {îkLkLk
 ykîkh {k÷¾k {ktfkr ðþðÄMÜkîk MÄkhku
 Lknª Ükkþ îkku yk çkÄwswþ yf swkyw
 Mkrçkîk Ükþu
 ¼khîkeP h {îksøkîkLkLk
 RrîknkMk {kt rçfæLke MkkÜkuMktf÷kþ÷e
 Äkðrîk {wçk Äknw÷eðkh yLP fkr
 h {îkLkLk Mk {q {kæP {koyuykx÷e çkÄw
 «kîMknLk ykÄþu yx÷sw Lknª, ½ýkt
 ÷ktçk Mk {þÜke Aif yîþkh MkuÄe
 MÄkkLkhrþÄk {k²k rçfæLkLk rMkîkhhk {kxu
 sykhrükîk nîke, yuLÄkkLkhrþÄk {kxu
 nõurçkLýkLku Äky Mkk {Üke Èh¾kMîkku

yku = ABÄkf h { ikkúMkÖLkk rEÖMkuÄknúe kt
 { koxk¼køkLkk ¼khíkeþku hksfeþ
 fxkf xe MkkÚkuMk½»kofhe hÍkkt níkk yLku
 ¼khíkeþ MkÇPkkLke 56 ÓPÁöíkykkLke
 LkkLkfze xifze çkR®søk ¾kíkufkR rMkrØ
 { þðe þfþu yuröþu Mkkþf® [9kík
 níkk. { ðLke ðkík ikkuyAu fu ¼khíkeþ
 yku = ABÄkf Mk½ (ykRyky) Lkk « { ¼
 Mknþ f ÷ { kze yuíkkh { íkøk { ík « u eyku
 yLku « þMk fku { kxu íþkt MkkÄLkkrLkðE Lk
 ykÄke EeÄtn íkufíkykuyú ÷ wMkTÄkkMkúke
 fkr [{ ífkhLke yÄkúkk rçk ÷ fúe hk¾Au
 Lkn^a. WÉkMkeLk ð ÷ ý yLku Mker { ík
 ykþkyku yÄkúkk ykkLke Äkç¼q { WÄkh
 Q¼k hnu = kt ¼khíkeþ yú ÷ wMkLke
 MkV ÷ íkk yku yLku rMkrØ yku ðÄwWsæ
 ÷ køke.

çkR®søk { kt rösúkk rLkðze k
 9kúþ h { íkðehkkLke MkV ÷ íkk yf MÖYÄku
 yuLke f ÷ k-fkþ ÷ Lkk yf
 ðMkeþíkLkk { k íkhefu yu ¼khíLke yf
 ÷ kçke ðkíkLkk yf YÄf níkk íkú ýu
 ¼khíkeþ h { íkøk { ík úkþk
 « ðíkeo hnu = e sçkhsMík
 rLk»V ÷ íkk ykkLke nfefíkLku sðe heíku
 1990 { kt Lkðe WÉ¼ðe = e ykR. xe.
 RLzMXþ yu Af 1950 Lkk Mk { þúke
 ykSÚkf rðfkMkLku Äkkþku økýkíkk
 'rðfkMkLkk rnlÉwÉh' Lkk { kÁkÉz çkÉ ÷ e
 Lkítí þkun íkkuyðe heíku ¼kþkeLku ¼q-ku
 fhe Lkð¾e. sðe heíkuLkhhþý { þúku fu
 yrí { « u S-ykR. xe. ðPLxMkT
 RLvkMkMk yLku Áð « kúkk MúkkÄfkú yu
 y ÷ økkððkÉeíkk yLku ÷ kþMkLMk
 Äkhr { x hksLkk Ékþfkyku ÄkAe
 ¼khíkeþ ÓþkÁkhh úkþkLkk yf ðri f
 ¾e = kze íkhefu ÄkkúkkLke ykøkðe yku ¾
 Q¼e fhe yðe heíku s çkR®søk
 rðsþkyu ¼khíLkk h { íkøk { ík úkþk { kt

yki { rði kMkLkuyf Lkðku « kúy Vþþku
 Bnkúkk { íf ÷ kúkkLke yf íkfo { usçk
 yku = ABÄkf yuyðe rLkYþkí { f « íkef
 þÁöík Aurði LkurLkhíkh yLke Qðo
 Ärh [þ ykÁku Au yLkuyf { t [íkhefu
 sLke WÄkh, Èh [kúkk ð » kú yLke
 ykþkykuyLkuyLkk ¼þøkMík ð¾ { ku
 MkkÚkuÄkkúkkLke ¼q { fk Mkkúku ¼sðuAu
 Èhf ¼khíkeþ { kxu yk ¼þøkMík
 ð¾ { kuíkkunt { þk yf « &™ Lkk YÄk { kt
 ykÓþk níkk: yf yçks ÷ kfkuyLku
 yf Äký MðýÄkÉf Lkn^a.

fú ? çkR®søku yLkku sðkçk
 ykÁþku Ärhýk { u hk » xþþ WL { kÉLku
 ðkíkððý Q¼wÚkr økþt

¼khíkeþ h { íkøk { íkLkk
 yíþkh MkkÄLkk ÷ ¼LkLku RríknkMk
 Að ÷ kt ÷ kçkk Mk { þúke { k^o
 rLk»V ÷ íkk ykkúke s ¼hðk { kt ykðíkk
 níkku rð & ÷ w kfkuy « ýkr ÷ Lku
 sðkçkÉkh Xhðe, yu « ýkr ÷ Lku
 [÷ kðLkhhk hksLkúkk ykkLku sðkçkÉkh
 Xhðþk, yx ÷ us Lkn^a yf ýu ¼khíkeþ
 ykLkðrþfíkk WÄkh Äký Mkðk ÷
 WXÓþk. Èh [kh ð » kú yu çkçkík
 Mkk { qnf hk » xþþ ÄhÄkhh çkLke økR Au
 fu yku = ABÄfLkk ðri f V ÷ f WÄkh
 Bþkhu Äký fR ykztyð ÷ wÚkkþ íþku
 fkrçke ðLke WÄkh yLkku ÉkkLkku xkÄk ÷ ku
 Zkæ Eðku [kh ð » kú ÄkAe Vheúke yk
 s çkçkíkLku ÄkkúkkðSíkík fhðk { kxu
 çkR®søk yku = ABÄfuy Mkkçkík fhe
 EeÄwfu ykðe « ýkr ÷ nkðkt Aíkk Äký
 MkV ÷ Úkðwþþ Au

¼ksÄkkLkk MðøkMÚk { nkMkr [ð
 yLkúÄkðofrçkLkø { þke « { kÉ { nksLku
 yfðkh økþ { ík fhíkk f l kú níkk fu
 ¼khíkeþ ykRxe yLku MkkÉþo Wäkkøku
 ykx ÷ ku rðfkMk fþko Au yLke ÄkAæ

fkhý yu Au fu MkhfkhLku yuLke
 nksheLkku fkr ynMkkMk s Lkúke, íþkt
 MkkÄe { kt íkkuyk Wäkkøku ÄkkúkkLke yf AKÄk
 Q¼e fhe EeÄe. yr¼Lkð rçkLkLke
 MkV ÷ íkk Äký hk » xþþ h { íkøk { íkLkk yk
 Lk { kkkLkk ykAk { kt ykAk WÄkþkøkk
 WÄkh s ykÄrhík Au Mk { rðLke
 ÷ ðíhe yLku yLke MkkÚku yf RLzkh
 þþøkk húsLke ÓþðMÚkk ÷ RLkusL { u-
 yk çkçk { k^o rMkzLke yLkuyúkkMkLke
 þYykíke nkhh { uþk ÄkAe ¾hð¾h
 yf ykúþo íkhefu Q¼he ykÓþwAu
 yu ½ýe Mkh ÷ íkkúke Akze ÉR þóíkk
 níkk « ýkr ÷ Lke WÄkh ÉkkkhhkÄký fhe
 þóíkk níkk yLku ÄkkúkkLkk ððzo
 [ABÄkþLkþeÄk yLkufku LkðÓÚk økþMkLkk
 { u ÷ MkkÚkuMkkúkk { kLke þóíkkuníkk
 ÄkhíkkuyyuyLk fhíkkMkíkík « þíLkku
 [k ÷ whkíþk. nkhhk EÉçkúke sL { u-
 k yk rðsþu Mkkçkík fþð fu { sçkçk
 { kýMkLku nt { þk rðsþ Úkkþ Au
 ykLkúke yu Äký Mkkçkík Úkþwfu Mkhfkh
 íkhh MÄkkLMkh fhðk { kt ykðe =
 h { íkøk { ík ykðke { EÉ ÷ eÄk ðøkhh
 Äký ¾hð¾h MkV ÷ Úkðwþþ Au yk
 Mkúkk « ýkr ÷ çkLkððLke rðYØ { kt
 E ÷ e ÷ fhðe yu íkkLkhe { ¼kçk e s
 nþu Äkhíkkuyk çkÄkLke ÄkAæ yÉh
 rðfMke hnu = kuykí { rði' kMk s Au

* ÷ ¼f nk =
 rMkrLkþ rhMk [o Vu-ku ÞuLkðSkkxe
 ykþ Mkkxð ÷ l fþkþh
 yizsöx (Mk = øLk) « kúwkh,
 ÞuLkðSkkxe ykþ MkkWÚk ykrÉfk
 rÄLkÄk ÷ xMxe yLz Mkkæhe,
 MkkWÚk yrþþk rhMk [o VkwLzþLk
 sLk ÷ yrzxh, MÄkkMkT RLk Äe
 ø = kçk ÷ MkkMkkþxe, fLkxðÄkhe « MÄkkøeMk
 (hkæ = s)
 yðíeðþwð yrzxh, MÄkkMkT RLk
 MkkMkkþxe (hkæ = s)
 yðíeðþwð yrzxh, Mkkfh yLz
 MkkMkkþxe (hkæ = s) MkkÚku Mkkf ÷ kþe = k Au
 cristorian@yahoo.com

ykð íkefk ÷ Lkk h { íkLkúkk ykLku rþúký

- ykrÉiP fíkh

h { íkLk ¼rð ÞLk Lkíkyklu rþrúík fhök yu Míkh Mæe Áknd [ðkLku yf { k^o hMíku Au Mákak { úks { úx yBpfpLkú [÷ ý yk¼k röi Lk röðÄ Éþk { k MV ÷ íkkúke ykðe h íkú Au ykíkhkxð Þ Míkh ykðk fíkkMk Að ÷ k Ák [kkk fhíkt Áký ðÁw ðxkkúke [k ÷ u Au yLku su Mákak { k Ákkúkkúke fkhfÉeo çkLkðök { kkkLkhhk Ákkúkkúke MÖÁLk Mkkfkh fhe þfu Au þyMkLke fíx ÷ ef þLkðSíkxeí sðe fu lþþkfo þLkðSíkxe yLku fíx ÷ tçkþk sðe yLP þLkðSíkxeí { k Mákak { k { úks { úx fíkkMk [k ÷ u Au su Mkk { kLP hefku þyMkLke h { ík ELzNðl Ákh ykÁkrhík Au

«kEMkðkxhnkVMkFðkMko Ákhk { þk ÁkZeyuíkksúkh { k ¼rð Þðkúe fhe Au fu 2012 Mæe { k ðöri f h { ík çkðhLke É { ík 141 yhçk zkú hLke ÚE spu su nk ÷ Lke É { ík { k 37 xfk ðjð ÉþkðuAu h { ík { k ykðe ÷ k ðrð ÞLku ðúkkú, h { ík ykÁkýk M { økúþheh yLku { kLkkuMÁkúyo röfíkk fhuAuíku «kúkr { f íþk ÷ Að ÷ k fíx ÷ kf Ékþfkykúke çkÉ ÷ kíkkuðp Au 21 { e MÆelke þYyíkúke s yuMÁkú ÚE økþuAu fu ÁkMkLke yf { kxe hf {, ø ÷ íh, Lkk { yLku «ríkkð, { kþ { kú { k Lkk { Lk yLku «þMk f h { íkLkú yf yr¼ðk yþk çkLke økþk Au

h { ík Wákú { k í zÁkúke Ákrhðíkúk ÷ kðök { kxuh { ík «çkÁLk { k { kMxh rzokú yLku h { ík Wákú MkkúMkF ÷ kþe k yLP úkþkkúke þYyíkLkku yf Lkðk ðöri f yr¼ðk { ðök { uAu Mþðík hkxðu yLku fíx ÷ kf Ákrú { þnkákeþ Éþkú { k h { íkøk { íkLkkt Mkk½ - { z ÷ kúy íkúku

W { xfk¼h ykðfkþk Au fíEÁký h { íkLke MÁÁkúkuMV ÷ çkLkðök { kxuh h { íkLk { ÉkLk Ákh yLku { ÉkLk çknkh Úkíke çkÁk s «fkhLke «ðjþkykúkk h { ík «çkÁLk { kMk { kðþ Úkkþ Au h { íkðehkkúkk ÓPÁðíkíð yLku h { íkLke MÁÁkúy kúke Mkk¼k ÷ ðök { kxuh yk Éþkú { k ½ýe ÓPðMkkþe h { ík «çkÁLk fÁkLkeyku þY ÚE Au

h { ík «çkÁLkLkúíþk ÷ ¼khík { kLkðku yLkurðfMkíkku íþk ÷ Au Áký íkúyMkkhe þYyík fhe Au yíþkh Mæelk ðkkú { k ¼khíkeþ h { ík { k ÓPðMkkþefhýLkku y¼kð, MkkLkkuÉhMkkþk yLkuhsfep É¾ ÷ økehe ðök { kík níkk. yk { nkðk Aíkk ¼khíkeþ h { ík { k { kuz { kuz Áký ÓPðMkkþefhýLke þYyík ðök { uAu ¼khík { k çkko ykú rçfíx fíxúe (BCCI), suðkþk ðkarðí LkúMkkúke Árlkf h { íkLkú { k¾u níku íkúy Ákúyo Mkk { kLk, ÁkókkhÉkh MkeEyúke rLk { yf (÷ ¼f Mðíkþk Ákófkx Au)

fhe íkurÉþk { k yf Ákøk ÷ ¼pAu ykúe EÁLzþk Vqçkku= VzhpLk(AIFF) yu Áký Éhí LkþLk ÷ Vqçkku= ÷ øk, su ð ÷ çkku { kþ Au íkúku { kxuyk ð ÷ çkúkk { úks { úxLkþkLk hk¾ðk ÁkúyMk { kLk MkeEyúke rLk { yf Vhrsþkík fhe Au EÁLzþk «er { þh ÷ øk (IPL) Lke Mkv ÷ íkk yu h { íkLk ðöri f Lkfþk { k ¼khíkLkúMkkLk yÁkkÓþuAu

h { ík röi yu Áký ¼khík { k hnúe k röþk çkðhLk { nýðLkú { kLþík ykÁke Au yLku þnkák íkúkk Wþkh y { uhfkLk röþk çkðh { k ½ýe þöþíkkykúhnúe Au ¼khíkLke yúkkÓþMkk { k Wá [ðjð Mkkúkkúçkðh Au «kþúsík ykðf yLku ¾ ÷ e Mkk { k, xeðe Áhkðík ½hku { k { k çkçkíku Úkþe e hMkðjð yLku h { íkLk { nýðLke Mðefkþókk, MúkkLkf yLku ykíkhkxðþ fÁkLkeykúkk ðnþ¾çkúkk ÷ úþkf { k ðÁkhkuyLkurðfMkíkúskúçkðh Au ¼khíkLkúMkkLkþeÁk { k fíx yÉksu

250 r{r÷pLk zku-h ðkš»kf Ay xeðe hkExMkLke ykðf 350 r{r÷pLk zku-h ðkš»kf Ay yLkuçkLkç ktÍ zÁkúke ðÁkhkúke hÍkkuAu

{úks}hLke Mðk ykúke rðrðÄ MÄkkuxøk yMkkurMk yP Lk, ð÷çMk yLku MÄkkuxøk {úks}úx fÄkLke ððknhúku ykðLk khk rËðMkkç kth {íklk M {økíe-úke rðfMk yLku «çkÄk {kxuMkkúke ðÁkhu sYh Äkzpu yksu rËðne {kt P k u ð P u ÷ e fkuç LkðÖÚk økBMk 2010Lke MkbkXLk Mkr {rík {kt yhksfíkk V÷kP÷e ððk {auAu ðu ¼ k h í k L k u ykíkhk»xÞP Míkhu íkf {ððe nkÞ íku ðPðMkkpP Mku yÄkLke sYhPík yrlkðkPçkLke Au h { í k L k k ¼ r ð » P L k k Lkúkk ykúku rÞrükík fhðk yuMíkh MÄe ÄknkU [ð k L k k u yf {k°k hMíkkuAu MÄkkuxøk {úks}úx yBpP LkLk [÷ ý yk¾k rði Lk rðrðÄ Èpkuç kt Mkv÷íkkúke ykðe hÍkú Au ykíkhk»xÞP Míkhu ykðk fðMk Að÷k Äk [kMk fhíktí Äký

yLP PmLkðŠMkxé {ktMÄkkuxøk {úks}úx fðMk [k÷uAusuMk {kLP heíkuPnyMkLke h {ík ELzMxÞÍ Äkh ykÄrhík Au fux÷kf fkpç {kúPðMkkpP fkuç kxúVá [y {nhfLk ÷eðMk sif fu ykçkçeyu ykúy/y÷e yLkuyif y÷çke sðk {kxuyif {í [íkÞkh fhuAu

ykMxÞ÷PkyÄký {÷çkkukoykÄrhík fux÷kf ÄMkÈøkeLk fðMk Þy fPkoAu rzfelk PmLkðŠMkxeyuMÄkkuxøk {úks}úx {kt Mxúksf {úks}úx, {kfÞxøk, VkelkLkMk yLku ÷kÞkk rð»kP Mkkúkkku yçPkkç {çPkuAu

½ýk çkÄk ELxhLkÞLk÷ MÄkkuxøk VzhÞLk yLku yS LMkeykúkk½h økýkíku ÄMðxÍ h÷úz – çku¾çk s «ríkrçík økýkíkk MÄkkuxøk {úks}úx Lk ykíkhk»xÞP {kMxMko«køkú {LkÞs {kLk çkLÞ ÷MkLk ykÄrhík ELxhLkÞLk÷ LkÞLk÷ yfz {e ykú/ ykúMk yúz MkkÞLMk xifLku÷kS yLku {kMx ELk MÄkkuxøk yzr {rLkMxÞLk, sLku ELxhLkÞLk÷ yk÷ÁBÄkf fr {xe yLku rVvk {kMxMko«køkú {uÄký {kLÞíkk ykÁke Au

Ä {kMx fu ELxhLkÞLk÷ {kMx ELk {úks}úx, ÷kp yúz ÍkúúLkxé ykú/ MÄkkuxø°ký PmkuÄÞLk PmLkðŠMkx Mkkúku ¼køkeEke {kyk fðMk [÷kðuAu Èhif y÷øk-y÷øk rð»kP ¼ýkðuAu – {kúkvkxopmLkðŠMkx, Þfí (ÍkM {rLkxé), yMkzeyuçu÷kúke, Exk÷e ({úks}úx) yLku PmLkðŠMkx È rLkÞkúku÷, ÄMðxÍ h÷úz (÷kÞ).

rçMxkVuzçke, ykEykmkLk MÄkkuxøk zkÞhðxh {kLkuAu fuykðLk khk ð»kç kt ðri f h {ík Wäkøk {kt «kMkçkf fkpðP yLku íkúke {køk Ähkðíkk ÷kífkúke sYh Äkzpu

nkfe, xurLkMk, yúkk÷uxðMk sðe h {íku rðpuðkík fheyu íku íku Äký ðPðMkkpP fhyLku yÄkLkððLkku «ÞÍk fhe hÍk Au yíÞkhLke ÄrhÄMkírk ðúkt ðPðMkkpP heíkuíkk÷e Äk {÷k MÄkkuxøk

ðÄwð»kkúke [k÷uAu yLkus MÄkkuxøk {kt ÄkkúkkLke fkhfÈeoçkLkððk {køkLk khk ÄkkúkkLk MðÄk Mkkfkh fhe ÞfuAu PnyMkLke fux÷ef PmLkðŠMkxé sðe fu LPÞkf PmLkðŠMkx yLkufku÷tçkP sðe

íkaykufnuAufu Úkzak ðakæ ktnöry {u ykEykmkLkk rðrðÄ rð¼kækkæ kt «rþrúríkkúku fk {u hk¾ðkLke Lkerík yÁkLkkðe Au y {Lku ÷køku Au fu ykEykmk {kxuÁký yk yaf Mkkhe íkf Außþkt ÞðkLkkuMkkhe fkhfÉeopY fhe þfuAuyLkuMkkúkuíkf Lkk Lkðk rð [khkuyLku ÞÁðíkykúkkuWÁkÞkøk ÚE þfuAu Á rVvk {kMxh yLku ykEykmkxeyMk Mkkúkkú ðæký WÁkÞkøke Mkkrcçkík Úkþu yLku ykÁkýLkuÉh ð«køWá [Mkk {íkkðkæ , Mkk {SÁkík MÁkkæðk {úksMko økßÞnyæMk {æþu yk MLkkíkfkú ½ýk çkÁk ELxhLkþLk÷ MÁkkæðk VzþþLMk yLku íkf Lke LkþLk÷ MÁkkæðk çkæzeÍ {ktðæKE þfþu h {ík Wákøk yksurðfMkkúkuðþ Au yLku íkf kt Éhif Míkhu Þkøþ fþðþ Áhkðíkk ðÄwLkuðÄw=kfkkúke sYh Ákzþu íkf ktþfþLkufkE MkkLk Lkúke.

EKLm MÁkkæðk {úks {úx {ktfæ÷kf Wá [Míkhlkk yçþkMkç {ku þY fþko Au ÞhkuíEz {kMkúE÷ íkhk [÷kðíkkl ELxhLkþLk÷ MÁkkæðk yLz Eðúx {úks {úxLkk fkmkæ ktíkuMÁkkæðk=þ MÁkkæðk Eðúx {kfþøxk yLkúkkíLzøx íkúkk Eðúx MxkúS Ákh ¼kh {fuAu yk fkmkoA {rnLkk ðøækt yçþkMk yLkuA {rnLkk ELxLkþþÁk (yþkúS yLkuEL) ¼kækk {kt [k÷uAu

ÞhkuÁkþLk ÞmLkðSðMkxéÍ Lkk fæ÷kf Éþkuíkt fBÁkMk Áký Au suí fu íkúkkú çkkmko= kúkkLkú MÁkúLkþ fBÁkMk MÁkkæðk {úks {úx {ktyí çkEyLkuyçþkMk [÷kðu Au suíkt íku MÁkkæðk {kfþøxk, Vkelkálþþ÷ {úks {úx, yk [khMkníkk yLkuMkk {krsf çkçkíkku yLku {erzþk he÷þLMk yLku MÁkkæðk çkúzfMxøx sðk rðkÞLkuykðhe ÷uAu MÁkkæðkLkku {úks {úx yLku yLP

Íþk÷ku Mkkúkkúkk MÁkú-þþ÷kEÍ þLk yçþkMkç {ku {kxupþhkk {ktþfuf {nþðLkú flý Au fæ÷ef ÞmLkðSðMkxéÍ ½ýk fkmMk [÷kðuAu ÷kúçkúw ÞmLkðSðMkxé yk úkþkLke yøkýe ÞmLkðSðMkxé {kLke yaf Au Yk «fkhLkk fkmMk s {úke, MkkWÚk ykrÉfk, MkkWÚk y {uhfk, yþþk yLku yLP MkkækyuÁký [k÷uAu íkf kt xífk økkækkk fkmMk yLku Ák°kðþðnhúke rzÁ÷kú k Míkhlkk yçþkMkç {ku Áký WÁk÷çÁ Au MÁkkæðk fÁkLkeyku yLku ELxhLkþLk÷ MÁkkæðk VzþþLMk íkhk ykðe ÞmLkðSðMkxéÍ {kúke rzøá {æðe-k f {çkheykúke rLk {ýf {kt ðÁkhkuÚE híkku Au VzþþLMk WÁkhkík h {ík WákøkLke rðrðÄ úkþkLke fÁkLkeyku (yisLMkEÍ, fLkMkðxLMkEÍ, {úþwí [Mko ÷eomk, ð÷çMk ðøktú) Áký økßÞnyæMk ÷uAu

yk fkmMk Mkk {kLP heíku h {ík Wákøk {ktúkkækf {LkuyLkú¼ð Áhkðíkk nkþ íkúkkúkk {f yøkkk ykÁkuAu Áký íku yæ÷usYe Lkúke. íkaykuyðkuÉkðku fhuAufuíkf kLk 70 xfkLkúh {ík Wákøk {kt hksøkk {æ ðþ Au

íkkúkk {kt s EÁLzþLk EÁLMxxáw ykúv {úks {úx, y {ÉkðÉ Áký ðnh fþAu fu þükryf ð«ko 2010-11úke «kúvþLk÷ {úks {úx ykúv MÁkkæðk ykþkúkkEÍþLk() þY fhðkLkk ykþkúkk {ktAu

'MÁkkæðkLkú {úks {úx fhðkLke ykðzíkLke Mkkhe {kþk Au yLku nõu íku rði {ktyí Wákøk íkhefurðfMkE híkkuAu ¼khík {kt Áký nõu yk «fkhLke ykðzíkLke {kþk Au yk y {khk íkhVúke MÁkkæðk {úks {úxLku «kúvþLk÷kEÍ fhðkLke rÉþk {kt «Úk Ákøk÷uAu íkf ykEykyí -yLkk zkþhøxh Mkk {eh

çkhvykyu EÁLMxxáwLkk {úks {úx zð÷Ák {úx «kúkkí {() 2010-11Lkk ðfíkðþ {ktÁkeyí yMkykufkMkorðþufÍkú níku MÁkkæðk {úks {úx {kt Ákkúx økßÞnyæ rzÁ÷kú k() nk÷ {kt ¼khíkLke {k°k çku«ríkrçík ÞmLkðSðMkxéÍ {kúke Úkkþ Au- y÷køÁÁk ÞmLkðSðMkxé, fhkEíze, íkr {÷Lkzú {ktyí ðkúkkúÁke SzeyMkyí yLku EÁLÉhk økkÁe EÁLMxxáw ykúv rVrÍ f÷ yþþfþLk yLz MÁkkæðk MkkþLMk, Lkðe rÉðne {ktÁký ykðkus fkmko [k÷uAu fæ÷ef ¾kLkøke fku=usÍ yLku MkkúkkuykuyÁký nõuMÁkkæðk {úks {úxLkk rzÁ÷kú k yçþkMkç {kupY fþkoAu

Á EÁLzþLk EÁLMxxáw ykúv Mkkæþþ÷ ðe-Vh yLz rçkÍ Lkúkk {úks {úx, fku=fkíkk {ktÁký MÁkkæðk {úks {úx {ktÁ Lkð÷ xkx Mkkúxh ykúv yðm÷LMkLkuyí ðkúkkúÁkýðk {þLkkuMLkkíkfkækh rzÁ÷kú k [k÷wþkoAu yk rzÁ÷kú k EÁLMxxáw íkhVúke yÁkkþ Au Áký 2010-11Lkk þükryf ðkúke íkúku ÞmLkðSðMkxé ykúv fku=fkíkkLke {kLPíkk {æ Au yk yçþkMkç {kt {k¾y ykúkkí yMkhku Mkkúkk, {kfþøxk, h {ík WákøkLke ykúkkí sYrhþíkLke Mkkúku MÁkkæðk yLkuMk {þ {kæþ {kúðá [úkk Mkkúkkúkk ðíkf kLk ð÷ýku sðk rðkÞkúkkú «kúvþLk÷ yLkú¼ð {æuAu

fkmkúkk {k¾k {kt h {ík WákøkLkk fþÉk yLkurLkþ {Lk rðþuÁký ðýfkhe ykÁkðk {kt ykðuAu {kMxMko fkmko {kxu Mkk {Áký, Mkk {þ yLkufkMkúke Ve ¾ [ðkLke íkþkhe, yLP ¾ [koyku yLku fk { yLku f {kðök {kxuyí ðkofuíkúke ðÄwrykÁkðku Ákzu ½ýk fkmMk {ktyhsÉkhkú kúke 25 úke 30 xfk yhsÉkhku Mðefkhkík nkúkkúke W {Éðkhkoyu {w fæ- MkkÁkúkkú Mkk {LkufhðkuÁkzuAu

¼khík {kt h {ík - «&™ku yLku ¼krð

- fkpðPk çkksÁkkR

Ékpfkyku yøkkW ykÁký «Épuk yÆ¼áik hÍku Au yLku ykíkhkxðP Míkh ykÁkýku WíMkn yLku íkúkk Ákøk÷u Úkkz ð»ku yøkkW ykÁkýku Lkðk Ákrh {kyku {pðPk níkk. ¼khíLke hkxðP h {ík nkfe {kt Épu ykX yku=ÁBÁkf økkðz {z÷ {pðLku «¼kðpkæ hfkozo Q¼ku fPku Au yu{Mxhz { yku=ÁBÁkf {kt 1928 {kt ÁkmkkLke nkfe MÁkÁkæ {kt ¼khíku «Úk { ð¼ík økkðz {z÷ {pðPk níkku Ákhíku ¼khíkeP ¾kzeyu ÓPÁóíkøkík økkðz {z÷ 2008 {kt {pðPk níkku çkE®søk yku=ÁBÁkf {kt pðøk MÁkÁkæ {kt yr¼Lkð rçklýkyku økkðz {z÷ {pðPk níkku

fkuLkðóúkk økBMk LkSf ykðe hne Au íkúkk MxuzP {ku íkíPk h fhðLke fk {økeheLke hksÁkLke {kt íkzk {kh íkðkheyku [k÷e hne Au ÷øk¼øk, yk rLkhÁkøk yÚkðk rçLkrLkhÁkøk, yLku¼ðLku ykf»køj, fkeÁký ÓPÁóíLku ¼khíLkk MÆ¼áth {íLke yøkiPíkkLkur [íkkh ykÁke hne Au

Ékpfkyku yøkkW ykÁký «Épuk yÆ¼áik hÍku Au yLku ykíkhkxðP Míkh ykÁkýku WíMkn yLku íkúkk Ákøk÷u Úkkz ð»ku yøkkW ykÁkýku Lkðk Ákrh {kyku {pðPk níkk. ¼khíLke hkxðP h {ík nkfe {kt Épu ykX yku=ÁBÁkf økkðz {z÷ {pðLku «¼kðpkæ hfkozo Q¼ku fPku Au yu{Mxhz { yku=ÁBÁkf {kt 1928 {kt ÁkmkkLke nkfe MÁkÁkæ {kt ¼khíku «Úk { ð¼ík økkðz {z÷ {pðPk níkku Ákhíku ¼khíkeP ¾kzeyu ÓPÁóíkøkík økkðz {z÷ 2008 {kt {pðPk níkku çkE®søk yku=ÁBÁkf {kt pðøk MÁkÁkæ {kt yr¼Lkð

rçklýkyku økkðz {z÷ {pðPk níkku 1920úke M {h yku=ÁBÁkf yLku 1964úke rðLxh yku=ÁBÁkf {kt ¼khíku ¼køk ÷ðkLkúP y fPðníku su {kt ¼khíku yíPk MkuÁe [kh hsík yLku Mkkík fMðÁkÉf {pðPk Au ¼khík rði nkfe {kt yíPk huLkð {kuç {ktf Áhkðu Au MkkELkk Lknðk÷urði {ktçkeòuc {ktf {pðPk çkkÉ çkzr {LxLk {kt ¼khíLkúLkk {ÉeÁke WXátu Au ðòzoçkzr {LxLk VzhpLk íkhk 2008úke íkúkk Lkk {MkL {kLkLkeP ¾kz kze íkhefu÷ðk {kt ykðu Au 1980 yLku 2001 {kt yLkuç {u«fkp ÁkkÉfkoý yLku Áku÷ku÷k økkáke [Éu yku÷ #ø÷Lz ykÁkLk çkzr {LxLk [ÁBÁkP LkrpÁk SíPkk ÷kçkk økk»k çkkÉ yk Lkk {çknkh ykðP Au yLP h {ík {kt ¼khíku Lkk {Wðøkh fPðnkP íkuíku [Mk Au [Mk yu¼khíLke {p h {ík Au Að÷k Úkkz Ékpfk {kt [MkLke ÷kfr«Píkk ½ýe s ðÁe Ausurði LkkÚLk ykLkÉLku fkhýu ðÁw÷kfr«P çkLke Au

nk÷ {ktíkurði [ÁBÁkP Lk Au ðufu [MkLke su Vççkku÷Lke h {ík {ktÁký ¼khík ÷kçkku EríknMk Áhkðu Au 60Lkk Ékpfk MkuÁe ¼khík yuPPLk Ákkðh nkWMk økýkíku níku ÁkhíkuÁe {Áe {uVççkku÷Lk Míkh yLP ÉipLke íku÷Lkk {kt fÚk »íkú økPú. 22 sðk 2009Lke hðføk {usçk (rVvk) ¼khíLkku 146 {kuLkçkh Au ðku÷eçkku÷Lke h {ík {kt ¼khíLkú Míkh Mkkh Au 2003 {kt yuPpP {kt ¼khíLke huLk Ákk [{e Bpku ðòzoçk {kt 27 {kuç { níkku ðòzo Púkk [ÁBÁkP LkpeÁk {kt ¼khík «Úk { ð¼ík hLkh yÁk çkLpúníku

suh {ík {kt ¼khíku Lkk {Wðøkh fPð Au íku xLkMk Au ¼khíLkku¾kz kze rðSP y {íkhksu¼khíkeP xLkMkLkúLkðe Ý [kE WÁkh ÷kððk {kxu yøkiP Lke ¼q {fk ¼sðe Au 1973 {kt çku økkLz M÷u EðLx {kt íku ððkxð VKE Lk÷Lkk íkçk÷k MkuÁe ÁkrnÁkP kúníku r÷yLzh Ákk yLku {nþ ¼kríkryu 1999 yLku 2001 {kt

(÷ø4f sðknh÷k÷ LknúPúLkðS Mxe Lkðe rÉÓne MkkúkuMf »kP÷k Au)

ÉL [ykákLk Síke níke. íkykyu 1999 {kt rÖBçk÷zLk Síke níke. ÁkMku 1999 yLku 2003 {kt r {öMk zçkÖMk økklzL M÷u Síke níke. 2005Lk PnyMk ykákLk {kt MkrLkPk r {Í ko økklzL M÷u xúkkø ðxLk [kúkk hkWLz {kt ÁknkL Lkhh «Úk { ¼khíkeP {rn÷k ¾kze çkLke níke. 2009 PnyMk ykákLk {ktr÷yLzh

ÚkP÷k yÆ¼úkk «ÉkLkÚke íkuÉp {ktMkkÚke ðÄw÷kfr«P økç çkLkøk sE hne Au ¼khík rçfæLk EríknkMk {kt fæ÷kf fkpÖpÖk÷k ¾kze ykyurði rçfæ {kt ÁkñkkLkúÉçkÉçkkuð ðPkuAu suç kMkMk÷ økkÖMfh, frÁk÷Éü yLku yLPLk «ÉpLk {kt PkÉ fhkP Au Ákñík h {íkøk {íkLk úkøku¾kMk fhelkuçknk÷k

yk WÁkhkík, rðäkúkeoykúkk pk÷k WÁkhkíkLk xáplk f÷kMkeMkLk Mk {PLk fkhýúkyku/ÁkkoMkoÁkA÷ Mk {P Vk÷ðe pöíkk LkÚke. íkLku {LkñtsLk yúkk Lkðhkpñ {økLke «ð}fk økýðk {kt ykðu Au sLku yf ÖpÖMkP íkhefu ÷ðk {kt ykðíku LkÚke. su h {íkúøkLk hMkLke pYykík yxfkðuAu

çkeS çkkçkík yu Au fu {køk¼køku {kLkøk {kt ykðu Au fu h {íkøk {ík yu yrLkrüík fkhfÉeoAu suç k WBSð÷ íkfuhn÷e LkÚke. síke çkk÷fkLku h {ík «íPu÷økkð nkP yLkuíku h {ík çkksy yu sðk RáAíku nkðk Aíkk SðLk {kt ÁMkhíkkLke ¾køke {kxuúkyupükryf fkp fhðk Éçký fhðk {kt ykðuAu

økeS çkkçkík yu Au fu Éü4eíke heíku MÁkkoMkøç ktwíkkh [Zkð yLku¼kÉ¼kð ½ýku òðk {÷uAu çkk÷fkLkuçkk÷ÁkýÚke rçfæ yLku Vççk÷e Lke yúkk xúLkMkLke h {ík ©ç yLku {k¼kðk÷e ÷køkuAu r {rzPk {kt {kx¼køkyk h {íkkñfðhñs ðÁkhuÁkzík ykðuAu BpkhuifðkLkzyúkk ¾ku¾ku yk [ñe sðe h {íkLk Mkhk ¾kze ykLku çknk÷e «rMkÁÄ {÷íke LkÚke. nfefíkyk ybku {wfi÷e yu Au fu {erzPk {kt fæ÷ef [ku÷Mk økç ybku s Mk {k [khk÷fðhñs ykðuAu fkhýfuykðe økç MkkúLkkykt Mkr÷kP÷k Au ykÁLku òýeLku ykùPo ÚkpuñuzPk÷Mkñý {ktík {kLkuçfæ yLku Vççk÷e rMkðkP Lke h {íkLk÷Mkñý ¼køPu s Mkkø¼kð {÷pu n÷ko¼køk÷u yLku {rÉhk çkÉeyu fkuç ðxhe ykÁkðLk ÖpÖMkP {kt Í Ák÷kÖPñkÚke yúPÖMkP ÉeÁke QXákuAu ðifúkrçfæLke h {ík Ákñík Mker {ík Au yk WÁkhkík, íkksúkh {kt pY ÚkP÷e RÁLzPlk r {r {Ph ÷eøLk fkhýu fíkkñk÷ nkMk, {køk hkfýk Mkkúkyk÷k÷ ykðPk Au rçfæLke pk¾ òRLku íkyku

ÁkMk [ÁBÁkPlk çkLkPkuíku Bpkhu {Lk zçkÖMk fúkk {ktÁkMk yLku {ñp ¼kñk hLkh yÁk hík níkk. íkykyu 2010 PnyMk ykákLk {kt yk s Ákñkñkðík fPñík rçfæ {kt ¼khík÷e { yLku ÖpÁðíkøkík ¾kzeLk «ÉpLk {kt Lkðe Ý [kE «kó fhe Au xMx xe {kt ¼khík yíPku«Úk {Lkçkhu Au Bpkhu ðLkzu ykñkñk»xðP {kt ¼khík økeð Ç {uÁknkP Au rçfæ {kt Mkr [Lk íkñ÷e fhuyLkñ rMkrøyku÷kó fhe Au su [ku÷MkÁkýPðk ¾kze yku {kxu «ñýkMkñk çkLkpu yðe pífk Mkkðk {kt ykðe hne Au fu ¼khík {ktrçfæLke økç {kt

« {ký {kt÷kfkLkuðòðk {kxñfíku½ýñ fhðkLke sYrhPkík Au fkhý fu½ýe ð¾ík yøkíP Lke çkkçkík, rçkLkMkñíkíPÁkýLku÷eAu [ku÷Mk heíkuMíkku [fe sðkP Au

¼khík {ktMÁkkoMkøç {uç ¼kñk Ákzfkñ nkP íku íkLku {køkç kÚke ¾kze ÷ðk {kt ykðPk Au yLku íkLku ðÁkñkLke «ð}fk økýðk {kt ykðu Au ½ýe ð¾ík íkLku yçPkmç {Lke çknkñ økýðk {kt ykðuAu pk÷kLk ÉirLkf xkR {xçk÷ kÚke yçPkmç {TMk çkkuð ík÷u MÁkkoMkøç rÁkhePzLke yðkýLk fhðk {kt ykðuAu

çknkæp V ÷ f { kt Lkkykt hkfæ Mkf ækp Au
Åkhîwrykðk hkfkyLkk fkhýuyLP h { ik
WÁkh æpLk yÁkkîkLkúke. sÚke yLP h { ik
WÁkh ÞðkLkLkú¼køk ÷ ðk çkçkîkæpLk
¾L f kîkLkúke.

[kúke çkçkîk yuAufursð ÷ k yLkúÁkhkt
rðMîkhhkúç kt yfæz { f yLku MÁkkæTko
fkBÁk ÷ ðkLkku y¼kð nkþ Au sÚke
{ kæk¼køkúçkæ ÷ fklku fæ ÷ e f h { ikku { kxu
fæðyæLke ík ÷ e { yÁkîke Mkkúkyku { kæk
þnhkúç kt nkþ Au sÚke s nîyçkçkÉ { kúke
yÁkyLku { knB { É yÍ nYæLk, MkrLkþk
r { Í kq MkkRLkk Lknîð ÷ yÚðk
rÉðne { kúke íkkrLkyk M [Éð yÚðk
{ çkR { kúke MkkLk ÷ ækðMfh, Mkr [Lk
íkÉ ÷ fh, rðLkÉ fktç ÷ e yLkuyLP íkþkh
ÚR þöþkt. ÅkhîwrykðkÉ Au fu { kîk-
rÁkîk fusykuÁkhkt rðMîkhhkúç kxWLk { kt
Mkkþe Úkþkt nkþ íkkyku íkúç Lk çkæ ÷ fklku
þkþ Mkkðzîk yLku { kækÉþk yÁkððk
{ kæk þnh { kt Mkkþe Úðk ykðe þfu
Lkn^a.

Ákt [{ e çkçkîk, h { ik { kt ík ÷ e { { kxu
{ kæk hkfkyLke sYh ÁkzuAu yfæz { e { kt
yæz { þLk { æððk Ákþîkú Lkúke Åkhîw
MÁkkæTkofex, ÞnkLkVkuç oyLkuykhkþ «É
¾kntf, rVxLkþ ík ÷ e { ðæknúç kt Mkkúke
ðÁwLkkyLke sYh ÁkzuAu slkk fkhýu
h { ik { kt ykðîk ½ýkt ÷ kfku yxfuAu
¾kMk fhelku { æp { ykðfðkæku ðæko
ækkðV, Ákku ÷ ku rçk ÷ e Þzo sðe yæ-ex
h { ik { kt ykðe þöîkt Lkúke.

Aæ çkçkîk, çkæ ÷ fklku þkþp
{ kækÉþk yLku fktç { æ íkú Lkúke.
fkú^a çk { kxu þkþp Mkkðzku yLku þkþp
MkkÁLkku MkkúLkúke ík ÷ e { yÁkîkt Mkkxhk
nkúkk Lkúke íkúç s ¾æ-kzeykúku LkþLk ÷
yLkuykîkhhk»æþ fúkk Mkkúku MkkÁkofhe
þfuðkðe ík ÷ e { æ þöîke Lkúke.

¼khîk { kt h { ik Lku { kæk¼køkú
yðæyðk { kt ykðuAu yLku¼kþus íkúku
ðpðMkkþ MðYÁku ÷ ðk { kt ykðuAu sÚke
{ nÉyþîh { ik «íþuykÁkykt yr¼æ { Lke
Mk { eúkk fhðkLkkuMkk [kuMk { Þ ÁkköþkuAu
rÉðne { kt { kæk Ákkþu { kæ¾køkîk
MkwðÁkyku Mxæzþ { yLku MÁkkæTko
fkBÁk ÷ ðk { kt MkkÁkhkykúR hîkt Au Åkhîw
ðMîkð { kt Mkhfkhuç Lke LkerîLke Mk { eúkk
fhðkLke sYh Au íkkykuyyðk [ku-Mk
íkhy WÁkh ykððwðRyufufkuç Lkððk
çkÉ yk { kæ¾køkîk MkwðÁkykúku
ðMîkð { kt WÁkþkæ Úkkþ. yk çkçkîkúÁ
MÁkkæTko ykúkkhæxe ykp/ RÁLzþk
(yMk. yu ykR, xtf { kt 'MkkR') yu { kæe
sðkçkÉkhe WXkðe ðRyu rÉðne { kt
1982 { kt yþþkz ð¾kíku íkþk fhæ-e
{ kæ¾køkîk MkwðÁkykúke Éðhþ¼ yLku
íkúkkuy Mkhfkhf WÁkþkæ 1984 { kt nkú
Áhkþkunîku

íkúç kt 6 «kÉmpf flýku fku ÷ fíkk,
çkþk ÷ w, ækkæLkækh, [ÉæçZ, ¼kák ÷
yLku RBVk ÷ nkú Áhkþk nîk. ¼khîk
sðk rðþkæ Éþ { kt 'MkkR' îkhk Ákæk
«kÉmpf f [ðneyuQ¼æ fhðe ðRyu
su ÉþLk yîkrhþkæ rðMîkhh { kúke
«rík¼kþkæ ¾æ-kzeykúkuæ fkZu yk
WÁkhîk hkþp Mîkhu ykðe yLkMeyku
íkþk fhðk { kxuhkþp Mkhfkhuçkæ
ykððwðRy sÚke rsð ÷ k Mîkhu
fkþðþÁkhe ¾æ-kzeykúku ykæ¾æ þfkþ.
yLkúíkuþkþp ík ÷ e { yLku { kækÉþk
Mkkúkykæ ÷ Lk íkçk-u { kf ÷ e þfkþ.

h { ikúþkuykæ íþLkúÁkæ ÷ ðRyu íku
íkuþLk ÷ MkkæTko Ákku ÷ eMk, 2001 Au
h { ikLurðþkæ V ÷ f WÁkh rðfMkkððk
yLku «rík¼kLkúçknk ÷ kððk { kxu íkúku
ykþkæLk Úkþîkú yk { Aíkt, LkerîLkú
þkþp y { ÷ efhy ðMîkðfíkkúke ½ýktÉþ

nîku flý Mkhfk îkhk Mkhfkhe íkúç
çkæLk Mkhfkhe þkþk sðkt fu¾kLkæ-
fkákkhæ úkþk, çkæLk rLkðkMk ¼khîkeþLk
÷ RLkuh { ik yLkuæBMkk Wîf»ko { kxuÁ
LkþLk ÷ zð ÷ Ák { lxx VzLke h [Lk fhðk { kt
ykðe nîke. yk VzLkuykfs»kîk fhðk { kxu
Mkhfk îkhk yk VzLk Lkkykt yÁkLkhhLku
ykðfðk { kúke 100 xfk Aq ykÁke
nîke. yk WÁkhîk Mkhfk îkhk LkþLk ÷
[MkkþLkþk yLku ykîkhhk»æþ
xLkkoç lxx þkîsðk, ykîkhhk»æþ
xLkkoç lxx { kt ¼køk ÷ ðk rðÉþ sðk,
fkç { æk fBÁk ykþkSík fhðk MkkæTko
MkkÁLkku ðMkkððk { kxu Mkhfk LkþLk ÷
MÁkkæTko vzhþLk (yLkuykúv) Lk Mknþp
fhuAu

Þðk çkçkîkuyLkuh { ikøk { ik { þk ÷ þ
nkæLke þkæLk { kæk¼køkú LkþLk ÷
MîkhLke MkkÁko { kxu { þkÉík Au slkk
fkhy hkþp MîkhLke h { ikøk { ikLke
«ð»kLkuykæLk { æ íkúLkúke. yk çkçkîk
yæ íþLkku «þkMk { rn ÷ k { kxLk LkþLk ÷
MÁkkæTko [MkkþLkþk Lkku fhkþkunîku yk
þkæLk yîkøk ç ÷ kf yLkarsð ÷ k MîkhLke
LkLk ÁkkþLke MkkÁko { kxu hkþp yLku
flýþkrMîk «Éþ ykSúk Mknþ fhuAu
su¾æç s Lknðîkt nkþ Au yk MkkÁko
çkçkîk WÁkhLk Mîkhu»æþ fúkkLke MkkÁko
Úkþ Au

- (1) ík ÷ f (ç ÷ kf) MîkhLke MkkÁko
{ kxuY. 1000 ík ÷ f ÉæX
- (2) rsð ÷ k MîkhLke MkkÁko { kxuY.
3000 rsð ÷ k ÉæX
- (3) hkþp MîkhLke MkkÁko { kxuY.
10000 hkþp ÉæX
- (4) LkLkú hkþp yLku flýþkrMîk
«Éþ Y. 5000 hkþp yÚðk
flýþkrMîk «Éþ { kxu
Mkhfk îkhk nkú Áhkþk ÷ k ðÁw

yökíPllk Ákøk ÷ kŷÁkuMkhfkhuWŷkh-Ákøðo hkbP {kxu'Ákkp ÷ k pksLkk' nkú Áhe Au yk pksLkk nix ñ rsõ ÷ k MíkhLke MÄkÄko {kxursõ ÷ k ÈeX Y. 50000Lke MknkP yLku hkbP MíkhLke MÄkÄko {kxu Y. 75000Lke MknkP yÁkkP Au 1974 {kt fkuLkðÖÜk ÞÜk «køkü { nix ñ fkuLkðÖÜk ÈþLkk ÞÜk Ákø»kkyuLku {rn ÷ kLkk røfkm nkMkh yk fkpø { þY fhkÞkuníku su nix ñ ykíkh Èþ [ÁBÄkP LkrpÁk íkuLs MÄkøxWko/Vhxeð ÷ {kxuðÁMkíkf Ákøk ÷ kŷku nkú ÁhkÞk níkk. slkk fkhýuMúkrLkf yLku«kÈþf MkuL ík MÄkR níke.

¼khík {kt Mkhfkhu fhk ÷ k {kt h {kíke hköðok MÄkÄkoyÜkðk ðkð ÷ {f ÷ e sðe «kÈþf h {íklkk Wíf»ko {kxu yokø ÷ ykðöÞöRyu íkuòýeLkuykÜþo Ükþufu¼khík {kt Vøçkkø, høçke, çLze, Lkøçkkø, fkwçkkø, ÷ køçkkø sðe MkiÞkçkÄ h {íkuh {kP Au yk {Aíkt ykðe h {íku ybku ¼køþus Mkkð¼ ðk {au Au yÜkðk ÷ kŷkyu ¼køþus ¼køk ÷ eÁkunþ Au MúkrLkf ÷ kŷkúku MúkrLkf h {íkuh {íkk nkþ Au suL fuykRM nkife {køk¼køku rn {k [÷ «Èþ {kt ÷ zk¼, sB {wfk- {eh {kt h {kP Au yk s heíku çLze rn {k [÷ «Èþ yLkuWŷkh¼khíLkk yLP røMíkkhkuL {kt h {kP Au BÞkt {køk¼køkuçhV yLkuMkkunkþ Au ÷ køçkkø (nkífelke suL h {kíke h {ík) Wŷkh-ÁkøÞkk {kø ÷ þ {kt h {kP Au yk h {ík ÈþLkk yLP ¼køk {kt òýeíke Lkúke. MÄkøxWko « {kþLk fkpø { nix ñ {k ÷ ¼køkík MkuðÁk Mkkúku ÷ kŷkúkykf»kðk {kxuÞkøþ ÖÞöMkk fhðe sYhe Au

yk WÄkhkík RLzkh økuL sðe fu SBLkkMxef, xçk ÷ xøLkMk, fh {, ðRx r ÷ ^x² øk, Ákkðh r ÷ ^x² øk, rçk ÷ eÞzq Mkkf h ðøkñuku«kúMkník fhðe òRyu

fku ÷ ef RLzkh økuL, ÷ kŷkúkykfherhf heíku {sçkík hnðk {kxu ÁkzfkhsLkf heíku «kúMkník fhuAu

ykðe økBMk {kt¼køk ÷ RLku ÷ kŷku íkuLke ykðzík çkíkðe þfuAu Mkhfkhu ykðe ÞksLkkúke yokø ÷ ykðöÞöRyu súke çknkø k V ÷ f {kt {kLkð M {ÈkP {kxu Lkírf íkuLs ykSÚkf «kúMkník {au ykðe ÞksLkkkyu Q¼e fhðk {kxu {f¼k sYrþkík Vz Au su òñh- ¾kLkøke ¼køkeÈkhe íkh Q¼rfhe þfþ Au su {kxufkðkkø nkWkuykøk ÷ ykðöÞöRyu íkuykuykðe h {íkuLku«kúMkník fhðk íkuLs yLP «kfíkf h {ík sðe fuMfçkk zkRð² øk, Ákðkkhkný sðe h {íkuLkuLkkykLkñkíky fhðöÞöRyu suL kxuMúkrLkf íkuLs røÈþe Áhíke {kxu ÞðkLkkuku ykf»kø ðÁe h íkuAu Mkkhk ÖÞöMkkP Lku ¼krð yLkuMkhfk h íkhVke ykSÚkf MknkP çknkø k M {ÈkP Lkk ÷ kŷku {kxu ÷ k¼ «È Mkrçkík Ükkþ.

yk ybkuMkðøkñe òRyu íkuL {erzÞkyurðöÄ h {íklku fðhs MÄkü heíkuðñÈkh hsyíkkuMkkúku fhðöÞöRyu yLkuíkykuyk {kø rçfæ yLkuVøçkkø Lke h {íklkk «Mkký {ktMker {ík hnðöÞöRyu Lkn².

çknkø k M {ÈkP {kt ÷ kŷku òðk {kxu ykfS»kík Ükkþ íkuheíkuh {íklke [k ÷ kuyu rðöÄ fkpø {kuhsqfhðk òRyu slkk Árhýk {ÈþLk ¾kø {kuykðíkk rsõ ÷ kLkk ÷ kŷkúkuh {ík «íÞhMk ðøkþu slkk fkhýu ðÁw ÷ kŷkúkuhkfý fhðk {kt hMk ðøkþu yLkuðÁwLkkýkt ykðöÞöRyu slkk fkhýuyk ükþk {kt ðÁwLkkýkt hkfðk ykfS»kík Ükþu

yk {Aíkt yk MÈ¼øfku yLku {kík - rÁkíkkLke sðkçkÈkhe ¾kç s yÜkM¼h hnuAu ðÁwLkkýkt ykðöÞöRyu ykSÚkf çkkø ÷ ½xþu slkkúke çkø fkuLk

h {ík ybkuMk ðøkñk fhðk {kt {ÈÈYÁk çkLkþu yk WÄkhkík Mkhfkhe VzLkku WÄkÞkø ¼køÁkøðh {íkðehkúkuLku íkhefu rLkÞðík fhðk {kxufhðkuòRyu sŷkyu rðÁkúke ykúkuíkk ÷ e {yÁkþuíÞkhuíkyku Vöík íkuykúke yíknkrMkf Mkv ÷ íkkLku Ákúkhkðík fkhðöÞöRyu Lkn², Ákhíku ¾kø ÷ kzeykúku ©ç fkuLk íkhVúke íkk ÷ e {Áký {auþu

ÞðkLkkuku h {ík {kt¼køk ÷ ðk ykf»kðk {kxuíkkuðÁwí f hMkkuykðkzðke òñkík fhðk MkkúkuLku Au slkk {kø h»xðþ fukk s Lkn², Ákhíku rsõ ÷ k yLku íkk ÷ f MíkhuÁký yðkzoykÁkðk òRyu nfefíku slkk fkhýu h {ík {kt ykðLkkhk ¾kø ÷ kzeykúku Lkírf íkuLs ykSÚkf yLk çkðkuÁkký {auþu

ykðk Ákøk ÷ kŷku íkhk {køe xfkðkhe {kt ÞðkLkkúke þÁóíklkuyf Mkkhk {køðWÁkÞkø fhe þfþu fí fu¼khíLke ðMkíke {kt Oúke 14 ð»kúkk 35.4 xfk Au

súke ¼khíLku {kLkð MkkÄLkLke árúyuykÞðkÈ {éþk AuíkúLkúke. Ákhíku íkúkuÞkøþ heíku rð¼kSík fhðk {kt ykðöÞöRyu íkuykúku [kRLk, þw yM. yu, hrþþk, fkuþk, ðÁkkLk yLkuyðk yLP Èþkufu sŷkyu íÞ h {íkuLk¼køk ÷ AuíkykuMkkúku ðñÈkh heíku x ÷ he ykÁke þfu ¼khík WÄkh yksufkuLkðÖÜk økBMk ÞksðkLke {køe sðkçkÈkhe Au Ákhíku {f Ákzfk h Wä [ÈhÞöLk«Èþk hnuíkuAu suL kxu çknkø k V ÷ f {kt {kLkð MkkÄLkLku Mkkf ðk Ákþíkku s Lkúke. Ákhíkuh {ík ybku ykÁkýku Vku ðiri f Míkh WÄkh þÁóíþkøe yLku WBSð ÷ heíku «MúkrÁkík fhðkLkuAu

Email : kaushalya.bajpayee@gmail.com

¼khík {kt h { íkLkk fkpÉkLke sYrhþkík-Mk { eûkk

- ELLfeMk fkhfkmkuYLkueÁkk öPk÷Mkk { yþh

ykÁkýkt Éþ {kt h { íkLkk fkpÉku ík÷Lkkí {f heíku Lkðku yLku çkkα yðMÚkkLkku rð [kh Au íku { Aíkk íku yþku Mk½Lk yÇPkMk yLku ÝzkýÁkþðf þiúkrýf íÁkkMk yLku íkLkk y { ÷ efhý {kxu ÞkþP f { økehe nkÚk Áhðe ykð-Pf Au Mkykþkrsík heíku ½ze fKZðk {kt ykð÷ku fkpç {Lkku MkknrMkfkLku ¾køkku ÷ k¼ {æe þfu Au íku yþku Mkk [ku {ík çkkíÁðku, MðíktPk Mkykk yLku Mkðøkúne fkpÉku yu yksLkk Mk { þLke {ktøk Au

Fð ÷ ykLkíE yLku ÓPÁóíkókík rðLkkíEÚke WÁkh sRLkuh { íkøk { ík öri f MíkhurðMíkhelku Wá [fkoæLku MÁkÁkó { f yf { çkLke økþw Au rði Lkk 3 xfk ðÁkhhLke ík÷Lkk {kt íkuMkkúke {kæe ykðf hæe ykÁkíkku Wákøk çkLþku Au yk h { íkLkw MðYÁk çkÉ ÷ kþw yLku íkLke yókíþikk yrLkðkþo hksfeþ yLku Mkk {krsf «ð}þk çkLke Au [kRLkkLkk Mkkx Ákkðh {kt oký {rnLkkLke yÉh çkR^søk yk÷ÁBÁkfu½yúVhVkh fhe ykÁþkuníku suhksíkkheykuíkhk oký Ékþfk {kt Áký fhe þöþkt Lkníkk. rðfkMkpe÷ Éþku {kxu íkuLke «økrík, rðfkMk yLkurði {kt íkuLkk ÉhþðLku Éþkððk {kxu MkV ÷ íkkÁkþðf çekez^aøk fheLku ykþíkhkhxþþ MÁkxðMkT RðLxLku þs {kLkÁkÉ {f ððwíku yÉ¼qk ík f Au ¼khík yk ðkoykðxkçkh {kt fkpç LkððÚk økþMk þkð hne Au yk h { íkøk { íkLkk {nkf¼ {kt 85 ÉþkLkk 5000

(Ákr÷k ÷ ð¼f fñ ÷ rði rðák ÷ þ MkkúMkf ÷ kþ÷k Au çkeð ÷ ð¼f Ákæw [ñe ¾kíkumðíkPk Ák^okfhíð fhe h íkt Au)

h { íkðehku 1.2 r { ÷ ePLkúke ðÁw÷úkfku sLkurLknkαþu yLku yÉksu 26000 fhkz YrÁkþkLkhkífký. öri f h { ík {kxu rÉðnelkuykf»kóyLkñfúy çkLkððk {kxu hkfky fhðk {kt ykÓþw Au yk fkpç {kt þúkkþkþP « {ký {kt fkbÁk ÷ úkúke ÷ RLku {kα¾køkík, ÷ kþMkLkMk, MÁkúMkhrþÁk r { rzþkn ÷ yLkLkírf h { íkLke «ðxeMk MkrníkLkk «&™ku WÉ¼ðu ¼khík {kt MÁkxðMkT {kxu fkpÉkfeþ rLkþ {LkLke ÓþkÁkf heíkuMk {eúkk fhðkLke ÞkþP Ákα ykðe Au

Að ÷ kt fñ ÷ ktf Ékþfkúke MÁkxæðk ðÓzo fki¼kzku yLkurððkÉkuLk {kt MÁkzþkþw Au yk÷ÁBÁkf økþMk rçkz^aøk fki¼kz, íkksúkhLkwykRÁkey÷ fki¼kz yLku ¼khíkeþ {rn ÷ k nkfe xe {Lke ¾k÷kze™k ðikeþ Mkíkk {yéLkk ykhkákúke Éþ ÁyÁye QXâku Au 1928úke 1956 MkuÁe {kt Mkαþk A ð¾ík økðz {z ÷ {f ðLkhh ¼khíkeþ nkfe xe {Lke

h { íkLku Míkh yx ÷ w Lke [w økþw Au fu 2008 yk÷ÁBÁkf {kxuðk÷eVkp ÚkR þöþwLkníku yk çkLkð ykÁkýe ¾k {e ¼hu÷e ÁkæÁríkLku økððneðx yLku Mktfñ [íkÁkýwÉþkðu Au

sLx ÷ {Lk økþMk rçfñ Áký {f rV^oMkøk yLkuçkfeLkk [fðkýkt yþku ¾kzkR Au yk çkÁk çkLkðkurði Lke Wá [Míkhþ MÁkÁkó { f økç Lke fkae çkksw çkíkkðu Au

ÓþðMkkrþf h { ík {kt rMk {kLk hkaðkçkkoíkhk MÁkxæðk ðÓzúke ykSÚkf çkçkíkkúkuLk {f þkíflk nkÚk Áhkþwníku íkoyu ÓþðMkkrþf h { íkLku yLþ ykSÚkf «ð}þkyku Mkkúku WÉknhyYÁku ÷ RLku Mk {eúkk fhe níke. íkoyuh { íkLke MÁkÁkúku Mkþwík wíÁkkÉLkLke Mkþwík Óþkíþk ykÁkðkLkkuMkðøkúne «þílk fþkoníku íkoyusýkÓþwníku fu fkr yf MÁkxMko xe { yLkðk ¾k÷kze hMk «É yLku ÓþÁóíkókík {f ðye h { ík {ktçkLke þfítku

Lkúke. sÚke h{ íkLkk ík{kpk{kMÁkÁkó{f
 Mk{ íkku- yLkuMk{kLp rLkP{kLkuMkÁkhök
 Ákzuíkué Au h{ íkLkk «küMknLk {kxuíkué kt
 MÁkÁkLkk í kfLkuÁký W{InökuÁkzuAu sÚ kt
 Mk{ íkku- MÁkÁkúke yÚök fæ÷kíf yþu
 RÖLxLku MkVð çkLkköök MÁkÁfkué kt
 Mk{ íkku- ÁkýInkÖü ÖRyu xe{ îkhk

{sçk öýök{ktykÓPk Au
 (1) ©r{fLkku {vEku: ¾¼e-kze
 yLku {kr÷f VhSPkíkÁký f÷kf,
 {nLkíkýüyLkuFk{Lke ÁkrhÁMÚkrík yþku
 fhkh fhuAu ¾¼e-kze öike íkLkkuySLx
 öVkÉkhe yLku Lkírf heíku økBMkLkk
 rník{k kt fk{økehe çkÖöuAu zöMkLke

ÓPÁöikLkk [krh°k yLku «ríkçk Mk{u
 çkÉLkúkeLke heíku fk{ [÷kÖökku n→
 hnúkkuníkku
 (3) fkpÉkLke Mk{sóke :
 Mkhfkhe MktkXLkuryLkuryLP ySLMkeyku
 fúsLkk LkkykfeP ÓPönkhkuíÁkkMkÖkLke
 sÿkLkuMkÿkk yÁkÖk{k tykÖe Auíkkk

MÁkÁkóðzusuwíMkn sökköök{k tykÖu
 A úkLkkúke ykÖfkuQ¼e Úkkp Au sÚke
 yrödhíkÁkýu¾¼ö÷k çkÖhLke çkkçkíkLkkku
 rMkÖkík ÷kfkuLkk hMkLkuy nªPk Mk{kök{k kt
 ykÓPkLkúke. slkk WÁkh h{ ík Mk{Ø Úkkp
 Auíkuçke ò Ákøk÷k{k kt íkLkk Ákrhýk{Lke
 yøkkWúke ykøkne ÚkR pöike Lkúke. yk
 çkçkkçkíkkuÁkÖríkLkuMÁkü fhuAusLkk WÁkh
 MÁkkuMkoRLzMxü fk{ fhuAu
 Öri f h{ ík su{üP «&™Lkku
 Mk{Lkku fhuAu íkLku rÖMíkík heíkuLke [u

Ákku- eMke Mk{u«Épök{k zöMkLkku«&™
 çkðÖfkh çkLke híkkuAu MktçkÁík Lkkz÷
 ySLMkeyku îkhk zöMk xMxªøk,
 «ríkçkÁík zöMkLke PkÉe, Éz, ¾¼Lkøke
 {vEku yLku yÁke÷Lkku n→ MÁküÁkýu
 ÉpkÓPkAu
 (2) EöLkku fkpÉku: RöLkku
 fkpÉku yøkkW fíEíke MÁkkuMkúkk
 fkpÉk{kLk níkku ÁkhúkuRhkíkÁkÖfLke
 EöLkk nÚ ÷kLkk VksÉkhe fkpÉk{k kt
 MköLke sYrhPkík hnúke. ònñ{k kt

îkhk ¼üü [khLke yLku rnMkçkku
 ÓPöÁMÚkík nkÖk yþku íkÁkkMk nkÚk
 ÁhökLke sYrhPkík Au MktkXLkLkk
 ÁkÉkrÁfkheykúLke x{o yþku yLku
 ykMkLkk ÁkÉkrÁfkheMö{h{PkÉkLkku
 {vEku÷kçkk Mk{Púke öý Wfú-kPkAu
 fhkhLkuøkýíkhe{kLk ÷ökíkk nkÖkúke.
 yLkuíkuLke rÖYaÁ{ktxü «öxelMk yöxLku
 «küMknLk {÷íkLkúke. RÖLx{ktnheV
 Mk{uMÁkÁkó fhök{k tykÖ-pf sYhe
 MøközükkLkkuRLfk fhök{k tykÖuAu

íklke Mkk { u s Yhe LpKp Úkōku òRyu
BpkykPkisLk òrnōxeíPk rÁkhk { ez { kt
ò [MōÁkhe ySLMke MkkÚkunkP Au íPkt
¾kMk fheLku ykÁkýkt Ép { kt ykōw
yLkMkhōk { kt ykōuAu

(4) «MkkhýLkk n - ku :
¼khíkLkk fkbÁkexepLk yōx 2002
{ ¼çk MĀkĀkō { fíkkLkurōÁkheík yMkhfíkkō
nkūōLkū sýkP íkōk fkrÁký fhkh
hĒçkkík ÷ økýkP Au yk { Aíkk
çkelMkelMkeykR íklkk òíke ĀkMĀĒøkeLkk
¼køkeĒkhLku ÷ ktçk Mkk { PLkk «MkkhýLkk
n - ku ò [u Au h { íklkurLknk ÷ òk { kxu
Mkk { kLP sLkíkkLkku hMk MĀkrLík f heíku
nfefíku úkýf økýōk { kt ykōu Au
½xfíkíōLkk yĀkōo Ākrhýk { yLku íku
MktçkĀLke RōLx { kt yōs hk¾e p fíkíe
Lkúke. fæ ÷ kif ySLxLkur { rzpLkk n -
{ øu íklkk Ākōk ÷ uPkōP h { íklkk ¼kōeLku
økt¼eh LkfPpLk Āknkl [u Au

« &™ kúkkū Ākrh { ky yLku íklkk yUko
MĀkū fhuAufih { íklkufkPĒku ÷ ktçk Mkk { pu
÷ kōkūĀkzíkkuh nūkkLkúke. yUōk fkpĒkLkk
Ākrh½ { kt íku ÷ zíkkuLkúke. ĀkhīkwfkpĒku
ĀkkūkkLke heíkyfçkĀ hnuAu

ykÁkýkt çkĀkhý { kt Mkkík { k
yLkMkq [Lkk 33 { kthkBP íku s flýLku
h { íklkuMkkf ÷ elku Ākhku LkkĀýe yLku
{ kLP íkkLkku fkpĒku ½zōkLke òkōkR
Ākpe ĀkzūAu hksMūkkLk yLkurn { k [÷
«Ép yōk çkuhkBPku AuBPkt nk ÷ { kt
h { íklkufkPĒky { ÷ { kt Au ¼khík { kt
Ākh «kríkP MĀkxMko MktōkXLkku fĀkLke
fkpĒkLkk rLkP { kunīx ÷ rçkLkLkVkfkhf
nūkkūke fk { fhuAu fkpĒkLke òkōkR
{ ¼çk rLkP { ku yLku òkōkRykuçke ò
ç { Lke Ākhkykūke Ākpf çkLku Au Ā
fkbĀkerxPpLk ÷ kp (2002) MĀkĀkLkk
Mkk { Úkōk { kt «kūMkkrník fhuAu yLku

rLkYíMknf ĒpWĀkPkkōk ÷ ò [MōLku
yLkurçkLkMĀkĀkō { f fhkhLkyxfkōuAu
Ākhīkw { íklku ÷ økíkkMōkōkne fkpĒkLkku
nūkkçkknk ÷ V ÷ fLkku yLku ĒpĒpe Au
fkpĒkLkk ½zLkhhkyku MĀkxMko MktçkĀe
rōrōĀ { ¼kLkk ÷ økíkk rō [khku yLku
{ krníkkykūke Ākze íklkk «Mkkh fheLku
Ākrh» kĒ íkhk rō [khLkū ykĒkLk «ĒkLk
fheLkufkrÁký fk { økehe WĀkzūAu

**¼khík { kt Mōkōkne h { ík fkpĒk
WĀh «fkp :**

- rLkP { ku çkLkk òkōk { kt
Mkf ÷ kP ÷ k MktōkXLkku yLku MĀĀfku òā [u
fkpĒku Lkerík yLku MĀkxMko çkPĀkLkku
sMkkuMūkkĀkōkLkk yLku ÷ òe hk¾ōk
«PíLkpe ÷ hnuAu yk árüfkuy
ĀkA ÷ LknkĒo fkpĒkfeP { ¼k MĒk [khe
rLkP { ku MkkūkkLkku Wfu ÷ RāAu Au
¾e kze yku yLku òrnōxe MktōkXLkku òā [u
økríkpe ÷ fhkhkūkhk íkyku òā [u Mkkf ÷
çkLke hn íku òkōkLkū Au ykōk fhkhku
¾e kze yku yLku ySLx íkhVúke
yĀkūkkkyku yLku sōçkĒkhe yku
MĀkū fhuAu

- MĀkxMkoçkze yLku ¾e kze ykūku
fLkM ÷ xLMke Mkkōkyku Ākpe Ākzōe
òRyu ykōe Mkkhe òkík [eík { kxu
fkpĒkfeP Mkkf ÷ yLku MĀkxkōk Mkk { ks
MkkūkkLkMkf ÷ Lk yUĀkPpLke pñík Au

- hksfeP rLkYpkkLk fhýu
¼khíkeP hk» xēP ykū¾ yLku
«ríkrLkrĀíōLke økrh { k nýkP Au yk
çkçkíkufkMk ÷ kn Aufu ÷ kP fík òkōkLk
òrnōxfíkkyku yUōk hksfeP ÷ kfku
sL [Lku ¾kMk hMk nūkkLkúke íklkk fhíkk
¼kĀkōo ¾e kze ykūkufk { økehe MkkĀkōe
òRyu

- ¼ūkk [kh, yōrĀ yLku
VzhpLkLkk ĀĒkrĀfkhe ykūke ô { h

ybkkLk rLkP { kúkhk ¾kMk Lksh hk¾ōe
òRyu RhĒĒĀkōf ¾e kze yUōk
nheV MktōkXLkku ÷ k¼ fíkkōĀkhuĀkzíkē
sYhe LkeríkLkku RLfk fhōku òRyuyLku
MktçkĀík òrnōxfíkkykūke Mkkōkyku
yxfkōe Ēōe òRyu íku s MkkLkku
økhWĀkPkk [ku - MĀkĀký yxfkōōku
òRyu

- ¾e kze yLkxē { { kxuĀkōkhh -
¼ūkkLkū Ākfs ÷ kōōw òRyu nPkík
¾e kze ykūfe hnu yLkLkōk ¾e kze yku
ykōíkk yxfu íku s MĀkĀkLkku WĀp
Lkne òíktçkLkūkkū òhĀký [÷ kōe ÷ òw
Lkn^a.

- økt¼eh íkkĀkōf fkpĒkfeP
MknPkk { rn ÷ k ¾e kze ykūku Ākphku
Ākzōku òíkeP Mkkík { ýe yLku
¼e ¼kōkōk ÷ ½kñ fjP fhLkhhLkurpūkk
fhōke òRyu

- Wā [fkoxeLkū MktōkĀLk nūkk
ĀhelkuMkkík «rpūký íkhk h { íkōk { ík
úkkufkP { { kxu «kūMknLk ĀkýūĀkzōw
òRyu

ykÁkýktÉp { kth { íklkufkPĒku
íkw= Lkkí { f heíku Lkōku yLku çkx
yōMūkkLkurō [kh Au íku Aíkkíkuybku
Mk½Lk yçPpMk yLku ÝzkýĀkōf
pūkrýf íĀkkMk yLkūkkLk y { ÷ efhý
{ kxu PkōP fk { økehe nūkk Āhōe
ykō - Pf Au MkkykPkisík heíku ½ze
fkzōk { ktykōe kufkPç { LkkuMknrMkfkkLk
¾kxku ÷ k¼ { øe pFuAu

íku ybkuMkk [ku { ík çkĀĀōku MōíkP
MkkLk yLkuMōkōkne fkpĒkyuyksLkk
Mkk { PLke { kōk Au

Email :
francyge83@yahoo.co.uk
Email :
deepa7ki@yahoo.co.in

¼khík {kt Āknū-eōkh fku Lkōōūk økBMk

- Ākherūík òpe

yk òko 19 {k fku Lkōōūk økBMk ykPksLk ¼khíkLke hksĀLke rĒōne {kt ŪkLkkh Au sĀkk ykPksLk {kxu Aō÷kt yf òkōke rĒōne {kt òhpkhūke rōrōĀ «fkhLke ŌpōMŪkk økkōōkE hne Au yk { ikku ykū=ĀBĀkf økBMkLku RríknkMk MkĒeyku Ākhkýku Au Ākhūku yĀkk yf Mkmfhý sōk fku Lkōōūk økBMkLk yk {k°k 19 {t òko Au Ēhf h {ikkūMkō {kt fĒf Lkōō Ūkíkō nkP Au yf yk ò¼íku Āký Au Ākhūku yu Āknū=kt ykĀkýu yf Í ÷ f òEyu yĀkk EríkknkMkLke.

fku Lkōōūk økBMk Au pti?

fku Lkōōūk økBMk yk =ufuhk»xĪzα h {ikkūMkō yu yf heíku ½ýkt hk»xĪLkku yf Mkk {qnf h {ikkūMkō Au òuf kt Mkkōk {xu fĒ fī ÷ eP h {ikku yf Mkkūku h {kíke nkP Au yk h {ikkūMkō {kt yu çkĀkts Ēpku ¼kōk ÷ E pōík nkP Au fu sŷyku ykū=ĀBĀkfLk MkÇP nkP Au WĀkhkík yk h {ikkūMkō {kt fī ÷ ef ykōōe h {ikkūMkō yk {kōp fhōk {kt ykōPku Au yk M {økú ykPksLkLke sōkçkĒkhe fku Lkōōūk økBMk VzhpLk (Mke. S. yw.) Mē¼kαu Au yĀkk {iP fkpke P \$ ÷ lzLk ÷ lzLk pnh {kt ykōe Au nk ÷ sĀkk ykĪkhk»xĪP yæPük ikhefu {kĒf VĪkū= Au Bpkhu ¼khík {kt fku Lkōōūk økBMkLke ykPksLk Mkr {ríkLk yæPükĀkĒu fkbkMke MkmkĒ MknP f ÷ {kze Au

fku Lkōōūk økBMkLku EríkknkMk

Mki «Ūk {ōkh fku Lkōōūk økBMkLk

ykPksLk òko 1930 {kt fhōk {kt ykōPku níkt rçkūxP yBĀkkP h økBMkLk Lk {u ykPksLk ŪkPū=ku yk h {ikkūMkō fĪkzLk nŷ {ōxLk-ykūkhPku pnh {kt PkōPku nkku {òLke òkík ikku yu Au fu rçkūxP Lk {upY ŪkPū=ku yk h {ikkūMkō pY fhōkLk yĒ¼k rō [khLk {P Af ¼khík Māē ÷ çkP Au ¼khíkP {P Lk yP ÷ e fĀkhu Bpkhu yk rō [kh íkí f ÷ eLk hksLkūkyku Mkk {u «Mīkkō ikhefu {pPku ípkhu yk h {ikkūMkōLk {kæP {Ūke yf yōe MkmŪkk Q¼e fhōkLk yĀkk {Lk {kt níkt su ĀkhMĀkh pkrík yLku MĒ¼kōLk ūkōkōhý Q¼e fhōk {kt Mākhu ¼q {fk ¼sō

òko 1928 {kt fĪkzLk òyékk yū ÷ α çkūke hkrçkLkLkLku Āknū=k fku Lkōōūk økBMkLk ykPksLkLke sōkçkĒkhe Mkkūkōk {kt ykōe. hkrçkLkLkLk yŪkk «PĪLkLk Ārhýk {u çku òko ĀkAe 1930 {kt Bpkhu Āknū=ku (÷ 84 f òhc Āk°fkh Au)

h {ikkūMkō PkōPku ípkhu yf kt {k°k 11 ĒpkLk fī= 400 ¼e=kzeykyus ¼kōk ÷ eĀkuníkku

1930 {kt rçkūxP yBĀkkP h økBMk íkhefu y ŪkPū=ku yk h {ikkūMkō fī ÷ ç {u ½ýkt çkĒ ÷ kō ykōík hĪkk. yĀkAe çku fku Lkōōūk økBMk òko 1934 yLku 1938 {kt PkōPku ípkhçkĒ òko 1939 {kt çkesŷrōi Pō pY ŪkPū su 1945 Māē [kōPū sĀkk fkhýu Mīkík çkkh òko Māē yf Āký fku Lkōōūk økBMkLk ykPksLk ŪkE pōPū Lkníkū 1950 {kt Bpkhu rōi ¼hLk Ēpk ykĪkhk»xĪP Mkr xĪke {wík ŪkPku ípkhūke Vhe ĀkAe fku Lkōōūk økBMkLk ykPksLk rĪkPr {k Āký ūkōk ÷ kōPū

òufu yf kt Mkkūke {køku Mākhku yu ykōPku fu yk h {ikkūMkō M {Pfkα {kçk sĒk sĒk Lk {ykyα ¼kíkku Īkku 1945 {kt yĪk rçkūxP yBĀkkP Mkkūku fku Lkōōūk økBMk yōw Mkpōík Lk {

{éþw íkku1970{ktLkk{ Úkþw rçkúþ
 fkuç LkðöúK økBMK. Aðxuð»ko1978{kt
 MkðMkt{ríkúke yk h{íkkúMkðLkú Lkk{
 Lk→e fhðk{kt ykðþw fkuç LkðöúK økBMK
 yk÷ufuhk»xúç z» h{íkkúMkð.
 yk h{íkkúMkð{kt ¼køk ÷úkkhk
 Éþkuç kúke ykMxú÷þk, flkczk, \$ø÷úç,
 Lþw e÷úç, Mfkx÷úç yLkuððMk yu6
 ÉþkyurLkþr{íkÁkýuÉhf fkuç LkðöúK{kt
 ¼køk ÷eÁku Au Að÷uð»ko2006{kt
 ykMxú÷þkLkk {u÷çkkúkoç kt Úkþu÷e

fkuç LkðöúK økBMK{kt fkuç LkðöúK Lkk çkÁkts
 53 Mkçþ ÉþkuMkrník fiv- 71 Éþkúke
 xifzeykoyu¼køk ÷eÁkuníkku
 çku{rnLkk ÁkAe ykfxkqk 2010{kt
 ¼khíLkk rÉðne ¾kíku19{e fkuç LkðöúK
 økBMK ø÷kMøkúð, Mfkx÷úç ¾kíku23
 s»kEúke 3 ykøkú ðá[uþkúððkLkú
 Lk→e ÚKE økþw Au Bþkhu2018 Lkk
 fkuç LkðöúK økBMK {kxuykMxú÷þk yLku
 ©e÷ifk ðá[urLkýþ Úkðkuçkkfe Au
fkuç LkðöúK økBMK Lkk WÆþ yLku

Lkerík :
 fkuç LkðöúK økBMK ðu yLP
 h{íkkúMkðkúke s»Ée Ákzuíkkuyúkk {wþ
 fkhýkuç kúke yf fkhý Au yúkkuWÆþ
 yLkuyúke Lkerík. fkuç LkðöúK økBMK {wþ
 °ký Lkerík WÁkh ykÁkh hk¾u {kLkðíkk,
 Mk{kLkíkk y™urLkþrík. çkeð þçÉkuç kt
 {kLkðeþ Áknyú {kLkðe- {kLkðe ðá[u
 Mk{kLkíkkLkk Áknyú Mkkúku Mk{kLk íkf
 ykÁkðe. yuç Lkk ðá[u yfíkk yLku
 y¾kíkkLke ÷køkýe Q¼e fhðe yu

fkuŁ LkōōŪk ōkBMkLku { űĭĭ p nűkwAu
 yĀkŷu sĭku fkuŁ LkōōŪk yx ÷ u fu
 hk»xlŁ z Ēpkuĭkhefuykŷ 3/4eyuAeyu
 yŁke h [Lkk rĉkĀLkuyf Mk { PuĬpkyŁke
 ĀkkĭkkLke ōMknĭkku nĭke yuĒpkuŁku 1/4kk
 fhōk { kxufhe nĭke. yuŁ kt yuĉkĀkt s
 53 ĒpkuMk { ŷ Au su ōp khf rĉkĀxp
 ōMknĭkku nĭkk. fkuŁ LkōōŪkLke h [Lkk
 ĀkA = LkuW/ĒuĬ ÷ kf p k ne, yŭkh; kLk,
 { kLkōkrĀfk h, Mku [khw «p k M k Lk, { ōĭk
 ōĭkkh yLku rōĭ p k rĭkLk { ōp k ūke
 hŭkkLkku nĭkku

{ nkhkŷeLke ĉkĀkLk rh ÷ u

fkuŁ LkōōŪk ōkBMkLke yf { nkLk
 ĀkhĀkhk ōĀeLk ĉkĀkLk rh ÷ u yx ÷ u fu
 { nkhkŷe ĭkhk MkkĀk p ŷe e { p k ÷ Au
 pYyĭk { kt rh ÷ ūke sōpkyurĉkĀxp
 aōsLkku WĀkPkw ūĭkku nĭkku sĭku
 { nkhkŷeLk nkŪk { kŪke ÷ ELku Ēkzōeh
 Ēkz ÷ ōkōĭkku yuMk { Pōk ÷ k { kt aōsLk
 { kĀp { ūke fkuŁ LkōōŪk ōkBMk { kt rĉkĀxp
 MōkĀkrhĭkLk «Ēp k fhōk { kt ykōĭk
 Ākhĭk 1950 ĀkAe rh ÷ ūke pYyĭk ūE
 sĭku Ēkzōehkŭkyf sĭk rĉkĀLkLk ÷ zLk
 ĀMŪkĭk ĉkŷŷk { Āku = M k sE ÷ E
 ykōĭk. ĉke ō pĉĒkuŁ kt ynĀ ūke
 ĀkhĀkrhf heĭkufkPĉ { Lke pYyĭk ūĭke
 sPkhurĉkĀLkLk { nkhkŷe ĀkkĭkkLk
 MĒp k MkkŪkurh ÷ u ĀkMĒ fhkPŷe k Ākrŷe k
 ĒkzōehLku MkkŪku Au ĭPkhĉkĒ LkLk
 3/4ŷe kze ykŭkŷ yurh ÷ u Ākhŷ fhōkLke
 ĭkf yĀkōk { kt ykōĭke. ĀkAe pY ūĭke
 rh ÷ ūke Ēp rōĒpLke Pkŷk. sŷ kt yb k S
 ōŷŷ k ÷ k yx ÷ u fuyŷĉke - Mke - ze { ŷĉk
 Ēhf Ēp { kt rh ÷ u { kf ÷ ōk { kt ykōĭke.

« ĭkef

fkuŁ LkōōŪk ōkBMkLke yf { ōLke ōĭk
 yuĀŷ Au fuy nĀ fĀE MōōMk { kLp
 « ĭkef nkŭkLkŪke. Ēh ō 3/4 ŷu ykPkwLk

fhLk khku Ēp ĀkkĭkkLke ĀkMĒŷe { ŷĉk
 « ĭkef ĀkMĒ fhu Au sŷ Lku ō » ko
 2010 { kt 1/4 khĭkLk rĒŷe p nĭh { kt yk
 h { ĭkkŭMkō Pkŭō ōkLkku Au yx ÷ u
 fkuŁ LkōōŪk ōkBMkLk « ĭkef “ p nĭk ”
 hk 3/4 ōk { kt ykōPŷu Au “ p nĭk ” Lku yŪko
 ūk p Au ōk 1/2, yŭkŷ ĀkĒkĀkŷ Aō ÷ u
 { ŷe ĉkĀk kōŁ kt Pkŭō Pŷe k fkuŁ LkōōŪk
 ōkBMkLk M { kĀkLk M { khkŭn ō 3/4 ŷu
 fhōk { kt ykōPŷu nĭk p nĭkLku p kĭp
 MknMk, pĀōĭk y^{TM} u 1/4 ōPĭkLk « ĭkef
 { kLkōk { kt ykōu Au yk Lk hōke yLku
 fĀe Ākēeykōk ÷ ku ōk 1/2 1/4 khĭkLke
 ÷ kōkŷe « ōx fhu Au Ĭp khuy^{TM} k p k P ūke
 fŪkk yk 3/4 ŷe kze ykŭkŷ ĀkkĭkkLk Mōkŷk {
 « Ēp k fhōkLke 1/4 ōLkŪke 1/4 he Ēu Au
 p nĭkLku rōp k ō ōĒp ōk ÷ k { kLkōk { kt
 ykōu Au su Mkkĭ fĀELku ” ykōkuy^{TM} h { kŷ
 Lke 1/4 ōLkŪke 1/4 Pkō 1/4 Pkō fhe Ēu Au

÷ kōkku

« ĭkef Lke sŷ s yŭkku ÷ kōkku Āŷ
 yf Mh 3/4 k h nĭk k ūke. ō fufkuŁ LkōōŪk
 MĉP Ēp k k ÷ kōk k k k ŷ WĀkPkw fheLku
 yŷke M { kLkĭk yf heĭk ō ÷ ōe hk 3/4
 Au Vheŷke yĀkŷu ĭp k yk ō » ko
 ykf xkĉk { kt ūLk khk fkuŁ LkōōŪkLk s
 WĒknhŷ ÷ Eyu ĭkku yŷk { kx [ĉLkku
 ÷ kōkku Lk - e fhōk { kt ykōPku Au [ĉ
 1/4 khĭkLke MōĭkPĭk, yf ĭk y^{TM} pĀōĭk -
 M { ūP k h h k » xĬp « ĭkef Au yunĭ { p k
 “ [hōĭk, [hōĭk ” yx ÷ u fu [k ÷ ĭk
 hnkŭkku MĒp kuyĀku Au Mōhōke [ĉLku
 yf { kLkōk fĭk { kt Ēp ō ōk { kt ykōPŷu Au
 su yf ōk hōp k ÷ e y^{TM} u hōkĉk hōke
 hk » xlŁke ōĬŪLku Wōo yĀkōk { kx
 1/4 khĭkLk rōrō Ā M { Ēk p k ūke yf MkkŪku
 ÷ kōōkLk « ĭkef Au

MĒp ōkP

÷ kf kŭk « h yk yĀkLk h MĒp kĭ f

ōkōp “ ykōkuy^{TM} h { kŷ ” Au yu
 hk » xlŁke Ēhf ōPĀōĭkLkuyf kt 1/4 kōk ÷ ōkLk
 ōnĭh yk { Pkŷ Ausu ĀkkĭkkLke ĉkĀe s
 Mkf [ĭk 1/4 ōLkkykŭk AkzēLku ĀkkĭkkLke
 Mōkŷk { ūk { ĭk { ŷĉk h { ĭkLke Mkk [e
 1/4 ōLk MkkŪkuyk { kt 1/4 kōk ÷ u

h { ĭkku

yk ō » ko fŷe 17 h { ĭkkŭkku M { kōp
 fhōk { kt ykōPku Au sŷ kt { űĭĭ p Au :
 ĭkehĒkS, s ÷ ĉezk, yŭ ÷ ŷxft,
 ĉkzr { LxLk, { ŷ - kĉkS, MkkRf^ŷ ÷ ōk,
 S { LkMxeōMk, nkŷe, ÷ kŭkĉkku =,
 Lkĉkku =, hōĉke, rLk p kLkĉkS, MfĬp,
 xĉk ÷ xŭLkMk, 1/4 khkŷkku = Lk yLkufŷĭke.

Mkkĭ Ākrŷe k fkuŁ LkōōŪk ōkBMk ykŷĒLk
 MkuĀe fkuŁ LkōōŪk ōkBMk { kt h { ĭke
 h { ĭkkuŁ kt yŭ ÷ ŷxft, ĉkzr { LxLk,
 { ŷ - kĉkS, ĭkhŷ, ÷ kŭkĉkku = y^{TM} u
 1/4 khkŷkku = Lk { űĭĭ p Au Ĭp khŷkehĒkS,
 ĉkMfķĉkku =, rLk p kLkĉkS, MkkRf^ŷ ÷ ōk,
 rSBLkMxeōMk, sŷku yLku xĉk ÷ xŭLkMk,
 sōe h { ĭkku ōkĭŷ ĀkMĒŷe Āk { u Au
 M { Pkĭkhu rĉkr ÷ Pzq, MĭE^ŷ ÷ ōk,
 Mkkŷxĉkku =, ōkkŪV, nŭzĉkku =,
 ōk ÷ ĉkku = y^{TM} u ōk h Āku = kusōe h { ĭkkŭk
 Āŷ ĀkMĒ fhōk { kt ykōe Ausu ōp khf
 fĀE fkuŁ LkōōŪk ōkBMk Ēh Bp k Lk
 W { hōk { kt Āŷ ykōe Au

h { ĭkkŭkMō { kxŭk ĉksx

fkuŁ LkōōŪk ōkBMk { kxuyĒkĀkŷ { kt
 Āŷ 1/2 ŷe { kŷe hf { hk 3/4 ōk { kt ykōe
 Au fŷŷe p h { ĭkōk { ĭk { Pk ÷ p y^{TM} u
 Mkhfkhe yŷLmke ykŭkŷ fŷe { ÷ eLkuyk
 h { ĭkkŭkMō { kxŭk, 324 fhkz YrĀkP k Lk
 ĉksx nĭk sŷ kLk 1,770 fhkz
 YrĀkP ĭkku Ēŷe Mkhfk h ĀkkĭkkLk ĭhVŪke
 3/4 [ōkLke Au yurMōkP rĒŷe hkĬpLke
 Mkhfk h MkkŪku fŷŷ Mkhfk h Lk fķ ÷ k
 rō 1/4 kōkku ĀkkĭkkLk ybĭk ĉksx { kŪke yk

¼0P h{ kíkíMkō {kxu¾ [o fhe hĭkk Au yk rMkōkP «Mkkh¼khíkeLku «Mkkhý, ðesæ-ÁkkýeLke ÓPÖMÜkk, MÖKMÜPLku ÷økíke MkwðÁkyku siðe rðrðÄ çkkçkíkku {kxu Áký 2,000 fhkz YrÁkPklk çksæ Vksððk{kt ykÓPwAu yuðúkkfæ çksæ ÷øk¼øk 10,445 fhkz YrÁkPk Mkwæ Áknkl[u Au

Mðk¼krðf Au fu Bpkhu Mkhfkh y^{TM}ulkkørhfkuykx÷ku{kæku¾ [ofhe hĭkk nkP íPkhu fkuçLkðŰk økBMkLk yk ykPksLk MkVæ ÚkkP yðe ykPk Èhf ÓPÁðík hk¾íkkunkP fkhýfuòu yuç çkLku íkku ¼rð»P{kt ykøkæ ykÁkýLku yk h{íkkúMkðLkk ykPksLkLke íkf Vheúke ykðe {æu

rËðne fkuçLkðŰk økBMk - h010

yk ÷¾kE hĭkkAu yuçkúke çkhkçkh çku {rnLkk ÁkAe ykf xkçkhLke 3S íkkhe¾úke rËðne{kt 19{e fkuçLkðŰk økBMkLke ÞYykík Úkpu su 14{e ykf xkçkh Mkwæ [k÷pu suçktrðrðÄ 17 fæøkhe{kt fæ- 270 h{íkku h{kpu yk Áknæ-k ¼khík yuþPLk økBMk (yuþPkz) Lk 1951 y^{TM}u 1982{kt ykPksLk fhe [øPwAu 1998{kt {÷uþPkLk fnyk÷k÷BÁkn¾kíkukPkuðPæ-k fkuçLkðŰk økBMk ÁkAe yuþPk{kt {k^o çkeS s ðkh fkuçLkðŰk økBMkLk ykPksLk ÚkE hĭkk Au yuçkP ¼khík{kt Mkki «Úk{ðkh fkuçLkðŰk økBMkLk ykPksLk ÚkE hĭkk Au íPkhu y^{TM}u {níð¾kMMkð ðæ òP Au

2003 {kt Bpkhu ¼khíku Þs{LkkÁkË {kxuÈkðËkhe fhe íPkhu Mkk{u nr{ØxLk, fúlkz Áký yf

ÈkðËkh níkkÁkhíkwyk¾hus {ifk¾kíkú {ææ-fkuçLkðŰk økBMk VæhþLkLke çkçf{kt 2010Lke fkuçLkðŰk økBMkLk Þs{LkkÁkË ¼khíkk Vksu ykÓPw ð»ko 2003{kt s nýkçkkË¾kíkú ykPksík ÚkPæ-w ykÉku yuþPLk økBMkLk ðhËkh ykPksLk Áký yk çkkçkíkurlkýkP f hĭkk

WËzæxLk fkpç {kt fkuçLkðŰkLkk økeík {kxu færhLkk fV zLkMk ÁkVkoç o fhuyðe þöþíkkykuAu sLkúMkþkeík ykMfkh rðsúkk Mþkeík fkh yu ykh. hnuçkLk ykÁkðLkk Au

rËðne{kt ÞkðLkkhk fkuçLkðŰk økBMkLke Mknúkk ÓPÖMÜkk {kxu¼khíku MkuMkh íkfLkef WÁkh ÷øk¼øk 300 fhkz YrÁkPklku ¾ [o fPkAu

yk yíPkÄwLkf «íPkPLk ÓPÖMÜkkLku÷æuMknúkk ÓPÖMÜkk Wá [Míkheþ çkLke spu íkku fke LkkÁýe ðøkhlke yLku «{kýf Mxefh ðøkhlke økke ðu ÁkrhMkh{kt «ðpe íkkuyLkkuíPkts Lkkp fhe ÈE þfkpu y^okuWö÷¾LkeP Au fufkuçLkðŰk{kt ¼køk ÷Lkkhk Èhf¾æ-kze y^{TM}u yrÁfkheLke økke WÁkh yf¾kMk «fkhLke ykh.yw.ykE.ze. (huzPk rÉfðLMke ykEzLxerVfþLk) xøk ÷køððk{kt ykðLkkh Au yk xøk hMíkk WÁkh ÷køæ-k fBÁPwh hezhLku Mkçk Mk÷k{íkelkk rLkÉþ Mkkúku hMíkku¾kæ÷ðkLku ykÉþ ykÁkpu yæ÷u fBÁPwh yuMkÉþkLk ykÁkhuhkfzvo íkÁkkMkLku¾kæ÷E Éþu

MknúkkLk fkhýkMkh ÷økðkPæku yk Mkk [kuxøk suøkze WÁkh Lkn^a nkP yúlkðk íkku Lkf÷e xøk ÷økðkPæ-k npu íkðk Mktðwkkuçkt hMíkk WÁkh

÷økðkPæ-k hezhLku fke ykÉþ fu MkÉþ {æpu Lkn. Ákrhýk{u yúke yÉh ÷økðkPæ-k MknúkkLk íkfLkefe MkkÁLku ykÁk{æu fkpþík ÚkE spu y^{TM}u yuøkzeLkúkt[h fhðk Mkkúkk^{me} yðMkæ- Áký íkze Lk¾pu ¼khík MkhfkhLke EMkeykyæ (yðMkMk fææ- rMkMx{) fÁkLkeyu ykðk 30,000 ðkæh yLz VkPh«w xøk fu Mxef ÷økððk{kt ykðpu sLku rðrðÄ 200 MÜkækyu íkÁkkMkðk{kt ykðpu

fkuçLkðŰk økBMkLke íkþkheyku çkkçkíkú Èhhkæ xe.ðe. [LkðMk y^{TM}u y¾çkkhkuçkt rðrðÄ «fkhLk Mk{k [khku ykðíkkt hnuAu íPkhu yf çkkçkíkúkkuyk fkuçLkðŰkkuðrði hfæzo çkLke økPkuAu yuAuxe.ðe. hkExMk íkhk ÚkLkkhe f{kýe. ykPksLk Mkr{ríkyu xe.ðe. hkExMkLk 132 fhkz YrÁkPklke f{kýeLke Ákhýk hk¾æ níke Bpkhu f{kýe ÚkE 202 fhkz YrÁkPklke. yæ÷u fu Mkr{ríkLku Ákþk 70 fhkz YrÁkPk ðAw{éPk Au yk f{kýeLke hf{ fkuçLkðŰk økBMk{kt xe.ðe. hkExMk íkhk ÚkLkkhe f{kýe{kt Mkkúke ðAwAu yk ÷¾kE hĭkk Au íPk Mkwæ{kt MÁkkúMkMko Mkkúku 342 fhkz YrÁkPklk fkuçLkðŰk ÚkE [øPk Au

sunsðÄðkLke Ákþúkkhe þöþíkk Au ykPksLk Mkr{ríkyu xeðe hkExMk, MÁkkúMkþeÁk y^{TM}u { [ækrstøk ÷kEMkLk çkÁw{æLkufæ- 960 fhkz YrÁkPklke hðLÞqsLkhæ ÚkðkLku xkhøkæ hkíPk Au suçkúke xeðe hkExMk^{TM}u MÁkkúMkþeÁkLk {æLkufæ- 544 fhkz YrÁkPk f{kðe Áký ÷æÁk Au

¾fē : ōíkōkLk ĀkrhĀMŪkrík yLkunfkhkí{f íkúkk Lkfhkí{f ĀkkMkkyku

- çk÷¼jᵐkn yMk. {tzknk

¾fē yLku ¼khík yfçkeò Mkkúku sáku Lkkíku Āhkōu Au «k[elk Mk{P{kt ¼khík{kt h{íkōk{íklku {LkkhstLkLk yf MkkĀlk{k°k økýōk{kt ykōíku níku Ākhíku su{-su{ Mk{P çkĒ÷kíku økpkú íku íku h{íklku MōYĀk Āký çkĒ÷kíku økpkú ōíkōkLk Mk{P{kt h{íkōk{íklku {LkkhstLk WĀkhík LkyítēkróLk MkkĀlk Āký çkLke økpkú Au h{íklku Mkk[k yúka{kt Mk{SLkhhk yLku ¾fē-rĒ÷eōkçk {kýMkkúke yAík ōíkkōke òp Au h{ík-øk{íklku ykōf yLku ¾[úkk ĀkkMkkyku{kt ōýe ÷ōk{kt ykōe Au

fīx÷ef ykšŭk yLkuMk{krstf heíku nfhkí{f yLkuLkfhkí{f yf çkLku «fkhLke ĀkrhĀMŪkríkLkMksbk ūkpkúAu

¼khík h{íkōk{ík ūkpkú«k [elk ōkhMku ĀhkōuAu ōrĒf pōk{kt hk{kpý yLku {nk¼khíLkLk Mk{P{ktĀký h{íkōk{íklku ykōkōu {nþō níku íkuMk{pu {īþíōu økze-Ēzku MkkōkXkçkkS, [kákx, fMíke, rLkpkLkçkkS, {ō÷pō, Ēkz, ½kzŭōkhe ōkku {nþōLke h{íku níke. ípkhúke ÷ELkuyksrĒLk MkkĀe ¼khík{kt h{íklku {nþō sðkE h{íkuAu y÷çkçk, h{íklku MōYĀk çkĒ÷kíkuAu «k[elk Mk{P{kt h{ík {k°k h{ík ¾kíkh s h{kíke níke. ōíkōkLk Mk{P{kt h{ík yuykōf «króLk MkkĀlk çkLke økpkúAu h{íkyf ōpōMkpkLk MōYĀk Ākhý fþAu íklkuĀkrhýk{ufīx÷ef h{íku {ík:Ākkp ūkE hne Au fīx÷ef h{íku{ktĀkwf÷Lkyít{÷AuAuíkkufīx÷ef h{íklk çkknk nk÷ Au Ākrhýk{y íklk nfhkí{f yLkuLkfhkí{f ĀkkMkkykuíkhV

apKk ĒkhōuĀkzuAu
¼khík{kt h{íkōk{ík ūkpkLke
ōíkōkLk ĀMŪkrík

¼khík{kt nkife yLkufçkzelkuh»xōþ h{íklkuĒhβōuykĀkōk{kt ykōpkuAu nkife yu¼kōkLk ©efþýLke økzeĒzLke h{íklkuykĀMkLf MōYĀk Au Ākhíkyksu ¼khíkep nkifeLke nk÷ík ¾çk s ¾hkçk Au yf Mk{pu Mk{økú rōi {kt ztfku ōkzLk ¼khíkep nkife yksufūk÷e økE Au íkehĒSLke MĀkĀko{nk¼khíLkLk Mk{Púke [k÷e ykōuAu ystku «Úk{Ākūelke ykē¼ yLkú ípkhçkĒ {īmpōĀ fhelurLkpkLkçkkSLkMvífjū WĒknhý Ākpu Ākzātíníku xflk÷e kōSLk rōfMkLkufkhý yípkhupçkLke MĀkĀkōĀkhu [÷ý{kt Au f{LkMkeçkLke ōkík yuAufçkĒ÷søk yku-ĀBĀkf 2008{kt ¼khíLkuyf{k°k økkōz {z÷s {÷uAu

¼khíLkLk ÷kíku¼fýktAu '^÷k#øk þe¾' íkhefu Mk{økú rōi {kt ípkrík

(÷¼f økshík ykxMkoylz fku Mkofk÷s y{ĒkōĒ{kīpkiMknkþf Au)

{u÷ōLkhh r{ō¾kᵐkøk íkúkk hkβpōĀkᵐkn hkXkz sōk¾fē-kzeykúku ½ýkt÷kíkyku÷¾ík Āký Lkúke. çkĒ÷søk yku-ĀBĀkf 2008{kt ¼khíLkLk Lk{hkþLk fhLkhh yr¼Lkō rçkLýk, Mkp÷fiv{kh yLkú rōstlýᵐkøkLk ūkçk Mk{P {kxu÷kíkyuyku÷ípk yLkuyksu ¼fē-Āký økpk Au ¼khíLkLk pōkLkuyLk ¾kMk fhelkçk÷fkLkMĀkhkōík ¼khíkep h{íkkēhkkLk Lk{Āký þkĒ Lkúke. Ākhíku yf {ū {ktMkhh«Ēþk fhLkhh rçfkhLk íku{rnLkkykuMkkĀe Lkúke ¼fē-íkt. ĒMkpkLke MkkúkuMkkúku¼khíkepkuĀký rçfkhLk fiv{kt økzíkçk çkLke økpk Au yu¼hkçk çkçkík Lkúke. f{LkMkeçk yk÷e s AufyĀký ĀkpkLke yLkúçk ¼k h{íkkēke ĀMŪkrík ¾çk s fōkk÷ Au íkúke fīx÷kf «&™ku WĒ¼ōuAu

ōōzçk(2001)Lk ynōk÷ {sçk rōi Lke fīx÷ōMíkelk 16.5 xfk ōMíke ¼khík{kt hnuAu Aíkt, økýōþkkpōík

¾kze ykuy Lkufku Lke yAík pklúke ?
 çkE®sok ykE-ABÁk {kt 51 økkðz
 {z÷ Mkkúku [eLk «Úk { Lkçkhy 36 økkðz
 {z÷ Mkkúku y {ohfk rírík MÚkkLku yLku
 1 økkðz {z÷ Mkkúku¼khík 50 {k MÚkkLku
 pklúke ?

yíPkh MkáE ¼khík yf s ðlk zu
 rçfík ððzofÁk yLkuyf s xe-20 rçfík
 ððzofÁk Síke pðPÁu pklúke ?

¼khíkeP nkife, fççkze yLku
 VççkE- Lk çknh nk÷ Au pklúke ?

¾kE-fçLk nkfhkí {f ÁkkMkyku

(1) ykSÚkf rðfMkLku WfksLk :
 h { íkøk { ík úkøKk ÷ eÁuyLkf rðEípe
 ¾kze ykuy yLku «úkfku ¼khík {kt
 ykðuAu íkuyku ðÁkhu¾ [ofhðLke
 pÁðík ÁhkðuAu ¼krð fkuçLkððÚk
 økuçLku fkhýu ¼khík {kt ÁkPøfkúke
 ðjð 5 xfkúke ðÁelku 10 xfk ÚkE
 spu yLku 10 r {r÷Plk xwhí {
 ¼khíLke {E-kfkík ÷ ípu íkúke xúðE-
 yisLxku nkix÷ Wákøkkú nðkE
 yøkykuyLkuÁkPøLk MÚk÷kúkkurðfMk
 Úkpu ykEÁkeyE- yírkøkák
 ¾kze ykúke nhS íkhk ykðfðnhk
 rð¼køLkLku ðnhkLk MðYÁk {kt sðke
 ykðf «kó ÚkE Au ÈpLk ¾kze ykuy
 rðÈp {kúke {kíkçh ykðf «kó fhu
 Au sÚke ÈpLk ykSÚkf rðfMkLkuðk
 {uAu fkuçLkððÚk økBMÚke ¼khíLku
 16.915 r {r÷Plk zku= Múke ykðf
 Úkpu

(2) ykíkhkhkxúP yfíkk yLku
 Mkmfjík ykÉkLk «ÉkLk : ykíkhkhkxúP
 h { íkúMkðLku fkhýu ½yk çkÁk ÈpLk
 ¾kze ykuyfçkeð Mkkúku {uAuyLkuhnu
 Au íkuykuyfçkeð «íPúkkðh¼kð ¼kE-
 Lku {k® ¾kE-rE÷eúke h { ík nkúP Au íkúke
 ykíkhkhkxúP úkøkyfíkk¼PkoðíkkðhýLku

MksLk ÚkP Au ¾kze ykuy yLku
 ¾kE «Eeykúke yfçkeð Èp {ktúríke Míkíík
 ykðLkððLkLkuÁkrhýk {uyfçkeð ÈpLke
 MkmfjíkLkuÁkrh [P {uAuyLkuMkmfjík
 ykÉkLk «ÉkLk pðP çkLkuAu

(3) hksøkkhelku MksLk : ðíkøçLkLk
 M {P {kt h { íkøk { ík úkøku hksøkkhelke
 rðPø ikfku Q¼e ÚkE Au ¼khík {kt
 yíPkhufkuçLkððÚk økBMÚke íkPke-
 {kt½ykt çkÁk ÷kfúkuhksøkkhe «kó ÚkE Au yk
 WÁkhkík ykEÁkeyE- {uLkuyLku¼krð
 rçfík ððzofÁk yLku pøxøk rðí fÁk ¼khík {kt
 hksøkkhelke rðPø ikfúku MksLk fhpu
 íkðe ykPø Au

(4) Mkt kh {køP {kúke ykðf {kt ðÁkhu
 : Mkt kh {køP {kúku Ákrhýk {u ðíkøçLkLk
 M {P {kt h { íkøk { íkLke fkeÁký {uLkú
 ÈnkPkkLk Èhf Múku= Sðík «Mkhý pðP
 çkLpÁu çkE÷ {kúMkt kh {køP {kúsbke hf {
 f {kP Au yk WÁkhkík ðnhkíkúke ykðf
 íkøçLk W {lnku fhuAu yMkyç yMk íkhk
 h { íkøk { íkLke {kriúke {E-ððLke «ÚkkLku
 fkhýu {køkkE÷ fÁkLkeykúke ykðf {kt
 ðÁkhuÚkPøAu

(5) xflkku= kúSke pkiÁLku WfksLk :
 h { íkøk { ík úkøP {kt yksuLkðe Lkðe
 xflkku= kúSkk rðfMkLke sYrhPík
 Q¼e ÚkE Au rçfík {kt yBÁkkPhLke
 ¼kE-ku½xkðkLke ¼køYÁkuykÁkýLkuúko
 yBÁkkPhLke MkwðÁk WÁk÷çÁ Au yf
 s ÁkrhÁMÚkríkLke EáAkLku Mkh rhÁ÷u
 òE pfkP Au suçkt yáíLkLk
 xflkku= kúSkk WÁkPøkk ÚkP Au
 M {P Lke {køk Lkðe xflkku= kúSke
 pkiÁLku WfksLk ykÁkuAu

(6) ¾kE- yLku ¾kE- kzeLke
 økúyðfkk {kt MkwÁkhu: BpkhusÉk-
 sÉk ÈpLk ¾kE- kze ykúíkhk yf s «fkhLke
 h { ík yfçkeð Mkkúku {øk {kt ykðuAu

íPkh h { íkLke økúyðfkk ½xu íkúðk
 rLkP {kúku MÚkkLku MðMk {kLp Wífc
 rLkP {ku MÚkkÁkðk {kt ykðuAu sÚke
 h { íkLke økúyðfkk {kt MkwÁkhuÚkP Au
 yk WÁkhkík ðíkøçLkLk nhevE LkLk pøk {kt
 rMkrð «kó fhðk {kxu ¾kE- kze ykuy
 M¾kík Ákrh® { fhðku Ákzu Au su
 ¾kE- kze ykúke økúyðfkk {kt MkwÁkhu
 ÷kðuAu

(7) íkÈhMíke Ákh yMkh : h { ík yu
 pkherhf yLku {kLkrMkf fMkhík Au
 íkúçLkúkuçkÁkúpkherhf® { fhðkuÁkzu
 Au íkúkk ðPø økúyððk {kxu {kLkrMkf
® { fhðku Ákzu Au sÚke nkfhkí {f
 yMkhku sE íku ðPÁðíLke íkÈhMíke Ákh
 ÁkzuAu

(8) M {ks fðPkyLke «ðjfyku:
 h { íkøk { ík MkkúkuMkf ÷kP= k ¾kE- kze ykuy
 íkhk ÁkúkkLk MkkÁLkLke nhS yLku
 [hexe pkuíkhk Lkykt yfXkt fhðk {kt
 ykðuAu yk LkykLkku WÁkPøkk yÁ,
 yÁkøk, çknhk- {økk yLku rLk: MknkP
 çk÷fkúkk rðfMk {kxu ¼k fÁkÁkerzíkku
 {kxu ÁkñÁkerzíkku {kxu ðøkhnu sÚke
 M {ks fðPkyLke «ðjfyLk rðfMk {kxu
 fhðk {kt ykðuAu

¾kE-fçLk Lkfhkí {f ÁkkMkyku

(1) hkxúP ¾k [øçkt ðÁkhu :
 ¼khík {kt Èh ðkøçksøç {kt h { íkøk { ík
 úkøP {kxuLkykLke Vk÷ðye fhðk {kt
 ykðuAu h { íkøk { ík {kxu ðkø
 2009Lk çksøç {kt Y.3706 fhkzLke
 yLkuðko 2010Lk çksøç {kt 3565
 fhkzLke Vk÷ðye fhðk {kt ykðe Au
 yk ðkø {k® MxuzP {yLkxúP køk Múku
 rðfMk {kxu 433.98 fhkz Vk÷ðP Au
 yk ðkø PkúLkLk fkuçLkððÚk økuç {kt
 Y.28054 fhkz ¾k [ðk {kt ykðP Au
 sÚke rðøkkúLke [uççk Au

¾ [o (fhkz {k)	rððkík
16650	rĒÖne MkhfkhLkuyÁkkÞk
670	MkeÁe heíkuðBMk Ákh ¾ [kÞk
650	Mxðx Mçðkøk WÁkh ¾ [kÞk
900	çkMkMxlz rðfMk {kxu
3000	{xðu÷çkkððk {kxu
18000	çkxelMke çkMk MšðMk rðfMk {kxu
3700	VkÞh ykðh yLkurçkS {kxu
2934	MÁkkxMk ELEKMXif [h {kxu
678	xe{kúke xðLkøk WÁkh
182	yú xeyúky÷LkuykÁÞk
827	Þnne rðfMk {Þkk÷ÞLkuykÁÞk
447.57	{krníke yLku«Mkhý {Þkk÷ÞLku
747	ykhkÞk {Þkk÷ÞLkuykÁÞk
2394	ykbksf Mkr {ríkLku÷kúk
	(«tró MÚkkLk : MĒĒÞ Mk{k[kh, 10 ykðkMx, 2010)

(2) L k k ý k t L k e
 h÷{A÷ yLkuyk{ykĒ{e
 h{íkøk{ík úkÞk{kt yLku¾kMk fheLku
 ykEÁkey÷ xúkkøç lxxkúç kt LkkykLke
 h÷{A÷ ÚkkÞ Au yLkuyk{ykĒ{eyu
 MknLk fhðw Ákzu Au ð»ko 2010 {kt
 ykEÁkey÷ xúkkøç lxx{k kt ÚkÞ÷ LkkykLke
 h÷{A÷ Lke [u{çk Au

yk WÁkhkík Ákgy yLkufkúelke Lkðe
 xe{kúkkw ¾ [o yLkúç {u 370 yLku
 333.33 r{r÷ÞLk zku÷Mko ÚkkÞ Au
 çkLkúkkw f÷ ¾ [o 2008Lke f÷ xe{kúke
 ¾heĒç{ík fhíkkt ðÁkhuÚkkÞ Au
 Ákhíkw su÷krfkuxe{kú¾heËu Au rkykúke
 fÁkLkeykç kt yk{ykĒ{eLk LkkyktpYÁku
 hkrfÞ÷k nkÞ Au súke {kr÷f yLku

¾÷kzeykúkus VÞĒkuÚkkÞ Au ÞÞkhu
 yk{ykĒ{eyuMknLk fhðwÁkzuAu yk
 WÁkhkík rðĒÞe ¾÷kzeykúke Ý [eç{ík
 ¾heĒe fhðkúke suÁLk rðĒÞ {kt ¾ [kE
 ðÞ Au ríkuke yúkkÞk Ákh rðÁkheík yMkhku
 WÁksuíkðe ÞðÞík Au

(3) MkekfeÞ «ðjÞk
 h{íkøk{ík xúkkøç lxx ÞY ÚkÞk Ákn÷kt
 ÁkkLkLkkt økð÷u yLku ánkLke ÷kheykuÁkh
 MkekLke «ðjÞk ÞY ÚkE ðÞ Au súç kt
 rçfík yøkMkh Au {úç h{kÞufuðhMkĒ
 ÁkzÞu «Úç çkk÷÷øk, çkðxøk yLkurðfík,
 nkx yLku Sík ðøkhuçkççíkku Ákh Mkekú
 h{kÞ Au ykEÁkey÷ 2009 {kthLkĒeX
 1.8 fhkz, {úçĒeX 420 fhkz yLkuf÷
 xúkkøç lxx {kt Yk. 25000 fhkzLk MkekLk
 ykifzk çknkh ykÞÞk Au {k°k

**ððzoçkçf(2001)Lk yndk÷
 {çkç rðí lke f÷ ðMíkelk 16.5
 xfk ðMíke ¼khík{kt hnu Au Aíkt,
 økyðjÞkÞðík ¾÷kzeyku yLku
 fkuç lke yAík Þkúke ?
 çkEçøk yk÷ÁðÁkf{kt 51
 økkðz {ç÷ Mkkúku [elk «Úç
 Lkçkhu 36 økkðz {ç÷ Mkkúku
 y{uhfk ríríkÞ MÚkkLku yLku 1
 økkðz {ç÷ Mkkúku ¼khík 50{k
 MÚkkLku Þkúke ?**

økshkík{kúke ykEÁkey÷ 2009 Ákh
 1200 fhkzLkkuMkek÷÷økððk{kt ykÞÞku
 níku Vççkku÷ Áký íkuç kúke çkkfík Lkúke.
 rVvk ððz fÁk{kt Mkek yLðÞu
 yÞÞk¼h{ktsuĒhçkz Ákzðk{kt ykÞÞk
 íkuç kt 5000 ÷krfkúke ÁhÁkfz fhðk{kt
 ykðe Au yLku 10 r{r÷ÞLk zku÷Mkúke
 hf{fçksufhðk{kt ykðe Au MkekfeÞ
 «ðjÞkLku fkhýu yfíkhV ÷krfkúke
 LkírfíkkLkÁkðý ÚkkÞ Au ríkuçkeS íkhV

xe{ ¾ [r{r÷ÞLk zku÷h)	ðÞÞyÞk
{ÞkE EÁLzÞk	111.940.8
hÞÞ÷ [÷÷sMko	111.641.9
nĒhçkkĒ	107.034.4
[ðkE Mkhkççøk	91.0 48.4
zhzuððMk	84.0 40.5
çøkMk E÷ðLk	76.0 36.1
LkEx hkeZMko	75.0946.0
hksMÚkkLk hÞÞðMk	67.0 45.2

h{ íkLke øknyðfkk{ kt ½xkzkuúkkp Au ¼khík{ kt¼qkfkα {ktMkeçkeykE íkÁkkMk{ kt ysp p{ kq {knt{É yÍ nhúEeLk, {Lkks «¼kfh, ysp òzið òøknúkk Lkk{kuçknkh ykòpk níkk. pknsnkt Mxazp{LkúLkk{ MxkuzpKlkk økZ íkhefu rðÍpkík çkLpú níku su yf f÷f Mk{klk Au

(4) MkwðÄkyku yLku «kúMknf òkíkkðhýLke WýÁk :

f÷k÷kf ÷kífkúkkuyðkuyr¼«kP Aufu ¼khík{ kt ¾f÷ fÉ {kxúLke MkwðÄkykúkku y¼kð òðk {αuAu rçf÷kLkuçkkÉ fhíkt yLP h{ íkkúLke ÁkrhÁMÚkrík ¾hkçk Au

økúshkík{ kt Vøçkku= yLku nkfeLkú ykíkhkhk»xðP MíkhLkú yfÁký økúWLz Lkúke. slúke yMkh ¾f÷ fÉ Ákh úkkp Au

(5) rðÉpe fku[ÁkØrík

¼khík{ kt 102 fhkuzLke òMíke nkðk Aíkt h{ íkøk{ ík úkøku ykÁkýu rðÉpe fku[Lke Múðk ÷ðE ÁkzuAu Mòk¼krðf Au fuÉpLkk fku[s÷k÷kuÉp«úf rðÉpe fku[Ék¾ðe pñíkk Lkúke. ½yéðkh íkkuíkaLke fkpÁkØríkúke ¾f÷ kzeykúkkúf Lkkuçkα íkøkuAu

(6) h{ ík ÁkkAα ykúAk Mk{pLke Vkαðýe

ðíkoç kLk Mk{p{kt h{ íkðehku h{ ík rMòkP yLP «ðf÷kykusðe fuònhkíkku

Ákkxeyku [ePh økòMko Mkkúkkúkk MktçkÁku òøknúÁkkaα ÁkkúkkLkúðÁkhuMk{p Vkαðu Au slúke h{ íkLke øknyðfkk çkøkzuAu

Mk{ kÁkLk

¼khík{ kt¾f÷ fÉ úkøk Ákh ÝzkýÁkðf ø[íkLk fhíkt yuWÁkú sýkE ykðuAufu ¼khík{ kt ¾f÷ fÉ MktçkÁkík nfkhkí{f ÁkkMkkyku WÁkh Lkfkhkí{f ÁkkMkkykoyu ÁkkúkkLkú ò [Mð s{ kòPú Au Mkhfkhe rLkPpkyku WÁkhkírk ¾f÷ kzeyku yLku ¾f÷ «úfeykúkk rÉ÷{kt Mkk[k yúkoç kt ¾f÷ rÉ÷eLke ¼kðLkk òøkúkk úkkp íkku ¼khíkeP h{ íkøk{ íkLkú¼krð Mkwðýoyúkhú ÷¾kpu

{kLkðSðLk {kt h { íkøk { íkLkñ { n¥ð

- «k. zkp yu yú. [kú k

yksu Mkkhk ¾kzeyku {kxu Mkhfke, ònh íkú s ¾kLkøke, ykiäkøkf MkmÜkkykuçkt 'yLkk{ík sðPkyku hk¾ðk{kt ykðu Au su Vðík ©c h{íkðehkúke ¼hkP Au Èk.ík. çkúf, huðu Mklxê yðMkkRÍ, Rlf{xúk, MðMk xúk, fMx{, yñ RÁLzPk, ykR.Áke.Mke.yu, ykuyúk.S.Mke, xÁkk÷ ¾kíkú, Mke.ykh.Áke,yú, çke.yMk.yú, Mxe÷ ykúkkøhxe ðøkñúçkt ¼híke fhíke ð¾íku Mkkhk ¾kzeyku {kxu rðpøk yLkk{ík sðPkyku hk¾ðk{kt ykðu Au

rðí {kt h{íkøk{íklke rðrðÄ MÄkÄkykúkk ykPksLkkuyLku{n¥ð Mkiík ðÄíkt [kðPkt Au yksu h{íkøk{ík ðPÄóíkLke «úç{°ký «kúkr{f sYrhPíkku nðk-Äkkýe yLku¾kñkf ÄkAeLke [kúke sYrhPík íkhefúMðefkhðk{kt ykðe hñk Au yøkkW h{íkøk{íklku{k°k fMkhíky ðPkp{k {pkæLke {pkæÉík «ð¥kykusðe fuçkúf, ðPkp{k{, fMíke, zð÷ Äkpíku {pkæÉík økýðk{kt ykðíkníku pkæ- {nkpkæLkk {k°k 5-10 xfk sæ÷kt rðäkúke ykuñ {ík MÄkÄkeçkt ¼køk ÷uúç kúke Mkiíkøk {kLkðk{kt ykðíku Äkhíkyksuyk íPk÷ku íkÆLk çkÉ÷kR økPkt Au yLku h{íkøk{ík çkÁe s Sðík ðPÄóíkyku{kxu {æ¾k sYrhPík nkP yLkurpúkyLkk yr¾ðk yþk íkhefu Mðefkhðk{kt ykðPñAu

yksu h{íkøk{íklku Mkpñóík hk»xúMkzu' {kLkð yrÁfkh'Lkku Èhððu ykÁPkAu yæ÷uh{íkøk{ík{kt ¼køk

÷ðkLkúÈhf ðPÄóíkLkur {æ¾k yrÁfkh' Au yæ÷u s Lknª, Äký Èhf hk»xú h{íkøk{íklkk rðfkm{kkt pðp yæ÷ku VkækykÄkðkuðRyu yk árúke yksu økñshkík{kt, ¼khík{kt íkú s M{køku rðí {kth{íkøk{ík «íPuyf Lkðe ðøkíík ykðe Au

MkLk 1961úke ¼khík{kt h{íkøk{íklkuÄkñý Ý [trykðúkuárúyu Äkðçk{kkt ÄkríkPk÷k {f{k{uLkúkkS Mkiíkøk hk»xúP h{íkøk{ík MkmÜkLke pYyík fhðk{kt ykðe Au yk MkmÜkLke °ký pk¾kyku çkø÷W, fku÷fíkk yLku økñÆLkøkñ {f{k{u[k÷uAu yk Mkiík yk MkmÜkkykuçkt kúke sÈesÈe h{íkúçkt nðhku hknçkhkúíkr÷ {«kó fhe [ðPk Au

h{íkøk{ík úkøpLku «kÄLp ykÄkðk {kxu Mkhfkhufæ÷ef {n¥ðLke Mkiíkkykuçkt PksLkykuçkt Mkl{kLkuy {÷{kt {fðk{kt ykðe÷k Au sçkt.

-¾kzeyku{kxuyLkk{ík sðPkyku: (÷ð¼f [kðMke fku÷s ðñkðæ MkmÜkMkf÷kP÷k Au)

yksu Mkkhk ¾kzeyku{kxu Mkhfke, ònh íkú s ¾kLkøke, ykiäkøkf MkmÜkkykuçkt 'yLkk{ík sðPkyku hk¾ðk{kt ykðu Au su Vðík ©c h{íkðehkúke ¼hkP Au Èk.ík. çkúf, huðu Mklxê yðMkkRÍ, Rlf{xúk, MðMk xúk, fMx{, yñ RÁLzPk, ykR.Áke.Mke.yu, ykuyúk.S.Mke, xÁkk÷ ¾kíkú, Mke.ykh.Áke,yú, çke.yMk.yú, Mxe÷ ykúkkøhxe ðøkñúçkt ¼híke fhíke ð¾íku Mkkhk ¾kzeyku{kxu rðpøk yLkk{ík sðPkyku hk¾ðk{kt ykðu Au

-¾kzeyku{kxurp}Pð¥kyku:

rðäkúke ykuçkPkm Èhr{PkLk h{íkøk{ík{kt ©c Èðkð fhu Aurkç Lkufly Mkhfkh íkú s hkßP Mkhfkh «kñMknLkYÁkurp}Pð¥kykuçkt ÄkAu yk òíkLke rp}Pð¥k {æððk {kxuykðfLke fkr {PkÈk Äký hk¾ðk{kt ykðe Lkúke.

-¾kzeyku{kxurðpøk Ak°kk÷Pk

yLkurðāk÷Þku:

yksu íkku Éhuf hkβÞ{kt
¾kzeyku{kxllkk rðþok Ak°kk÷Þku
yLku rðāk÷ÞkLke Mkøkðz Áký
fhðk{kt ykðe Au sðke Mkkhk
¾kzeyku ÁkkúkkLkk yÇÞkMkLke
MkkúkkMkkúkuh{íkku{ktÁký «økrík MkkÄe
þfu yk s ðíkLku æÞkLk{kt ÷RLku
økkÄeLkøkh {ufk{u Mkkúxh-15{kt
¾kzeyku{kxllkk rðþok Ak°kk÷Þk
[k÷uAu

-¾kzeykllkkhkkxðÞ Mkl{kLk :

yksu Éþ{kt Mkkhk
¾kzeykllkuhkkxðÞ Mkl{kLk sðkfu
'ÁkÉ©e', 'ÁkÉrð¼þký',
'ÁkÉ¼þký'Úke Mkl{kLkík fhðk{kt
ykðuAu ykíkhkkxðÞ Míkh©
É¼kð fhðk çkÉ÷ 'ysðk yðkzð
Áký Éh ð»k ½ýkt ¾kzeykllku
hkxðÞkrík íkhk yllkkÞík fhðk{kt
ykðuAu íku{s økúshkík{kt
¾kzeykllku 'yuf÷ðÞ yðkzð,
'MkhÉkh Ákxu= yðkzð íkúkk
sÞrÉÁkMknS yðkzð økúshkík
Mkhfkh íkhVÚke Éh ð»k yllkkÞík
fhðk{kt ykðuAu ð»k 1991-
'92Úke ¼khík Mkhfkh ykíkhkkxðÞ
MíkhLkk yuf ¾kzeykllku'hsð økkÄe
¾kzeykllku hílk yðkzð Áký yllkkÞík
fhuAu

-h{ík rðþufx÷ktf {íkðÞku:

{kLkðSðLk{kt h{íklk
MúkkLk {nþðLk Au ykúke ½ýkt
rðíklkkuyíkk rðþurðrðÄ {íkðÞku
hsqfÞkoAu

Úkku{Mklk : h{ík fux÷ef
MknSðÞksLÞ rÞkkykllkuhkfðkLke
«ðÞk Au

MxLk : h{ík yuf yíáAf

MðrLkÞr°kík rÞk Au

xe. Áke. LkLk : h{ík h[Lkkí{f
«ðÞkkykllkkMkkZ MÖYÁk Au

hkMk : h{ík yuf ykLkÉÁkgyo
MðÞMvghík yLkuh[Lkkí{f rÞk Au
su{kt {LkÞ ÁkkúkkLke MkkÁkgyo
yr¼ðÞÁðík «kó fhuAu

h{íklk {nþð :

ðÞÁðíklk SðLk{kt h{íklk
{nþð yktfeyu íku÷h ykuAu Au
su{kt .

-Þkherhf rðfkMk :

Þkherhf rðfkMk {kxuh{ík
yrLkðÞoAu rÞþwyðMúkk íku{s
çkkðÞkðMúkk{ktðÞÁðík sð÷h{uAu
íku÷k «{ký{kt ÞhehLkku rðfkMk
ÚkkÞ Au h{ík{ktÞhehLkku÷Lk ÷Lk
ÚkkÞ Au

yllk íkhk ÞhehLkku MðMú
rðfkMk ÚkkÞ AuyLkuçkð Áký rðfMku
Au çkk÷fkLke MðMú çkúî {kxu
h{íklk {nþð Mk{ððíkk YMkkuyu
sýkðÞ Au fu 'çkk÷fku nt{þk
økrík{Þ hnuAu íkuLk ÁMúkh hnð
fu rð[khíkk hnð íku íkuLk
Mð¼kðÚke rðYð Au yÇÞkMk{Þ
íku{s çkúkt hnð íkuLk MðMúÞ
íkúkk çkúð {kxulkrÞkLkfhf Au'

-{kLkrMkf rðfkMk :

Þkherhf rðfkMkLke
MkkúkkMkkúku h{ík {kLkrMkf rðfkMk
fhðk{kt Áký Vka ku ykÁku Au
h{íklk {kæÞ{Úke ðÞÁðík ÁkkúkkLke
ÉçkkÞe ¼kðLkkykllkuðÞÁðík fhðk
íku{s Mkkíkkkðð íkf «kó
fhuAu

íklkÚke íklk {Lk {kLkrMkf
økkÚkykúkkÚke {ðík ÚkkÞ Au h{ík

íkhk {kLkrMkf WÉkþkefhý, Mkkúku
íku{s rðhu[Lk ÚkkÞ Au su{kLkrMkf
rðfkMk{kt MknÞíkk «ÉkLk fhuAu

-çkkirðf rðfkMk :

h{ík, {LkÞLk çkkirðf
rðfkMkLku [ku-Mk {ÉÉ fhuAu
h[Lkkí{f íkk h{íklke «fÞík AuyLku
çkkirðf rðfkMkLkuykð-Þf økúy Au
çkk÷fkLke h[Lkkí{f «ðÞkLkuh{ík
rÞkkykúkk Mkkúku {auAu yLku
yk Mkkúku íkkúðÞðnkrf SðLk{kt
h[Lkkí{f fÞkÞk{kt ykøku fhuAu

-Mkk{krsf rðfkMk :

su{ su{ çkk÷f {kxúkkÞ Au
íku{ íku{ íkuçkðyLk Mkkúkuh{ðkLk
ÁkMkÉ fhuAu yLku yu heíku h{ík,
ðÞÁðíklk Mkk{krsf rðfkMkLk
{nþðLk MkkÄLk çkLke ðÞ Au h{ík
{kýMkLke {k°k Mkk{krsf ðÞk Mkkúku
LkÚke fhíke, Ákúkkúkk MkkúkuíkkLk{kt
yLkuf Mkk{krsf økúyku sðkfu
Mkk¼kðLk, Mknfkh, MkkÉ¼kðLk,
MknLkÞe÷íkk ððkkúkk Áký rðfkMk
fhuAu

-yLkÉLkuy¾k ¼tkh :

h{ík ykLkÉLkuy¾k
¼tkh íkúkk þkú Au çkk÷fkLku
h{ðk{kt sð÷ku ykLkÉ {auAu
íku÷ku çkð fkuR fk{kt {auíku
LkÚke.

ðkkLk Þuf ðkíkkðhýÚke
Axfkhku {ððk rðākÚkeoyku
h{íklk {ÉkLk{kt ðÞ Au òu
íkuykllkuh{ðkLke íkf «kó Lk ÚkkÞ íku
rÞký íkuLk {kxu yYr[ÁkÉk
fhþu

Éhkkis yufÚke Ékz f÷kflke h{ík
ðÞÁðíklku {kLkrMkf ©[íkkuykúkkÚke
{ðík fhe ÉuAu

3/4# - 3/4#-kzeykū^{TM} yLkúkp̄k̄t

- zkp yri lke yu. fġakze^{©e}

«Míkkrōf :- yu çkçkík rLkšōōkĒ Au fu yçk÷ōð te Ākñmkkoyu 3/4#-fġ{kt 1/4køk ÷ōku s òRyu òPlōík y^{TM}u «ò ikhefu ykĀkyu Mkkīyu fkrLku fkr 3/4#-{kt hġk íku ÷ōku s òRyu Ākhīku íku h{ík h{ōe Āký òRyu þhelk røkō÷e Ēzġkūe {kze rōBçōZLkLke nrhþkæe Ākh hfīx Ākh yV^αkīkk xulLkM çkku- Māēlke fkr Āký h{ík{kt hġk yLku MkrçPīkk nōōLkū y^{TM}ōkpo Au sū Mkk{klp slk 3/4#-fġ{kt òĀkhu hġk ÷u íku íku Ēþ{kt òĀwLku òĀw fīp^α 3/4#-kzeyku ĀkĒk ūk̄p̄ wYk{kkç{ 3/4#-kze «kó fhōLkū fīpō Akp ð÷kōōk sōñ Au su Akp òze yLku sūkū ĀB{hō÷kūyñ òĀkhu ūk̄p̄ íku kūke òĀkhu {k3/4ý kfe^αu yu s «{kýu su «ò 3/4çk h{u íku lke [÷k Míkhūke s fkrLku fkr h{ík{kt nkh SīkLk Vġk÷k fhu Au yLku SīkLkKhLku sççth x-h ÷ōe Ākzu Au ykūke yu yūke fkhfĒēkēke þYyíkūke s ĀkkīkkLk 3/4#-{kt «ōey çkLkōk {kzu Au ykūke 3/4çk sōzġ MākkLk Vqçkku- 3/4#-kzeyku {ĒkLk Ākh ykç{f ġkn sōk ÷kōu Au ykĀkyu Ēþ Āký rçfīx{kt 3/4çk hġk ÷u Au íkūke íkūk 3/4#-kzeyku ykĀký Ēþ{kt Mkkūke {kō4hLkū MūkkLk Āhkōu Au

3/4#-kzeykūke 3/4#- WĀkhkīkLke «ō}Ykyku òeMk{e MĒēLk wYkhkĀūke ykĀký Ēþ{ktĀký yLP rōfrMīk Ēþkūke sū 3/4#- Ākhīōu ÷kīfkkū y^{TM}u MkhfkhLkū aþkLk 3/4[kþū ÷kīfku {nĒyþurçfīx ĀkA^α 1/2#-k çkLp. y{uhfġ sōk Ēþkūç{kt íkkurçfīx h{íkē s Lkūke Aíkt yuĒþku 3/4#-fġ{kt 1/4khīk fhīkk1/2ýk ykøk^α Au rçfīxLke ykx÷e çkĀe Ā#-Ak nōōk Aíkt rōi {kt Vqçkku- Mkkūke òĀkhu ÷kīf«þ h{ík Au ykĀký Ēþ{kt þne rçfīxūke {kze òri f fūkk Māē rçfīxLke 1/4h{kh Au rsō÷k Míkhūke {kze òri f Míkh Māē h{ōk {kxu 3/4#-kzeykūke ĀkMĒēōkeLke «rçþk ūkīke nk̄p̄ Au yk «rçþk rLk»Ākūk yLku òMīku-ūke nōōk Mkk{u/2ýeōkh þfġ Mōōkīke nk̄p̄ Au hkxōþ MíkhLk 3/4#-kzeyku íkhefusūçkLp ūk̄p̄ nk̄p̄ íku kūke Āký fīkku

fR {u {kt h{ōk Ēōk íkkurLkýþ Āký MōMūk 1/4kōuyū3/4#-kzeLke ūk{íkkLk ykĀkhu ÷ōkīkkLkūke yōe VrhþkĒkuōkhōkh WXu Au 3/4#-fġūkkūh{ōkLke ūk{íkk fkr Āký 3/4#-kzeLkuyōkūye çkLkōe þfu «ò Āký íkūke «þMīk fhuĀkhīkuyLkūkoīþkhuūkkp Aurfūk{íkkLk ykĀkhuĀkMĒēōke ūkīke Lkūke. hksþ Míkhūke WĀkhLk Míkhuh{ōk {kxu 3/4#-kzeykūkuyZ^αf ĀLk {αuAu fešík {αuAu y^{TM}u yLP «ō}Yk fhōk {kxu yk{þký {αuAu òññ3/4çh, xe.ōe. þku rhþkr÷xe þku {#-kfkīkkūōōkñu{ kxu yuLku {αíkk yk{þkýku {VīkLk Lkūke nkūkk. yk çkĀk {kxuyūçkLufhçkzkuYrĀþk {αuAu yf òkh 3/4Mk fheLkurçfīx{kt òūkk{ ūR òþ íkkū3/4#-kzeykūkuyūçkLke {# 3/4#-fġ «ō}Yk fhīkk1/2ýe òĀkhu f{ {αuAu yk 3/4#-kzeykūyūkĒkM ūR òþ

Au yn^a 3/4#-3/4#-kzeLkūyūk̄p̄k̄t þY ūk̄p̄ Au «ūk{ ĀkĀōíkkLk 3/4#-kzeykūyLP økōðh ykōf{kt yx÷k òþMīk ūR òþ AurfuyūçkLke {# h{ík Ākh íkuykūaþkLk ykĀke þfīkk Lkūke. yf yōe rō[khýk òñ Ākfzuaufuyūfōkh Lk{Ākhe 3/4#-kze ūR sōñs SōLkLkūaþp̄ Au íþkçkĒ, rLkçkūke h{ík h{ōkLkū{ñīð Lkūke. su 3/4#-kzeykūLkōe ĀkzeLk ykĒpoçkLkōk òRyuíkkLkōe ĀkzeLkūMĒēþkuykĀkuAurfu þk fūk «fkhy Lk{e[k 3/4#-kze çkLke òð. íþkçkĒ 3/4#- Ākh aþkLk ykĀkōkLke sYh Lkūke. yLP «ō}YkykūçkLkē Ākkōzu Ākkōzu ĀLk 1/2h 1/4kū fhu 3/4#-kzeykū^{TM}e 3/4#-rLkck xfkōōe nk̄p̄, y^{TM}ūLkōe ĀkzeLkū Mkk[k yūkoçkt 3/4#-rçþ çkLkōe nk̄p̄ íku fþkt íkkū«ūk{ ĀkĀōíkkLk 3/4#-kzeykūyūkĀkūku s yōe yk [khMkn íkk Ākk^αōe òRyufu

(÷¼f òe. ykh. 1/4ōík rþký {nkrōāk÷þ MkkūMf^αkþ#-k Au)

ikoyku{rnLkk{trLkÄkôhík f=kfkúke ðÄkhu
 f÷kfkuyLP «ðfÿkyku{kt ykÄk pulknª.
 ðuikoykuMðP¼qyk [kh Mknrík ½zulknª
 y™u Äkk=Lk Lknª fhu íkku yu{Lku {kxu
 çkÄLkfíkkorLkP {kuçLkkððk ðRyufusu
 nixª ikoykuÄkkükkLke h{ík Äkh çkhkçkh
 aþkLk ykÄku yðe Lkðe ÄkxLkoirkþk fhu
 yÜkÉkMk çkLkelku¾kz kze íkku yLkÜkþk t Lkk
 rMkÄkíkkurkþk fhus Au Äkhrk¾kz fË {kt
 sL{LkufkE s hMk Lkúke yLkMk {s Lkúke
 íkðk ¾kz yu{Lküs yLkÜkþk t íkþk fhu
 Au øk {u íku{ fheLku fešík yLku ÄkMku
 {pððk {kxu¾kz kzeykuzðMk yx÷ufu
 íkífk÷elk íkfkík Äkpe Äkzike Eðkyk™w
 MðLk fhuAu íkE fheLkuikoykurLkP {¼bk
 íkufhuAuÄkhrkuyLkírf Äký çkLkuAu ¾kz
 yLkuyþð MkkÄLkúke f÷Ékh çkLke þfkþ
 íkðku yÜkþk t Lku yf çkeðu rMkÄkíkk
 ¾kz kzeyku«MúkrÄkík fhuAu

¾kz Lkú yLkÜkþkMk

h{íkøk {ík {kúke rLkÉkøk
 ykLkÉ y™u MVðíkðkªe «ð íkþk
 fhðLkMðP nðu¾kç økky çkLke økþuAu
 ¾kz ¾kz kzeykus ¾kz Lkk yLkÜkþk t Lkk
 ¾kz Lkkþf çkLkþ Au y™f h{íkku{kt yLku
 íku{Lkþurç fík {kt 'rVöMªøk' Lke çkku÷çk÷k
 Au ¾kz kze Äkkükus MúkrÄkík rníkkük nkükk
 çkLkelkuyrníkkúke RáAk «{kýh{ík h{u
 Au y™uirkükkÄkrhýk {÷kðuAu fíR Äký
 h{ík {kt Að÷e ½zeyu Äkrhýk {Lke
 yrLkrüíkk ¾kz ¾kz kze y™u yu
 h{íkhrMkþkLkusuyðýkþ ykLkÉ ykÄku
 Auíku ykLkÉ ÷ð ÜR ðþ Au MúkrÄkík
 rníkku¾kz kzeykufk÷k çkðhLk fhkzku
 YrÄkþk f{kþ Au ykÄkýk ¾kz Lkk
 yLkÜkþkMkLkku yk yf çknw {køku
 rMkðkík Au

MúkrÄkík rníkku yf ðkh
 rVöMªøk fþkøkAe þne þne y™uøkk {zu
 økk {zu ÄkkükkLk çkfeyeku {khVík Mkéku
 ¾kz ðLkk filýkuW¼k fhe ÈuAu fhkzku
 {kýMkuyLk Äkh çkªøk fhuAu yçkðu
 YrÄkþk øku{kðuAu VeöMªøk fhkzkuYrÄkþk
 ykÄkelku yçkðuYrÄkþk f{kþ Au ykðw
 ðkhðkh çkLkuAu Aíkk Lkúke ¾kz kzeyku
 «k {krýf y™u rLkckðLk çkLkík fulkúke
 Mkk {kLþ LkkørhfkMkèLke çkE÷kúke {ðík
 Ükík.

¾kz fË ükøku¾kz h{ík h{ðk fhíkk
 Èðkz Äkufª ÜkE økþk Au yk
 Èðkzkykkuðþk çkÉ íkku yðw÷køku
 þne h{ík h{íkk çkªfku yLku
 sðkLkþkykMk [e h{ík h{uAu yu{Lk
 fke Èðkz Lkúke Aíkk h{ík hþkLkku
 rLk¼k ykLkÉ {pðu Au h{íLkk
 {ÉkLkLke íkþkheúke {kze Mxwzþ {Lke
 ¾kz þeykuMkAe fhkzkuYrÄkþkLkku¼k [kh
 [k÷uAu Bþk ¾kz hðh Y. 1 Lku¾kz [oAu
 íþkY.10 - Y.20 Äký Lknª Y.40 fu
 Y.50 ¾kz [eo Lkþ¼ðk {kt ykðuAu yu
 MçkÄíkku ¾kz elMk {kt ðþ Au Äkkükkurkþk
 h{íLkku yðMk ykðuAu yðe fke
 h{íLkku yðMk {kt fþofhðLk {xüku
 {kxMkMkLkuyLkðPrfíkykÄkzÄkze fhu
 Au yu{Lkuh {ík kthMk Lkúke Äkhrk¾kz {kt
 hMk Au ¾kz fË ükøku yk yLkÜkþk t Lku
 yf yðkurMkðkík íkþk ÜkþkuAufusçkt
 {p h{ík fhíkkWÉ½kxLk, ™k [íke økíke
 yLku [k {kªk fhíke AkfheykuyLk¼ð
 Äkykøqík Mk {kh¼k {kt s h{íkku¾kz kðE
 ðþ Au ykðk Mk {kh¼ku ÄkAª Äký
 fhkzkuYrÄkþkLkuykÄý Ükþk Au

¾kz ükøku {kªk yf kÉ çku
 h{íkku ÄkAª çkðhrçþkLke {ÉÉúke
 «ðLku½kz e çkLkðe Eðk {kt ykðuAu yu

yf çkuh {íkkurMðkP ðyufu¾kz fË ükøku
 yLP fke h{íkku s Lkúke yðku íþk÷
 «ðíkøkkMk Au Äkrhýk {uykþk÷elkuðw
 økye þfkþ íkðe h{íkku h{kþ Au ¾kz
 yLku¾kz kze çkLku¼k yLkufþkª ÜkE
 ðþ íþkMkAe ÄkMkLke hu{ A÷ Ükþk Au
 Bþkhuçkfelke h{íkku {kxuyf yf ÄkMk
 {kxuð÷¾kz {khðk ÄkzuAu yMk {íkku÷
 rðfMkLkuyLkÜkþk t ðuþe¾kz ðwMk íkku
 ¾kz fË ükøkuWk {WÉknhy Au ykÄký
 ÈþLkku s rð [kh fheyuikuykÄýe yf
 Äký xe{Vøçkku÷Lke ðri f fúkkLke Að÷kt
 LkçkLke xe{ Äký yÄMíkíð {ktLkúke. hçke
 çkku÷ íkku ykÄýuðýíkk Lkúke. ykÄýe
 Èþe h{íkkLkufke ¼kð s ÄkAíkuLkúke
 MkrLkþk, MkolLkþk, ¼kzky, yLkürði Lkúkk
 sðk fík÷kf ykÄkðE YÄk ¾kz kzeykuy
 økyeøkkke h{íkku{kt Lk {Lk {pðe Au
 rsBLkMxef íkku ykÄýk þneh yLku {LkLku
 rçk÷f÷ yLkuyÄk s Lkúke fkhý fuyçkt
 su MknMkLk økýke yÄkk Au íku
 Lþkík { Au

Mk {kÄkLk : yk { «ðSðLkLku su
 ykÈþo çkLkðe ðEyu íku h{íkøk {ík
 rsBLkMxef yLku ¾kz fË çknw {køku
 yLkÜkþk t Au

yk yLkÜkþk t {kt ðwVíkík Lkýkt
 ÈþLk Èhf ík÷fk ðzk {ÜfuyäíLk
 rsBLkþeþ {yLku «Ük {fúkkLk {Ék
 çkLkðe þfu

¾kz fË Lk yÜkþk t uyðMk {ððþuAu
 fu Äkþk rðLkLk rþ¾kLke Äkþ fhku
 Èw¾kLke ðkík yu Au fu Ä÷e «ð yk
 yLkÜkþk t LkÄkkuAu yf çknw {køku ÷kf
 rþkýLke sYh Aufusçkt yk yLkÜkþk t
 ¾kz ÷ÄkzuyLku «íþf þð rLk¼k ykLkÉ
 ykÄíkk ¾kz fË h{íkku ykøku
 ykðu

Økushkíklkk ¾kze híLkku

- Lkuk òLke (y{ÉkòkÉ)

“Life is game, Play it & Win it” yk ykÉpoMkfk SòLk{kt Wíkkhelku ykSLkk çkk^α yLku Þðk ¾kze yku Mk{ks yLku økushkíklkk økkihð ðÄkhu Au h{ík «ípu «ríkçkðíkk, yfkkøkúkk yLku úk{íkk fæðe Mkkúku ðu ¾kzeLku ÞkøÞ fkø[øk, ErfðÁk{lx yLku VurMk÷exe {æe hnu íkku yð-Þ Íanαpu ÞkøÞ Mkkúk, Mknfkh yLku {køkÉÞdk Mkhfkh fu Mkwúkk íkhh {αu íkku ykÁkÝk økushkíklkk ¾kze yku f{ Lkúke.

øku shkíklkk ¾kze yku yu rðrðÄ h{íkòk{ík sðe fu yú÷=oxfMk, fMíke, [Mk, fín{, rçfik, xçk÷xòLkMk, ¾ku¾ku çkzr{LxLk, íkehÉkS, ÁMð{øk, Mfðøk, nkufe, Ákðákkhkný sðe yLkf «ð}kyku{kt ¼køk ÷ELku hk»xðÞ yLku ykíkhk»xðÞ úkøkúkkð yLkuML{kLkLkk nfÉkh çkLk Au

ykÁkÝyn^α sðe-sðe h{ík MÄkÅkç kt fÞk rðsúkk ¾kze yku yfÞk - fÞkhu {α÷ ELkk { {ÞÞk íkuòEyu

1. yú÷=oxfMk

¾kze - WðpeoMkhhbök

Lkðh004 - nÉhkçkkÉ ¾kíkuÁkk{ {e hk»xðÞ sWLkÞh yfðkú÷kúkk {kt Mkwýd{ýf

h00Ák - ÁkÝu{kt Aæe hk»xðÞ sWLkÞh MÄkÅkç kt Mkwýd{ýf

h00Ák - Ákrú{ çkðkk^α {kt økòkLkÉe{kt òLÁeÁkm çkñs rðr Lke Mkkúke ÷kçkk {kt ÷kçke hk»xðÞ íkhý MÄkÅkç kt

Mkwýd{ýf (su81 rf{e. ÷kçke níke.)

h006 - ¼kÁkk÷ ¾kíku fMÞ [ýf {ÞÞku

Lkðh003 - Western Nevel Command yr¾k÷ ¼kíkeÞ Mk{ý íkhý MÄkÅkç kt Mkwýd{ýf

Ákð [kñrMkÞk yLkuWðpe Mkhbök çkLku Mkníklke rðhkðkLkkyku økushkíklke økkihðÞkæ {rn÷k íkhhfku Au yfðkú÷kúkk {kt ÁMð{øk yLku h{øk sÞkhu xðÞ÷kúkk {kt rMð{øk, h{øk, Mkef÷øk^okyÞLkkuMk{kðÞ úkkÞ Au

¾kze - 5Þ [kñrMkÞk

1 Ák ð»kúke ðÞu - økíkkíke{kt xðÞ÷kúkk {kt Mkwýd{ýf

EÁLzÞLk yk÷-ÁBÁkf {kt 1 Ák00 {exh ÁMð{øk, 40 rf. {e. Mkef÷øk, 10 {exh h{øk {kt «Úk{ - Mkwýd{ýf

h006 - ¼kÁkk÷ {kt sWLkÞh LkÞLk÷ yfðkú÷kúkk yLku xðÞ÷kúkk {kt «Úk{ ykðe Mkwýd{ýf {ÞÞku

(÷84f yLkMLkkíkf fúkkLk rðäkúkeke Au)

Ákðyu - sWLkÞh fúkkýu 3h, rMkLkÞh fúkkýu 41 s÷k Mkwýd{ýf {Þðe Lk{ hkÞLk fÞð

rðsúkk ¾kze - çkçkuÁkÝu{k

h00Ák - ðMxLko fBÁkkWLz{kt ÁkO rf. {e. h{øk {kt «Úk{

All India Army Games {kt rýríkÞ ç{

h00Ák - nÉhkçkkÉ Army Games {kt [kúkmúkkLk

h007 - nÉhkçkkÉ Army Games {kt «Úk{

h007 - fku-fíkk ¾kíku Open National Federation Cup {ktrííkeÞ

h008 - [elk{kt çke^søk ¾kíku yk÷-ÁBÁkf h{ík{kt økushkíklkk økkihð ðÄkÞð

¼kíklkk ¾kze fÉLk EríknMk{k÷kçk ykíkhLke [k÷ “ {húkkúkk ðkf «rík¼k” MÄkÅkçk «Úk{ ¾kze.

h. h{ík - íkhý MĀĀko
(ĀMō®{ok)

Mk{y{íkhý MĀĀkōkū yf ykōkōw
ykf»kōy h}kū Au hksP MkhfkhLkk
«PíLkku¾qk s «pMkLkēP Au Ēh ð»ko
[kñðkzūke ðñkð» ðā [ūkk yhçke

«Úk{ ykōe níke. íkōyūErlzPLk ykE÷
xūw/e hkfz ELkk{ {pð».

1998 - yk s MĀĀkōk kt 16 Lkxkf÷
{kE÷ ykñkh 4 f÷kf 10 r{rLkx{k
íkhelkLkðkurðç{ MksPku

1997 - fkyuþPk{kMxñexūz ¾kíku

fw y [ūkk Ākx» - Íwhf ¾kíku÷kçkk
yñkhLke MĀĀkōk ktōkðz {z÷ Síke ÷kōe
níke.

©e Xkfñ ¾kE yLku©e ®[íklkūðōzo
[ĀĀkP LkpeĀk{kEExk÷e¾kíkūçkesiELkk{
«kó fPñíku

Mk{y{kt¾kE yku{kxuh1 Lkxkf÷ {kE÷
yLkūçññkku{kxu16 Lkxkf÷ {kE÷Lke
MĀĀkōkū ykPksLk ÚkkP Au íkē{kt rĒóe
rĒúkeík rpðkLke {kĒe, ÷eLkk þkn,
rLkrfíkk Ākx», þe÷k Ākñh¾, r{rnh
ð»ke, ĩ{kþwĀkx», çkçkññkýk, rfþkñ
ðkMkrĒPk, þkílkf òLke çkĀkyu
ykrñhñk»xūP MĀĀkōk kt ¾kōk ÷E
økñshkíLkufešík yĀkkōe níke.

yrlkþk þkn

1996- 14 ð»kūke ðPu [kñðkzūke
ðñkð»Lkk yhçke Mk{y, íkhý MĀĀkōk kt

11 {MÚkkLk {pð»

1999 - All India Inter Uni-
versity rōkōy{ ¾kíku «ríkrLkrĀíð
fPñyLkūMĀĀkōk kt fkmP [y{f.

1999 - swLkþh økñshkík Mx»
y{fð»xf [ĀĀkP LkrþĀk{k kt 11
ELðlxMk{k¾kōk ÷E «Úk{MÚkkLk.

1990 - fke÷fíkk ¾kíkuMkōyð [y{f
h000 SíLkkhe yf{kōk íkhkf níke.

r{rnh Lkkūkū¾kE Āknkzu íkūkk
Íeyk¾kE þkĒð ÷kçkk yñkhLkk Mk{y
íkhý{ktrðsūkk çkLþk.

yLkū¾e þkn

h001 - 8 ð»kūke LkkLke ðPu
ykrñhf÷çk MĀĀkōk kt ¾kōk ÷ELku [y{f
{pð»

hksP íkhý MĀĀkōk kt «Úk{ MÚkkLk
{pðe 6 Mkōyð [y{fkūSÍPk.

h004 - økñshkík hksP íkhý
MĀĀkōk kt çkūMkōyð [y{fkū yf hśík [y{f
yLkuyf fkmP [y{f Síke.

h00Āk - hksP íkhý MĀĀkōk kt yf
Mkōyð øký hśík [y{f

h00Āk - økñshkík hksP ykĀkLk

MĀkĀkeĉ kt çkuMkōyō [jyf yLku [kh hsík [jyfku

h00Āk - Mkçk swLkPh Lkplk÷ yfōuxf [ĀBĀkPlkpeĀk {kt °kŷ Mkōyō [jyf, °kŷ hsík yLkuyf fkmP [jyf.

h006 - hksP ykĀkLk MĀkĀkeĉ kt ykX Mkōyō [kh hsík [jyf

h007 - Lkplk÷ h { ik { kt fkmP [jyf

h007 - hksP ykĀkLk ikhŷ { kt [kh Mkōyō [jyf

h008 - hksP ikhŷ MĀkĀkeĉ kt 3 Mkōyō çkuhsík [jyf SĭPk.

h007 - Lke r°kōlŷ { ¾kĭkuPkōp÷ e yr¾÷ ¼khikeP ikhŷ MĀkĀkeĉ kt rhex {kizuyf rMkōōh {z÷ yLkuçkĭlĭ {zōMk SĭPk.

©Øk ðe. Ākx÷

h00h - 10 ð»kÙke ðPuhksP ikhŷ MĀkĀkeĉ kt «ŭk {.

h00h - MĀkxōMk ykŭkkuhxe ykt/ økushkĭk ykpkusĭk ĀkO {exh çkMx Mxŭf {kt «ŭk { 100 {e. {ktçkesw

h004-h007 - økkihð Ākŷ»kkŭko yðkzo yLku hksP MkhfkhlLku MkhĒkh Ākx÷ yðkzoyLkuhkrfz ĀkŷMfk.

h006 - hksP ikhŷ MĀkĀkeĉ kt 7 Mkōyō [jyfku

h006 - LkðMkkhe ¾kĭku °kŷ Mkōyō [jyf.

h006 - {yĭMk ¾kĭku ĭkr { ÷ Lkzw økushkĭk yLku ©e ÷ fklke xe { r°kfkŷe ikhŷ MĀkĀkeĉ kt fkmP [jyf.

h007 - hksP ikhŷ MĀkĀkeĉ kt °kŷ Mkōyō [jyf

h007 - Mknĭk ¾kĭkuh»xĕp MĀkĀkeĉ kt [kŭkMŭkkLk.

©e hŷSĭk økkn÷ - 3 ð»kÙke ðPu Ākkn ÷ PkøkMĭk nkðk ĀĭktŷZ rLkĀkñ Mkkŭko h»xĕp fŭkkŷu¼køk ÷ E ELkk { kuSĭPk.

1991 - {kth4 ð»kÙke ðPuhŷSĭk rðri [ĀBĀkPlkpeĀk ykMxŭ÷ Pk ¾kĭku Ākt [{k Ç { kt fuyLku 1997 - {kt ÷ zLk ¾kĭku [kŭk Ç { urðsŭkk çkLpK.

©e YĀkŭk {nĭkk - 13 ð»kÙke ô { hu ĒklMk - #ø ÷ lz ðā [u ykððk sðkLke [ŭk ÷ {kt Ākh rf {e. ikhŷ fhe ysŭk yðkzo { fōPkuĭku

3. h { ik - fMĭke

fMĭke yu ykĀkŷe «k [eLk yLku ykððe h { ik Au yksuyk÷ ĀBĀkf yLku yŭpPz sðe {kxe h { ikkuç kt MŭkkLk Āk { ÷ e ðri f h { ik Au h»xĕp yLku hksP fŭkkLk fMĭke ŭkPkuMñ ĩkLk ©e Ākhp fnkh økushkĭkLk Mkn rMkð fMĭkeçks Au ĩkykuh4 ð¾kĭk Mxœ [ĀBĀkPlk çkLpK. ĀĒh xŭw÷ yLku ELxh PŭLkðšMkx÷ {kt çkMx ĀkhVkkMk yðkzo { fōPku h000 - h001 {kt spĒĒk°MknS yðkzo «kó fPko WĀkhkĭk ©e Ākhp¼kEyu

199Āk - {nkhk»xŭ [kt fKōnkĀkñ ¾kĭku Pkōp÷ e All India Inter University hMk°÷ øk xŭkkøç ŭx { kt Ākh rf ÷ kŭkŭ { rð¼køk { kt «ŭk { ykðe økkōz { z÷ { fōPku

h008 - {kt çke°søk ¾kĭku yk÷ ĀBĀkfMk { kt ¼khiĭLk rĒOne ĀMŭĭk fMĭkeçks Mkp÷ fŭkhu66 rf ÷ kŭkŭ Lkĕ Ēe MxkE ÷ fMĭke { kt °keōu Ç { { fōðeLku fkmP [jyf Sĭke ¼khiĭLk rðkhhð ðĀkPñ nĭkŭ

h. h { ik - [Mk

økushkĭk { kt yLku rðpðkĭk: y { ĒkðkĒ { kt [MkLke h { ikLku ¼khu rðfkMk ŭpku Au slkŭ ©P Gujarat State Chess Association LkŭðP Au yk h { ik pĭkĭk yLkurçkLk¾ [kœ Au çkñØŭk { ĭk { kÙke ÷ uAu ĩksMk çkfkhu

1996 - Lkðe rĒOne { kt National Children Chess { kt «ŭk { MŭkkLku rðsp «kĀĭk fPko

1997 - {nkhk»xŭ [kt kE ¾kĭku Pkōp÷ e yŭpPlk Mkçk swLkPh [Mk { kt 11 hkWLz { kt 7.Āk ĀkkELx { fōðe Mkōyō [jyf SĭPk

1998 - EhkLk { kt hk-ĭk ¾kĭku yŭpPlk swLkPh [ĀBĀkPlk rPĀMk { kt "r¾ĭkkçk" SĭPk

1998 - ykĀkĒĒp yLku f ÷ fŷkk ¾kĭku Lkplk ÷ r [Ōzŭk MĀkĀkeĉ kt rðsPe çkLpK

ĭPkçkkĒ s { pĒĀkñ, ykš { rLkPk, yŭpPĭ ĩkŭk, {nkhk»xŭ fŷkœf hksPkuç kt ykhhkkçkkĒ, Mkbk ÷ e, {ø ÷ kn, fkuç eLk ¾kĭkuh»xĕp yLku ykĭkhhk»xĕp xŭkkøç ŭx { kt økushkĭkLk «rĭkrLkrĀĭð fPku

h008 - ÷ zLk ¾kĭku E ÷ w/kzo fkbkŭk ĩkhk ykpkusĭk [Mk MĀkĀkeĉ kt Wŷk { Ē¾kð fPko pkrk ĒhBpLk - Ā7, fku÷ fkrk ĒhBpLk 30 yLku h»xĕp fŭkkŷu 43 xŭkkøç ŭx { kt e ELkk { ku { fōPku Au

y { ĒkðkĒLkkuksMk çkfkhu økushkĭkLkku yf { k°k økŭlZ { kMxh Au zku ð ÷ P Ākhe¾ økushkĭkLkku ELxhLkplk ÷ { kMxh Au yLku ©e { pĭ Ākx÷ uhk»xĕp xe { Lkĕ fkuç ikhefuMĒh fk { økehe çkððe Au Gŷ arat Sæt Chess { kt [ĀBĀkPlk nĭkk. hksŭŷ Mðkr { LkhhkPŷ 1980 ŭke 1990 MĀĒe rðrðĀ Mŭkœkŷu «rĭkrLkrĀĭð fPkuĭku

fŷ pPkkke ¼hĭk¼kE Ēðu

h001 - 9 ð»kÙke ðPurçfkLkñ { kt yŭpPlk Pŭk [Mk [ĀBĀkPlkpeĀk { ktçkeōu Lkçkh ÷ kðe rMkōōh { z÷

h003 - {kE ¾kĭku Common Wealth Chess { kt rMkōōh { z÷ Sĭke yLkŭk¼e rMkrð «kó fhe.

h004 - {tpe 3/4kiku Chess {kt okkõz {z÷.

h001 - ykakkõkyk 3/4kiku World youth Chess {kt Mkkík {w MÜkkLk {tpeõpku

h00h - EhkLk {kt íknhLk 3/4kiku Fifth Asian Junior MÄÄkeç kt ykX {w MÜkkLk.

h000 - "MÄkkõmk ykúkkõhxe ykúv EÄLzPk" íkhVúke hkrfz Yk. Äk400 yLku yðkzoyLkkpík ÚkpE.

h004 - "÷okkLk" rVõ {Lk ppeok ÈhBpLk ykr {h 3/4Lk Mkkúku [Mk h {e níke.

h00Äk - Lkðe rEõne 3/4kiku EÄLÈhk okkÄe ELzkn MxuzP { "yupPLk pÜk [Mk" {kt «Ük { ykðe okkõz {z÷ SÍpku

h006 - hrpPk {kt "ðõzrÄk [ÄBÄkPlkrpÄk" {kt ðõzo ðvLk rVzu [Mk {kMxhLkur 3/4ikkçk {tpeõpku

h007 - UK ELk {kt PkuõpEe ykírhhk»xõp [Mk xLkkõçLx ðvLk ELxhLkpLk÷ {kMxh {ktokshkíkLke 17 ðkkúke «Ük { PÜk 3/4kize íkhefu 1/4kõk ÷eÄkumíkku

VuLk÷ pkn

h004 - fkuçLkðõÜk [Mk MÄÄkeç kt rMkõõh {z÷.

h00Äk - {kt MÄkkõmk {eLkeMxh ykMfkh VLkkõLzÍLk nMíkku rMkõõh {z÷.

h00Äk - okshkíkLk {ip {Pke ©e Lkhlý {kEeLk nMíkku {kõk 10 ðkkúke õpu yðkzo {tpeõpku

h007 - rpüký {Pke ©e {íke ykLkEeçkLk ÄkxteLk nMíkupktíkEÄk yðkzo {tpeõpku

Lkehð hkðMkçk

1988 - y {ÈkõkE {kt PkuõpEe

State Class Tournament {kt ýeríkP MÜkkLk {tpeõpku

1989 - LknV fÄk ykákLk okshkík [Mk {ktrõsükkÄE {tpeõpku

1989 - ÷3/4Lkki 3/4kiku International Chess Retting MÄÄkeç kt yf {kõk okshkíke 3/4kize íkhefu 1/4kõk ÷eÄku sç ktÄkt [w MÜkkLk.

199h - Eð÷Lz 1993 {ktçkírÍ ÷, 1994 {kt fku÷fkk 3/4kiku 1/4kõk ÷eÄku {kxuyzÄk ÄkkELxúke çkkfík hne okpku

199Äk - ykMxõ÷Pk, ðõzLkn fMkLkku ykákLk ELxhLkpLk÷ MÄÄkeç kt yupPkLkku yf {kõk 3/4kize.

1996 - MkõõX [Mk 3/4kize íkhefu okshkík püf Mkõk rð 1/4kõk íkhk

"spEÄkMknS" yðkzoyLkkpík fPku {kõk 11 ðkkúke õpu ð÷P Äkhe3/4u

1996 {ktfke÷fikk 3/4kiku 1/4kõk ÄkõpMkõ {tpe ðe yLku 1999 {kt Gujarat State Chess MÄÄkeç kt Mkkúke LkLke õPLkkuõ÷P çkeð Ç {uykõPkumíkku

yÄkeõpkn

1988 - okshkík hksP [Mk xLkkõçLx {kt Mkçk swLkPh okõMko rð 1/4kõk {kúke [Mk h {e rõsükk çkLke.

199h - úke 1988 MkuÄe [ÄBÄkPlk çkLke. 199Äk {ktçkeð

1996 - {kt °keò MÜkkLku ykðe. WÄkhkík hksxðP [Mk xlukeð l{x {ktMk÷e, fkeðE fku, rEÖne, Mkkbk÷e ¾kíku¼køk ÷eÄkurníku

1999 - #ø÷l{x {kt økÖMko yzh - h1 rö¼køk {ktçkeòu

1997 - ÷eLk ¾kíkuMk½Lko fLxðMk [Mk PmlkPlk MÄÄkeç kt «Ük {ktçkhu rösükk ÜE níke.

yk WÄkhkík {ykm Äkktz [ne LkPlk÷ Mkç smLkPh xlukeð l{x {ktSík nkMk÷ fhe níke.

Äk. h {ík - xulKmk

økuShkík {kt¾kMk fhelkuy {EkðkÉ {kt Að÷k hO ðkðke xulKmkLke h {íklkurð fkmk ÜkPkuAu suç kt yøkøk xulKmk yfuzue, MkhÉkh Äkxu÷ ÄkkMkMkx xulKmk VkwLzPlk íkÜkk fykðíke f÷çk ÄkkMku" yMk xulKmk yfuzue" {kt ÄkæÄríkMkhLkú fkeP[øk yÄkkP Au

yLkkrníkk søkríkPlkLke

h001 - spÄkín WestZone AITA Junior Raking Tanis Tournament {kt fðkxh Vkelk÷ Mäe h {e.

h003 - Mkník 48 {e National School Games {kt Under-14 {kt ÖPÄöíkøkík {kt rMkÖðh, yLkuxe {ELðLx {kt çkklÍ {z÷ íkÜkk hksP h {íkðeh yðkzo {PÖPku

h00h - h {íkðeh yðkzo «kó fPku

h004 - A CTF Open All India Ranking Talent íkÜkk flüPk PwkkLzk ITF East Africa Mæøk÷ yLkuzçkÖMk {kt Sík nkMk÷ fhe íkÜkk MkhÉkh Äkxu÷ yðkzo {PÖPku

fih- {k Äkxu÷

1991 - 10 ðkðke ÖPu÷ nkhhksxç kt Mxk nkE fkuoxulKmk, xlukeð l{x {kt under-

10 fkuðke {ktrösükk ÜE.

1993 Wÿkh «Ép, ÷¾Lkki ¾kíku {rn÷k xulKmk xlukeð l{x {kt MkhkuÉðkð fPku 1994 ykðkð÷Pk rMkzLke ¾kíkuçku {kMkLke íkk÷e {÷eÄk çkkÉ.

199Äk - rEÖne ¾kíkuLkPlk÷ ÷kük xulKmk MÄÄkeç ktrMkÖðh {z÷.

1996 - økÖMko under-16 {kt ¼khík {kt°keò Ç {u

1997 - ¼khíkLke çkeò Ç {ktfLke ¾kí÷e kze níke.

ÖuÉf {kMkMk

h004 - Under - 12 {kt Mæøk÷ yLkuzçkÖMk rösükk

h006 øknhkð ¾kíku All India Inter State íkÜkk

h006 - y {EkðkÉ ¾kíku Äkh {e National & School Games {kt økköz {z÷.

h007 - {çkE ¾kíku Mæøk÷ {kt rMkÖðh yLku xe {ELðMx {l{x {kt økköz {z÷.

h008 - flüPk yLku PwkkLzk {kt h {kP÷e ITF Junior Tennis Tournament {kt ykíkhhksxðP ükPku ÄkúkkLke yk÷¾ W¼e fhe.

h008 - ÄkkrfMíkkLk, EM÷k {çkkÉ ¾kíku International Tennis Fedration Lke (TIF) Mæøk÷ yLku zçkÖMk {kt xkEx÷ SíkLkhh økuShkíkLku «Ük {¾kí÷e çkPlkPku

yk WÄkhkík xulKmk søkík {kt MkpS ÉMkkE, Mkuñp {pYðk÷k, Mkw¼k»k {pYðk÷k, PkwkP pkn, Äehs nk÷kyeyuøkuShkík Mxk xulKmk {kt ¾kç s Mky PkwkÉkLk ykÄPkuAu

6. h {ík - Mkk/x xulKmk

xulKmkLke h {ík h {kP AuÄký Mkk/x xulKmk h {Ö¼kç s ¾kík, Äehs {køke ÷u

íkðe h {ík Au

yÄkø pkn

h003 - District xulKmk xlukeð l{x {kt under-14 {ktçkesMÜkkLk {PÖPkuAu

h003- hksfkx {ktPlkÉkh Éðkð

h004 -h007 fhe «Ük {ktçkhu

økköz {z÷ Sípku

h008 - {æP «Ép, ¼kðk÷ ¾kíku MÄÄkeç ktçkklÍ

h008 - nrhPkyk, [ÉeøkZ ¾kíku ÖPÄöíkøkík ELðx {ktçkklÍ {z÷, zçk÷ {kt Äkt [kuç {.

h009 - ÷MÄPkyk ¾kíku Punjab Agricultur University {kt h {e çkklÍ {z÷ Sípku

7. h {ík - xçk÷ xulKmk

xçk÷ xulKmkLke h {ík {kt økuShkíkLku øknhð yÄkkðLkhhk ¾kí÷e kze ykuç kt ¼kðLkøkh yLku y {EkðkÉ {kð¼hu h¼kuAu

Äkrúf {núkk

h000 {æP «Ép, ÉðkMk ¾kíku økköz {z÷ Síke ¼khík {kt økuShkíkLku øknhð ÖÄkPð

h00Äk - Éruký fkuñPk {kt PlkLÉkh Éðkð fPku

h006 - s {ðke ¾kíkuçkuç l{x {kt Öðzo xçk÷ xulKmk MÄÄkeç kt¼khíkLk «ríkrLrÄíð fPð

h006 - fíkkh {kt Ékmk ¾kíku [kükku Ç {ktf

h006 - y {uhfk LP÷Mkeo ¾kíku Mkl {klk fPð yðkzoykÄPku

h007 - ykMk {kt økínkxe ¾kíku fkmP [ýf

h008 - çke®søk yku÷ kðBÄkf {kt ¼khíkeP xe {÷E hBPku

h009 - Senior National

Tenis MĀkĀkoċ ktrMkÖdh {z÷ {pÖpku yk WĀkhkĭk [Ēeoċz ¼kĭku«rĭkrLkrĀĭō fhĭkktAeMĪkkLk ĭkŪkk ōzċĪĒhk rLkh {k ¼kĭku °kesMĪkkLk {pÖpku]

sĀLk÷ ðkn

h00Āk - [eLk ¼kĭku òLPw {kt ÞkĪōÞk÷e MĀkĀkoċ ktrMkÖdh {z÷.

h00Āk - [eLk, ĭkkEōkLk ¼kĭku ykōkMx {ktÞkĪōÞk÷e MĀkĀkoċ ktōkĪōz {z÷.

h006 - School Games Feration of India {k Mkkĭk{k ċ{u

h007 - hk»xĪÞ yLkuykĭkhhk»xĪÞ rMĀō nkMk÷ fhLkKh sĭLk÷Lkwhksp Mkhfkh ĭkhh ÞĀōĭĪĒċk yōzċzŪke Mkl {kLk fÞō

{÷Þ X→h

198Āk - Gujarat State Sub Junior under-14 MĀkĀkoċ ktXkEx÷ SĭÞ

1986 - 1987-1988 {ktr¼ĭkkċk SĭÞ

1988 - Junior Level [kŪkku ċ{ ykÖÞku

1989 - Lkōe rĒōne ¼kĭku¼khĭkLk «rĭkrLkrĀĭō.

1998 - 1999 {kt All India Champion ċkLkōkLkurōċ {k Mspku

1995 Ūke 1997 Mkĭkĭk °ky ō»ko All India Public Sector Table Tennis {ktXkEx÷ ŪkÞ

nĀLk÷ ðkn

sċk h008 - 10 ō»kōke ōÞu Open Ahmedabad Table Tennis Tournament {kt «Ūk{.

sċk h008 First yLku sŵkE h008 Second Gujarat State Mejr Ranking Tournament {ktrōsŪkk.

ykōkMx h008 District School Games {kt «Ūk{.

ykōkMx h008 fĀA {ktōkĪĀeLkōkh ¼kĭkurōsŪkk

Lkōu - h008 - ykĀĭkĪĒĪp, rōsÞōkzk ¼kĭkufōkLĀĒĪEurLkÞōĭk ŪkE, zċk÷ ELōLx {ktVĪELk÷ MĀe hÞÞku

{u- h009 - Rajpath Club Table Tennis Tournament {ktWĀkrōsŪkk ċkLkōōĪLke rMkrō {pōe nĭke.

8. h{ĭk - ĭkehĒKS

ōkŵshĭkĭLk ōzċĪĒhk rsō÷kLk AkōkŪĒĒkĭn ĭkk÷fĪkLk yrĒōkMkeyku ĀLkōōĀk yŪkkōk ĭkehĒKS {ktĀkĭhÞkĭk nkÞ Au yk÷ĀBĀkf fuyĪÞÞkE h{ĭkĭMkō {kt ĭkehĒKS Lke h{ĭku nS MŪkkLk xfkōe hĭĭÞ Au ōLkōkMke ÞōkLk, ÷ŪÞōĀe ĀLkĀĪn ©e rĒLkÞ ¼e÷ ōkŵshĭkĭLkku ōkĭhōÞk÷e ĭkehĒKS Au h004 - Īkh¾z hksÞ {kts {ÞĒĀĪn ¼kĭkuh»xĪÞ ĭkehĒKS MĀkĀkoċ kt yf MĀōyōyLkŪkŵshĭk [ĭf {pÖÞk. ĭkŪkk ĀkO {exh ĭkehĒKS MĀkĀkoċ kt fŵ- 360 {kŪke 309 ĀkĪELx {pōeLkuMĀōyōĭf MkkŪkuLkÞLk÷ hfĪkzo {pÖÞkunĭkku 199h {kt ĪĀk ō»kōke ōÞu hksÞ fŪkkyu ¼kōk ÷E «Ūk{ Lkċkh, 1993 {kt ĒknĪĒ ¼kĭkuōkŵshĭk hksÞ ōkĭ {ey ĭkehĒKS MĀkĀkoċ kt ĀkŪk: «Ūk{ Lkċkh {pÖÞku 1996 {kt MĀkĀkoċ kt MĀōyōĭf yLku 1997 rĒōne ¼kĭku rMkrLkÞh LkÞLk÷ ykÞake MĀkĀkoċ kt [ĭfku {pōōkLke Mkkĭ «Ūk{ nŪxĪLke rMkrō LkkĀkōe nĭke. 30 {exh yLku ĀkO {exhLke ċkLkuMĀkĀkoċ ktshĭk [ĭf {pÖÞk.

9. h{ĭk - Vqċkku÷

Vqċkku÷ Lke h{ĭk ōkŵshĭkĭk tyÞkĪōkŪk ÞkMkLkfk÷Ūke « [r÷ĭk nĭke. ōufunōu y{ĒkōĒĒ, ōzċĪĒhk, hksfkŵ,

{nMkkŷk, LkrzÞkĒĒ, Mknĭk, ¼kōLkōkh, Ākk÷LkĀkĭn, Mkkōhfŵ÷k, ¼zċk, ōkĪĀeLkōkh {ktVqċkku÷ Lke h{ĭk h{ktÞ Au

1998- ¼khĭk {kt h{ktÞ÷e hk»xĪÞ fŪkkyu «Ūk{ fŪkkLkuVqċkku÷ hŵ/he ©e ōkŵkċ [kĭky Au ċkMx hŵ/he ykŵ/ EĀLzÞk ¼kōkĭk fhĭkkt rVr÷ĀMk xŪŵ/e yLkÞÞĭk ŪkE nĭke. 199h Ūke 1999 ĒhÞkLk ĒĪp rōĒĪp {kt, rōrōĀ ĒĪpku ōĀ [Lke ykĭkhhk»xĪÞ fŪkkLke {Ū {kt hŵ/he ĭkhefŪke Vhs ċkōōe. 1997 {kt [eLk {kt 1998 - WĪ ōufMĭkkLk {kt, ĭkōrfMĭkkLk, ċkĪkfkf {kt 1999 - [eLk ĭkŪkk fĪ k¼MĭkkLk {kt hŵ/he ĭkhefŪke MĀōkĪfÞx MĀōk yĀk÷e.

Vqċkku÷ sōe ĀkōŪke ōĀw {nĪkĭk {kōkLk h{ĭk {ktrōĭ ¼hLke {rn÷kyku ¼kōk ÷u Au h008 {kt yLzh-13 {kt fŵ rōĭ k Ākŵ÷u ykĭkhhk»xĪÞ Vqċkku÷ VĪMxō÷ {kt xe { MŪkkLk {pÖÞk. rōÞĭkLk { ¼kĭku ċkMx ĀkhVkuĪMk {kt ĀkMĒōke ŪkE. ĭÞk ċkĒ ¼kĀk ÷ {kt National Foot Ball MĀkĀkoċ ktĀkMĒōke ŪkE. yk {Ū {ktĀō÷kōk÷e rōĭ kyufhe fĪkĪn rff LkkĀkōÞku yk Mkkĭ «Ūk{ ykĭkhhk»xĪÞ ōkŵ÷ nĭkku yk SōLkLke yĒ¼ĪĪk Āk÷ nĭke. nōu ¼khĭkLke rMkrLkÞh {rn÷k Vqċkku÷ xe { ĭkhVŪke h{ōk ykĭkĪn Au

10. h{ĭk - rċkr÷ÞzōMLkĪfh ÷e÷khÞkLke {ŵkÞ {MĀkxĒe Āhkōĭkk ÷ċk [kĭnMk xċk÷ Ākh LkkLkfze ĒzeykŪku yf AzŪke yĪeĒkh ÷kfzeŪke Vxfkhe [khu¾ĪĪk {kt ykōe÷k fkyk {ktĀfŵ÷ōkLke h{ĭk yk÷u rċkr÷ÞzōMLk yLku MLkĪfh. Ākŵ÷k r {ōxĪhe ykŵVĪkhkĪh {ĭk. nōuĭkku f÷ċk, nĪk÷kŵkth {kōk ÷kōke.

ōkĪk ÞĪke

1976 - s {ÞĒĀĪn ¼kĭku Mkkĭ

«Ük { ðkh smlkph Lkplk ÷ r { r ÷ pzmk xkEx ÷ SíPtu

1980 - MÄÄkæ { kt " ÷ p yLkurkk ÷ " W { ðñíktçkiðzkuirks Äkhý fPko

1981 - rMkrLkPh Lkplk ÷ MLkfh xkEx ÷ SíPtu

1984 Üke 1987 { kt yLkif xkEx ÷ Síke ð [Mð s { kðPtu

1987 - yurpLk rçkr ÷ pzmk { kt «k/vpLk ÷ ¾kz kze çLkP.

199h - MÄÄkæ { kt 1h76 ÄkELxMkLke çkif LkkÄkððLkkuð'i rðç { MkßPko ðÄñ { kt 147 ÄkELxLke çkif { kxurokükMk çkif yk/v ððzohrfkzmk { kt MÜkkLk ÄkßP.

1993 - Üke h006 ððzo «k/vpLk ÷ [ÄBÄkP Lk xkEx ÷ SíPk.

1997 - çkðk ÷ kin ¾kíku hk » xðP r¾íkkçk Síðk MkkükuykÜkn ðkxMkLk xðv/e Síke.

1998 - ÜkkE ÷ lzLk ÄkxLkøkh çkðk fkr ¾kíku 13 { e yurpLk økBM { kt økköz { z ÷ yLkurMkððh { z ÷.

h001 - yLku h00h { kt xkEx ÷ Síke Èrüký fkhP { kt çkðkLk ¾kíku çkðk yLkurMkððh { z ÷ SíPk.

h006 - #ø ÷ lz { kt ððMk ¾kíku ©e ÷ økkLkLku 1000Üke ðÄw ÄkELxMkÜke nhkðeLkurðsükkÄkÉ nMk ÷ fPð

{ ç rEðneLk ðíLke y { ÈkðkÉ { kt MÜkkP økP ÷ k ©e økeík pðke ykX ðkh rð'i rçkr ÷ pzmk rðsükk çkLkðkLkku rð'i rðç { ÄhkðuAu

y { ÈkðkÉLkku 34 ðkðkku «k/vLk ÷ rçkr ÷ pzmk ©e YÄkp ðkn ykX ðkh rð'i rðsükk çkLk ÷ ku¾kz kze Au

h007 - Mki «Ük { MkkÄkkn ¾kíku ELxhLkplk ÷ rçkr ÷ pzmk yLkuMLkfh { kt xkEx ÷ SíðkLke yLkð¾e rMÄÄ { ç ðe ÄkAe ÜkkE ÷ lz { kt «ríkMÄÄeo nhkðe

VkELk ÷ { kt «ðePku Äkn ÷ kt 10 ð » ko [ÄBÄkP Lk hLkkníku

h006 - fíkkh { kt ÈkMk ¾kíku økesu MÜkkLk { ç ðe çkðk { z ÷.

h007 - { kt Mki «Ük { ðkh ððzo xkEx ÷ SíðkLke rMkrØ { ç ðe.

11. h { ík - çkr { LxLk økshkík { kt çkr { LxLkLke h { ík ðkðkðke

h { kP Au Aíkt MÄÄkæ { f çkr { LxLkLk « { ký ¾kçk s ykAvAu økshkík { kt { kock ðnhkç { kt yáíLk MxuzP { ku Au ½ýkt ¾kz kze yk hk » xðP MÄÄkæ { kt økshkíkLk «ríkLkrÄíð fhuAu Äkhíku ykíkhk » xðP, yk ÷ kßÄkf h { ík { kt ðeyurk ÷ ðkøkÉLk LkÜke yÄkPtu

furkhe Äkð Äkhe¾

h003 - økkÄeLkøkh ¾kíku PkðP ÷ e «Ük { ykÄkLk økshkík { ish hðf øk çkr { LxLk MÄÄkæ { kt nder-10 { kt zçkðMk { kt Mki «Ük { Mkkýð { ýf SíPku

h003 - y { ÈkðkÉ ¾kíku çkeS ykÄkLk MÄÄkæ { kt Mkk ÷ yLkuzçkðMk { kt rðsükk Üke çkðzkuirks Äkhý fPko

h006 - ð ÷ Mkkz ¾kíku nder-14 rð¾køk { kt Mkkýð { ýf

h008 - GAFCðzkÉhk MÄÄkæ { kt MkkðMk rðsükkLkku ¾kíkkçk SíPku

h008 - nrhPkýk, Äkt [f ÷ k ¾kíku Mkkýð { ýf Síke yLkð¾e rMÄÄÄ { ç ðe níke.

çkr { LxLkLke h { ík { kt «ríkMÄÄeo Lkçk ÷ k ðkxMkLkM { ç fhe, xkMkk yLku M { çPøkLke ði ÷ e Äk «¼íð { ç ðe «ríkMÄÄeLkMh ÷ íkkÜke nMkðe ðfkP Au ¼kÄkððð'i rðsükk ©e «fkP ÄkÉfkrý yLku ykíkhk » xðP { rn ÷ k ¾kz kze yk yÄýkðÄkx yLkuMkELk Lknðk ÷ u¾kçk s rMkrØ yk { ç ðe Au

1h. h { ík - ðExr ÷ Vøxøk

ðExr ÷ Vøxøk yLkÄkðh r ÷ Vøxøk { kt økshkíkLke ÄkðhV ÷ { rn ÷ k f w «k [e ðkn, ÈMLkP { kt ðÄíkkP ÷ e { rn ÷ k íkhefu EðhkPke ¼køkðíke MkkÉh, Lkksif yLkAM ÷ { rVøkh Ähkðíke økkne y { ÈkðkÉ { kt smlkph MÄÄkæ { kt h3h. Äk rf ÷ kkk { ðsLk Ý [fe «Ük { Lkçkh { ç ðíkk yk ÷ ykðh [ÄBÄkP LkP Äk Síke ©x ÈBÄkð fPkníku

h004 - WÉÄkh ¾kíku h3Äk rf ÷ kLkku ðsLk Ý [fe Mkv ÷ íkk { ç ðe.

h004 - ykçk ¾kíku ðMx Í kLk Äkðh r ÷ Vøxøk { kt çkðLk rføkk ðsLk rð¾køk { kthOÄk rføkk. ðsLk MkkÜk «Ük { Lkçkh.

h004 - ©eLkLkS ¾kíku 48 rf ÷ kkk { ðsLk rð¾køk { kth1 Äk rføkk. ðsLk Ý [fe «Ük { Lkçkh.

«k [eyuf ÷ hÄk s ÷ k økköz { z ÷ { ç ðP. h007 { kt rpüký { Pke ykLkÉçkLk nMikusPÉÄk MknSyðkzo { ç ðPku h007-08 ÄkríkP ÷ k ¾kíku AI I India her University MÄÄkæ { kt y { ÈkðkÉ Í kLk yLku ykíkh Í kLk { kt MkkðP x ÈBÄkð fhe «Ük { MÜkkLk { ç ðPtu nõuyurpLk [ÄBÄkP Lk çkLkðk ÜkLkøkLke hne Au

13. h { ík - ðøxøk ðçkðkLke h { ík yufkrkøkkLke h { ík Au y { kt xfrLkfm { l x ÷ xELkøk íkk rVrÍ f ÷ xðLkøkLke syh Äkzu Au yk ÷ ÄBÄkf, yurpPz, fkr LkððÜk økBM, ððzopøxøk MÄÄkæ { kt ¼khíLk ðçkoyu ¾kçkð¾kçk Mkkýð { ýfku SíPk Au h008Lke çke s øk yk ÷ ÄBÄkfm { kt ¼khíLkku ððkLk ðçk yr¼Lkð rçklykyu Mkkýð { ýf SíPk y { ÈkðkÉLk ðyeíkk WÄkðÄkrík ©e [eLk¼kE WÉP Lk su rLk » ykík ðçk níkk. ðfu77 ðkðke ðPu

h006 {ktrLkÄLk Ükirk nk÷ ykÄkye ää [u Lküke. ikus heikuykirkhkhxäp pæxokLk ikgk Äkf s {äke {ktPküDpæ-e MÄkÄkef kt röi {ktÄkt [{k Ç {uykÖLkKh ©e spMkn hksÄkqkuskshkike pæh Au ikuf yuyLkf ökköz {æ÷, rMkÖdh, çküt.Í ikük xüweyku Síke Au çkersbök ¾4kikyur¼LkÖ rçkLjklkku «ríkMÄkÄeo híkku níkku yu heiku y {ÉkÖkÉLkK ©e LkkLk¼4KE Mkníkeyu yLkf yüdkzq Mkiýd [ýf ikük yf ÷k¾4Lkku ÄkñMfkh {æÖpku Au {rn÷k pæhLke ökík fheyu ikku ykÝÉ ÄkkMku rsxkuzPk ökk {Lke h1 ö»kúke fu ÷Bö ökkMök {e h009 {kt [elk yLku fkañPk ¾4kiku PküDpæ-e ELxhLkPlk÷ pæxök MÄkkaMk {kt «Ük { ökusshkike pöike níke.

14. h {ík - ÄkÖökkhkný

1960 {kt ÄkÖökkhkný sïde MknriMkf «ö}ýkykuf ktzfküöökkzLkKh ©e Äöfuf kh ÄkzPk yLk Lk ÄkíLke LkÉLke ÄkzPk (LkÉLke Äkxu÷), íPk çkkÉ 1963 {kt ökusshkíkLke ÄkÖökkhkný xifzeyuLkÉ ÷k÷ ÄkñkunikLk LkükjÖ nK÷ rn {k÷Plk Wfkkök rp¾4h Äk ykhkný fPÖ 1964 {kt özkÉhLkK ÉeÄkf ykçkukkködfhu öktököke rp¾4h Äk ykhkný fPÖ níku ökusshkík Mkhfkhu ÄkÖökkhknýLke ÄkzÁríkMkhLke ikk÷e { {xku {KWLx ykçkuf {KWLxLkPñök EÄLMxPw pY fhe. yk «ö}ýk {kt özkÉhLkku yf fuçk fu sLkK çkÄk s MkÇPku ÄkÖökkhknýLk «rpükfkuAu ©e MÄeÄk öä , ikuf Lk ÄkíLke nufk öä ikük çku Éefheyu«kükükk yLku«k [e öäu [kñp hk»xäp fükkyurMkØ {æöe Au ¼4khíLkK ¼4kikpöhk»xäkrík yu Äke. su yçÉw÷ f÷k {uhO nõh Vq ô [k rn {k÷Plk rp¾4hku Mkh fhök çkÉ÷ yr¼LkÉLk ÄkXöök özkÉh {w÷kfkíku 11 {e

LkÖBçkh h006LkK hks MknÄkrhÖkh {éPk níkk. «k [eyuA ö»kúke öpu {KWLx fkr÷LÉe Äk «ríkfæ nõk {kLk yLkuröfx Mkiöökkuf ktÄkÝ 17000 VqLk [ZkÝ fhe “çkk÷ ÄkÖökkhkný” röi röç { MksPku r÷Bfk çkuf ykñ

fkrf÷k {núkk, røkhk pkn, [ki÷k öøkehÉkh ikük f}ýk Äkxu÷ öøku ökusshkike çkñküküke rMkØ hk»xäp fükkyu {n÷öLkPkwökÉLk çkLke Au su«pMkLkeP Au yf÷k nküku fi÷kMk {kLkMkhkÖhLke

hfkrzMLke ykÖ}ýk h00h {kt {kæçkük «kükükk MkküküMkkLk Äk {e níke 197h {kt ©e fLkf Éöu6096 {exh W [kufkr÷LÉe ½xk ikük 7 rn {LkÉeyu (glacièrs) ÄkKh fheLku MkV÷ yr¼PkLkLke Äknu÷ fhe níke. 1978 {kt ÉMk ö»kükku»kköwÉöyü Äk18h {exhLk EuzrpÄk rp¾4h Äk ykhkný fhÖkLke rMkØ {æöe níke. [kh ö»kük MSö÷ Äkxu÷ urüküke 9 ö»kúke çkñk y {e Äkxu÷ Mkkükü3810 {exhLke ô [kEyurn {k÷P {kt xüfök fPÖ níku MknMk «ö}ýkLkK yk ükækuMökrík ÉMkE,

Pk°kk MkkükuÄkne fhLkKh ©e çkçk¼4KE f÷PÄk ikük LkÉ÷k÷ Äkñkunikü 7817 {exhLke ô [kELkK LkÉkÉöe rp¾4hu ÄkñkPp. Mkkæ ö»kük nkSÉf hköu4000 rf÷kuf exhLke rn {k÷P MkkEf÷Pk°kk {kt röç {sLkf rMkØ {æöe Au 14. h {ík - Mfæxök ¼4khík {kt yöküöLkK pMkLkfk÷ ÉhBPkLk rMk {÷k, fuwLk Lk÷e LkíLkík÷Lk rLkökMk ÉhBPkLk ÷eMkk ÄkkrxPk {kt ÄkizkÖk çkuk Äkñne n÷Lk [÷Lküke ÷ÄkMÖkLke h {ík h {ík ÄehuÄehuyk h {ík ¼4khík¼4h {kt « [r÷ík çkLke. Mkpku yLku

rhÅ { ðã [uMFðxok þY ÚkÞwíúúke çkk÷fku
yLkuÞðkLkúke ÷kfr«Þ h{ík çkLke økE.
y{ÉkðkÉLk Lk {Lk Ákhhð4uykíkhk»xÞ
MFðxok úkðk ¼khík MkhfkhLkku ystík
yðkzo{ðÞku 1999 {kthk÷h MFðxok
VzhþLk ykñ/ EÁLzþk - MÅkÅkçkt fñ
ykhkne ÉMkE, fñ {kLkMke fñkðkhe, fñ
É÷khe Ákhe¾4u ¼khíkeÞ xe{Lkúðkð
ðÁkÞñíku

{nkhk»xÞ kúke r{rn h Í ðhe, fñ
rLkíkkþk þkn, fñ i úkk Éyákye, ykñ kúke
yLkúkk þkçkt, rLk¾4÷ Ákhhð4, y{hðk [k

y{ÉkðkÉLk zku rfhy ÉMkE yúke
Éefhe ykhkne ÉMkE ððknyu [ýfku
SíkeluLk { hþLk fÞ Au h006 {kt
íkkEðkLk ¾kíkú ÞPÁðíkðkík ELðk {kt
frLkfk ¼ð÷k çkurMkððh {z÷ yLkuçku
çkúú {zðMk Síke. ykíkhk»xÞ MFðxok
MÅkÅkçkt yMkÅkhy rMkrð {ððe hk»xÞ
fúkk yu 13 økkðz, ykñ rMkððh yLku 4
çkúú {z÷ Síþk Au

h004 {kty {ÉkðkÉ {ktÞkðÞ÷ ÁkO
{e LkþLk÷ M÷kúkkBMkLke ELk ÷kELk MÅkez
MFðxok MÅkÅkçkt ÁkçLk Ákxú÷u °ký

Mkðýçýf Síkelu nuxif rMkrð {ððe
níke. h00Ák {ktÉruký fñþk, rsykúsw
¾kíkúke MÅkÅkçkt fñ {rúkk÷e Ákhe¾4uVðkh
MFðxok {kt [kúkkMúkkLk íkúkk íkúke {kæçkúkk
fñ MksLík Ákhe¾4uVðkh MFðxok {kthsík
[ýf «kó fÞk

1Ák. h{ík - nkfe
nkfeLke h{ík ykÁkye hk»xÞ h{ík
Au 19h8 úke 1964 MÅkE {kt ¼khíku 7
Mkðýçýfku Síþk níkk. yu Mk {Þu
ðkshkík {ktÁky nkferðþk « [r÷ ík çkLke
níke. 1964 {kt y{ÉkðkÉ ðkshkík

Ákxú÷, ¾ku¾kúke h{ík {kt MÅkEh Ákhçk,
y [÷k Éðhy ¼kðLk Ákhe¾4, çkhAe Vñf
h{ík {kt hr í Þk þð4, ÉkzLke h{ík {kt
[kðMko çkúkk {Þk, fñMk {çkkÉþkn,
þíkhs {kt Lkð ð»kúkk ¼ðÞ þkn ððknu
¾4÷kzeykuyh»xÞ íkúkk ykíkhk»xÞ
MíkhurMkrð {ððe Au

16. h{ík - rçfñ
Mk {ðkúkkshkík {kt ðu÷kfr«Þ h{ík
nkÞ íkuíkurçfñ Au ðzkÉhLkkuðkkÞfðkz
hksðe Ákrhðkh rçfñLkku s ¾çk s
þkð4eLk. ÁkkúkkLk þkMkLk ÉhBþkLk
MkþkShkð økkÞfðkz rçfñhLkúLkðfhe {kt
hk¾4íkk. ðkshkík {kt ½ýe çkÁe sÞkyu
rçfñLk ykÁwLkf Mxuzþ {ku
çkLk÷k Au íþkthk»xÞ rçfñ xþkçkçLkLke
{úkh {kÞ Au rçfñLk ¾4÷kzeykúkkuyfku
Ákrh [Þ {ððeyu íkçktMð. y{hMkn
Lkfñ suVMkx çkú÷h níkk yLkuyk÷
hkWLzh øykíkk. hk»xÞ yLku
ykíkhk»xÞ úkðk ÷kfr«Þ yBÁkÞh
yr {»k Mknçk Ákñðkh ÚkÞk Au h008
MÅkE {kt h6 ðLkzuyLkuçkúkk {úkkçkt
rvðz yBÁkÞh íkhefuvhs çkððe Au
yþwLk økkÞfðkz çkMx {úkk níkk.
þkLkÉkh MÅkE Vxfkhe hLk LkúÁkðíkk
Mkr {rík {kt çkú÷Lkurð [kh fhíkk fhe
{fíkk.

EhVklk ÁkXký : ¼khíkeÞ rçfñ
xe{Lkkuze VMx çkú÷h øykÞ Au fhMkLk
¼kðhe, rfhy {kny økkík {þkn, [úku h
Ákðhk, Áehs ÁkhMkýk, rMkæÁkúko
r°kððe, spwÁkxú÷, ÉÁkf þkÁLk, LkþLk
{kúkkþk, Lkhe fñLxðfñh, Lkhs Ákxú÷,
Lk÷þ {kÉe, Ákþ÷ Ákt [k÷, ÁkSÚkð
Ákxú÷, ¼krðf Xkfh, {úkkV Ákxú÷, þMkñ/
ÁkXký, hðelý ðzð, rðLkñ {kñz, sðk
yLkf ¾4÷kzeykuy rçfñ sðkíLkku
Ä {Ä {íkñkíÞu Au

röi' {kt rç fæLkkuWÉ¼ð yLkurðfMk

- «k. yri Lk fu «ðÁkrík

ðu fu 17{e yLku 18{e MÆelke rçfæ yLku h1 {e MÆelke rçfæLke h{íLkku íkæ-Lkkí{f yçPmK fhðk{kt ykðu íkku yf [ku-Mk çkkçkík WÁkMke ykðu Au fu Ákruæ-kLk çku úke 'ký íçkç-k{kkt (17{e úke 19 {e MÆe Mæe) rçfæLku íLk yLku {LkLke MVçík {lxu h{ðk{kt ykðíke níke. Mkkúku - Mkkúku {LkhtSLkLk {kæP{ íkhefu íkku ©X MkkÁLk økýðk{kt ykðíku níku Ákhíku M{pYítku rçfæLke h{íLkku ykiäkækfhy' Úkðk ÷kæP{ yLku yksu M{økú röi' {kt rçfæ yf {kæç{kt {kæe h{ík Lkn' Ákhíku {kæç{kt {kæku Wákæç çkLke çkæe Au ðurðí' {kt ðÄw{kt ðÄwLkVku hæLkhh fæE úkðk nkþ íkku íku Au rçfæ. yksu yk h{ík{kt {LkhtSLk Lk{Lkú íkíð «ríkrÉLk rðMkhkíku ðP Au yLku Lkkyt ÁkkþkLk Ákrhçæ íkhefu ¼køk ¼sðíku ððk {æu Au röi' {kt 17{e MÆelke ÷ELku h1{e MÆe Mæe rçfæLku yf hMæE ÉríknMk ððk {æu Au

'rçfæ' yf yðkþçÉ AufusLkúke röi' {ktfÉk [¼kæPus fæE yÁkrhr [ík nþu ykíkhkx»xþP rçfæ {u E.Mk. 1844úke h{íkíke níke. Ákhíku ykíkhkx»xþP xMx rçfæ E.Mk. 1877{kt þY úkE. su yksurðí' Lkk {kæç¼kæLk fkuLkððÚk LkþLMk{kt h{kE hne Au rðrðÄ ¾æ-kúke {kvf rçfæLkkuÁký yf yÉ¼w ÉríknMk Au 1. rçfæLkkuWÉ¼ð :

'rçfæ' þçÉLke WíÁkræk yþøku ÉríknMkLk rðíLkku íkhk rðrðÄ «fkhLk íkforðíkfo fhðk{kt ykðþk Au «ú{ íçkç-k{kkt E.Mk. 19Ák8 Mæe{kt yk h{íLkku fífu (Crocket) íkhefu ykæ ¾ðk{kt ykðíke níke yLku yk Lk{ {æP z [rçf Ákhúke {æððk{kt ykðíke nkíE þfu sLkku økushkíke{kt yúko÷kfze yúðk íkkuþkk yþkðS {kt rçf yúðk çkE f fustLkku yúkofk¾kæze

fuzzkúkkþ. çkesMæ¼rðík WíÁkræk MkkLk {æP z [Lkku þçÉ rçfMxkE ÷ (Krickstoel) Au sLkku økushkíke ÷çkkEðkæLke [u çkkðæ Úkkþ. çkkðk þwLkððMxæLk yf þwkuÁkþLk ¼kæç rLk»yík 'nÁkLk øke÷ {Mxh'Lk {íku "rçfæ" þçÉLke WíÁkræk {æP z [þçÉ {æ zurçf fæ Mkk (÷kfzeLke Mkkúku ¼kæç) Ákhúke úkE Au

rçfæ h{íLkku WÉ¼ðLkúÁkMkðkykúku Mkf÷Lk M{úkk ykÁkuAufuMkúkk yúðk LkkuLk M{þúke ðeðz fustMk {økíflx yLku MkmkfMk {kt rðMíkhæ #ø÷LzLk Éruký-Ákþkk økz sþk÷ku yLku ðþkku fæke Mkv fhæ s{eLkLkurðMíkh níku íþkt hnúkk ¾æçkkúkk çkæfkæy yk h{íLkkuþkæ fíZæe yLku 17{e MÆelke þYyík Mæe yk h{ík çkæfkúke h{ík íkhefus yÁMíkið Ákhðíke hne. yk çkæfkúkk {þu¼ækykúkk QLkLkkuækéku

fu÷kfz yúðk ÁkúkhLk økèLkkuçkkÉ ÷ íkhefu yLku ¾úkelkku yLP «{kýMkhLk MkkÁLk çkæ yLkuðþkLk ÚzLkkuæBÁk íkhefu ðkÁkhíkk nþu

rçfæLke h{íLkku ðÄw [ku-Mk ÉríknMk 1ÁkÁO {ktrçfæ h{íkíke níke, íkðMkrçkík fhuAu fkhý fu #ø÷Lz{kt økèz Væðke hþP ÷ økí{h Mfæ níke, sLk {kr÷fæÁyLk rððkÉ yþkúke yÉ÷íke fþðkne{kt Ák9 ðkúkk fíkhkLk snkLk zhæfçþkLk ykÁþwítku fúkuLke þkæLk r{økkuMkúkuíkaykuyk sþkyu çfu hþk níkk. su çkkçkík Mkrçkík fhuAufuE.Mk. 1ÁkÁO {ktrçfæ h{íkíke níke. ðu fu Ákúí íkðþLk ðPÁðíkykúkyk h{íLkkuÁkæXçkæ E.Mk. 1611{kt {éþkLk ÁkMkðk {æu Au sLk E.Mk. 1611 {kt MkmkfMk {ktçkuÁkúkku h rððkhLk hks [[ækt sðkLkkuçkÉ ÷ u rçfæ h{ðk çkÉ ÷ {fÉ{k úkþk níkk.

(÷¾æ «kÁkæf Au)

y{k}, WÅkhwōik çku Åknhkōk
Mkkrçkīk fhu Au furōi {kt rçfuxLkū
ykøk{Lk E.Mk. 1ÅÅkOūke 1611Lke
ōā [ulkbw-wnkōiōEyu

2. rçfuxLkkuōfkmk :

rçfuxLk rōfkmk yLku ðrØLkk
īkçk-k{kt 17{e MkĒeūke ÷ELkuh1 {e
MkĒe MkūāeLkk Mk {pøkκkLku Mk {kōe
pfbp. pYykīkLke MkĒe {ktīkkurçfux {k°k
økū {ey rōMīkkhLke h{īk Åkñīke s
{pkoĒīk hne nīke yLkuīpkh çkkĒ yk
h{īkLkupōk ðøkū.km {ūk {āīkkt īkūkū
rōMīkhý ūkptylkupōne ūkōkLkuīkūkūzū-
÷kōptl yksu÷øk¼øk rōi LkufkĒĀkŷ
Ēp yōkūLūke fusptky h{īkLkuūkkLk
Lk {ēptnkp. ðufu17{e yLku18{e

MkĒeLke rçfux yLkuh1 {e MkĒeLke
rçfuxLke h{īkLkkuīkw-Lkī{f yçpkmk
fhōk{kt ykōūīkkuyf [ku-Mk çkçkīk
WÅkMke ykōūAufuÅknw-kLkk çkuūke °kŷ
īkçk-k{kt (17{e ūke 19 {e MkĒe Mkūāe)
rçfuxLku īkLk yLku {LkLke MVġīk {kxu
h{ōk{kt ykōīke nīke. Mkkūku- Mkkūku
{LkkīntLkLkk {kōp {īkhefu īkūku ©wX
MkkĀLk økŷōk{kt ykōīkū nīkū Åkhūkw
Mk {pyīkhu rçfuxLke h{īkLkū
ykīākūøkfhý ūkōk ÷kōptl yLku yksu
Mk {økūrōi {ktrçfux yf {køk {kt {kōe
h{īk Lknª Åkhūkw {køk {kt {køkūWākōk
çkLke çkōke Au ðurōi {kōĀw{ktōĀwLkVku
h=kkh fke ūkōk nkp īkuīkuAurçfux.
yksuyk h{īk {kt {LkkīntLk Lkk {Lkū

īkīō «rīkrĒLk rōMkhkīkū ðp Au yLku
Lkkŷū ÅkkpLkk Åkrhçkκ īkhefu ¼køk
¼sōīkūōōk {auAu rōi {kt 17{e
MkĒeūke ÷ELkuh1 {e MkĒe Mkūāe rçfuxLkku
yf hMkĒe EriknkMk ðōk {auAu slku
xf {ktrLknk=eyu

h.1 17 {e MkĒeLk {æp ¼køk
Mkūāe {ktrçfux økūBP rōMīkkh {ktMkkhe heīku
rōfkmk Åkk {e nīke. yx=ū s Lknª
Åkīl īkōpLk ŌpĀōīkykūĀkŷ Āe {ūāe {uyk
h{īkLkuyĀLkkōōk ÷kōpk nīkk. E.Mk.
1648 {kt {w-fe pñĀ çkĀ ūkPk çkkĒ Lkōe
h [kpw- ĀpMexLk MkhfkhuøkñfkbĒMkh
Mktŷw-Lkku {kxu¼çk s fzf Ākøk ÷kt ¼pko
yLkusūke MkeĀe yMkh rçfux WÅkh ūkE.
slkk fkhýu 17 {e MkĒe {kt fkuç Lkōōūk

Èhr{ÞkLk rçfæLke ÷kfr«Þíkk{kt ykæ ykðe. òfuMkhfkhe þkæk{kt rçfæ h{ík h{ðk{kt ykðíke níke.

E.Mk. 1660{kt MkhfkhLkk ÁkLk:MÚkkÁkLk çkkÈ rçfæLke h{ík rLkÞky{kúke {fík çkLkíkkMkÈ¼40{æçk yk h{íLku Mkak h{Lkhh {kuk sðkkheykLku ykf»ð÷k sLkk fkhýu 1664{kt fðu÷Þh MkMkÈ¼4ðLku{æçk ÁkWLz MkÄe {ÞkøÉík sðkkh ¾4#ðkLkku 'økuf'æb yrfx' 1964{kt ½zÞkuníkku «kÁÞ {krníke {æçk 1697{kt 'økæ {u' MkMkfMk{kt h{kE níke, 17{e MkÈelkk ytík{ íkçk-k{kt rçfæ Wþkh #ø÷ep fku=kLkeMk ÚkELku Wþkh y{uhfk{kt Èk¾÷ ÚkE.

h.h 18 {e MkÈe{kt rçfæ :

«kó {krníke {æçk 17{e MkÈe Ákn#-kt fkwÁLxLkk rçfæ h{kíke Lk níke. Ákhíkw «Úk{ fkwÁLxLkk rçfæ {u{ (Ákn#e òyéike h{ík fusuf kt xe{kuyu fkwÁLxLkk Lkk{Lkku WÁkÞkøk fÞk) 1709{kt h{kE níke. 18{e MkÈe{kt rçfæLkk rLkÞ{kuf kt LkkÁÁkk°k MkÁkhk ykÓÞk níkk. E.Mk. 1744 LBW {kt ,çkæLke Ákn#kE ,ðá[Lkku MxÞÁk ,Áke[LkkurðMíkkh ,ykðh , ykwxLke heík ððkthurLkÞ{kuf kt fÞkÞÉkfeÞ MkÁkhk fhðk{kt ykÓÞk níkk. çkuxe{kurLkhÁkúk LÞkÞ ykÁkðk {kxu" Mxkh yLz økxh f÷çk" íkhk yBÁkkÞhLke rLk{ýç fhðkLkMkçLk fÞð

18{e MkÈe{kt Mk#rMkØ f÷çkku÷zLk yLku zkxðkuzo níke. WÁkhkírk nBMkÞkÞh{kkt nuçç÷æLk f÷çk Áký íÞkrík Áhkðíke níke yLkuíkkke íÞkrík 1787 fusÞkt MkÄe ÷kzðkLkk rçfæLkk {ÈkLkLkMkÈ¼kxLk Lk ÚkÞhíÞkt MkÄe hne níke. «rMkØ çkæMk{Lk ðLk M{k# yLku «Úk{ röíÞkík ÍzÁke çkku#h Úkku{Mk çkæLkku yk f÷çkLkk ¾4#kzeykuníkk. 18{e MkÈe{kt (17Ák1{k) ÞkfÞkÞh yurçfæ {ÈkLk íkhefu WÁkÞkøk{kt ÷ðkÞ# «Úk{ MÚk Au yk{, 18 {e MkÈe yurçfæLke h{ík{kt MkÁkhýkLke MkÈe fnðkÞ Au su Mk{ÞuyLkf Lkðíkh «Þkøkkufhe h{ík{kt MkÁkhk ÷kððkLkk «ÞkMk ÚkÞk níkk.

Ákhíkw Mkkhk ¾kzeykúke yAík yLku syhe LkkýkLk hkfkyLke Mk{MPk rcfw {kxuyk MKEelke {nk{wf#e níke. yk MKEe Ehr{Pklk rcfw #ø÷÷z{kúke MÚk÷kíkhéik ÚkELkuðMxELzeÍ {ktÉk¾÷ ÚkE. ípkh çkkÉ ¼khík {ktrçkúxþ E Mx EÁlzþk fÁkLkeLk ÞØ snks Ákh fk{ çkððíkk MkrLkfuíkhk ¼khík {k«ðpe, yx÷÷s Lknª MKE¼o{wçk 1788 {kt íku ykMxí÷÷Pk {kt Áký «ðp fhe [fhe níke.

h.3 19 {e MKEe {ktrcfw :

19 {e MKEe yurcfwLke h{íklku Mðýoþok Au yk MKEeyurði LkuokMk, ðe÷÷vz, hkıznmk, fu ymk. hýsíkMkn, Mke.çke.Ékþ yLkurðfxh xBÁkh sðk {nkLk ¾kzeykúke ¼kx ykÁke Au 19 {e MKEelk þYyík {kt ð»kkçkt rcfw Lpí e÷÷z yLku MkkWÚk ykrÉfk {kt Áký «ðpe [fhe níke. 19 {e MKEe {kt hððLke MÚkÁkLk Úkíkt yk h{ík {kt ykíkhk»xþ Míkhu {fçk÷k Úkðk {kzþk níkk. E.Mk. 1846 {kt rðr÷÷þ { f÷÷kfu Vhíke yk#ø÷÷z E÷÷ðLkLke h [LkLk fhe. sLkurððÁ rsó÷÷kyku {kt fusþkt fþkþ rcfwLke þYyík ÚkE Lk níke íþkt «Mkkhý fhkðþ sLkk Ákrhýk {urcfwLkvrÉLk - «ríkrÉLk rðMíkhy Úkðk {kzþk

19 {e MKEelk EríknMk {kt «Úk {ðkh ykíkhk»xþ rcfw {u h{kE. su1844 {kt þw ymk. yu yLku fLkzLke ðá [uLPkfkLk MÚx spkso rcfw f÷÷çLkLk {ÉkLk Ákh h{kE níke. 19 {e MKEe {kt hk»xþ [ÁBÁkPLkpeÁk {kxúkk MÚkLkLkLke h [LkLk Úkðk {kze. sçkt «Úk { MÚk E.Mk. 1990 {kt fkwÁlx [ÁBÁkPLkpeÁkLke #ø÷÷z {kt h [LkLk ÚkE. ípkh çkkÉ 189h-93 {kt

ykMxí÷÷Pk {kt ÞVéðz þeðz, MkkWÚk ykrÉfk {kt fhe fÁk, Lpí e÷÷z {kt Á÷÷Lçx yLku ¼khík {kt hýS xMwLke hk»xþ MÁkÁkyku {kxumÚkkykúke MÚkÁkLk ÚkE.

19 {e MKEe {kt 1889 MKEe yf ykðhu [kh çkk# Lkð¼ðkLkurLkþ { níku sLku MÚkÁkheLku Ákkt [çkk# Lkku rLkþ { fhðk {kt ykðþku Ákhíkw 1990 {kt ÁkLk: MÚkÁkhu ÷÷kðe ykðhuA çkk# Lkku rLkþ { fhðk {kt ykðþku sLkuyks rÉLk Ákþók Mðefkhðk {kt ykðþku Au

h.4 h0 {e MKEe {ktrcfw

h0 {e MKEe yurcfwLk EríknMk {kt çku ½xLkkykúke ÷÷ELku LkÁkÁkLk MÚkLk Ákhðu Au sçkt ððzo fÁkLke þYyík yLku MkkWÚk ykrÉfkLke rcfw {kúke nfk÷÷ÁkèelLkuMk {kðþ Úkþ Au E.Mk. 1909 {kt EBÁkhrþ ÷÷ rcfw fLkVhLMLke MÚkÁkLk fhðk {kt ykðe. íkuMk {þu {kºk #ø÷÷z, ykMxí÷÷Pk yLku MkkWÚk ykrÉfk yçºk h»xþ íkLk MÇP níkk. Ákhíkw þkh çkkÉ ðMx #rzÍ, ¼khík, ÁkkrfMíkkLk, ©e÷÷tfk, çkþ÷÷kÉþ, íeþçkðyLpí e÷÷z íkLk MÇPku çkLkíkt xMx rcfwLkLk Ákhký {kzþk.

h0 {e MKEe {kt rcfwLke h{íklku {nÉyþuMk {kúkurði {kt V#kðku ÚkE [fþkúníku WÁkhík {køk ¼køkLk Éþku Mkkhk ¾kzeykúky íkþkh fhe [fþk nkðkLkufkhýuE.Mk. 197Ák {kt #ø÷÷z ¾kíkú rcfw ððzo fÁkLk ykþkúLk fhðk {kt ykðþku sçkt çkÁk xMx h{íklk MÇP hk»xþ yu ¼køk ÷÷eÁkúníku rMðkþ fuMkkWÚk ykrÉfk.

h0 {e MKEe yuMkkWÚk ykrÉfk {kxuyrðM {hýeþ MKEe Au fkhý fufk÷÷k - økknkLk y÷÷økÁkýLke LkeríkyuE.Mk. 1970 {kt rði Lke Mkkúke {sçkqk xe{

yðe MkkWÚk ykrÉfkLku ykíkhk»xþ rcfw MÁkÁkçkúke çkfkík fhðk {kt ykðe níke. su1991 MKEe yÁðÁkík hne níke Ákhíkw E.Mk. 1991 {kt fk÷÷k-økknkLke LkeríLkkyfík ykðíkt Érúky ykrÉfkLke xe {Lk ykíkhk»xþ rcfw {kt ÁkLk: ykøk {Lk Úkþu h0 {e MKEe {ktrcfwLke h{ík {kt yf LkÁkÁkLk MÚkÁkhu Úkzo yBÁkþLkLke ÷÷økíku fhðk {kt ykðþkúníku yLkusúMÚkÁkhu 199h {kt MkkWÚk ykrÉfk yLku ¼khíkLke ðá [uh {kíke xMx {u Ehr{Pklk °keð yBÁkþLkLk WÁkþkøk fhðk {kt ykðþkúníku sçkt ÁkA÷÷ke MÚkÁkhufhe íkLke Vhðçkt MÁk»xíkk Mkkúku ðÁkhufhþku

h.Ák h1 {e MKEelke rcfw

h1 {e MKEe {ktrcfw Mk {kúkurði Lk ÷÷kfkLk MÚkLkLke ÁkA÷÷ økzçk fhe {fþk Au yksçk÷÷, ÞðkLk, ðð yLku feyku Mkrník ÷÷øk¼øk {køk ¼køkLk ÷÷kfkuy yk h{íklkuMkkhe héikyúðfkhe Au yk MKEe {ktrcfw Mkkwuf÷÷kyþ¼e÷÷e ððk {÷u Au rcfwLke h{ík {kt E.Mk. h001 {kt ykEMkeMke yu xMx [ÁBÁkPLkpeÁk xçk÷÷ yLku E.Mk. h00h {kt ðLk zu ELxhLkþLk ÷÷ [ÁBÁkPLkpeÁk xçk÷÷ h{íklke þYyík ÚkE.

rcfwLke h{ík {kt ykðe÷÷ku Að÷÷ku MÚkÁkhkuxðLxe - xðLxe ððzofÁkLkku Au yk h{íklkurði Lk {køk ¼køkLk rcfw «çeykyuykðfkhe Au yx÷÷s Lknª {LkknLkLke jyr»xyu Áký íku yíþkh MKEelke rcfw h{ík fhíkt ðÁkhu {køk [knf ðoko {wðþku Au

yk h{íklku÷÷k¼ E.Mk. h007 {kt fhðk {kt ykðþkúníku Ákhíkw E.Mk. h008 Úke íkLk MkkÁtyððMíkhy Úkþ#÷÷ ððk {÷u Au

rċ fɔLke {ɸ rð¼kðLkk yLku íkLkk MÖYÄk {kt ÚkPɛ:k ÄkrhðíkLkk

- r«. íkLkk Äke. Äktzäk

¼khíkeP rċ fɔLke EríknkMk {kt 1978 yLku 2007Lke Mkk ÷ Mðýo yúkhkoyu ÷ ¾kPɛ:e Au yk ċkLku ð»kkoyu ¼khíkurċ fɔLke rð'i fÄk SÍPku Au ċkLkurð'i fÄk Äkife 1983 {kt ¼khíku ODI (One day International) {kt íkÚkk 2007 {kt 20-20 rð'i fÄk SÍPkt Au ċkLku ð¾íku ¼khíkeP fÄíkkLkk yLkċ {u frÄk ÷ Èð íkÚkk {nlyñkn ÄkLke níkkL rċ fɔLke h { íkLkk 9ky Vkuɔx Äkife WÄkhkðík ċkLku Vkuɔx {kt y ÷ øk-y ÷ øk Mk {Pu rð'i fÄk SÍkðk Mkkúku ÄkkákkLke Mðkðkrhíkk Mkrċkík fhe Au WÄkhkík nk ÷ Lkk Mk {Pu ¼khíkeP rċ fɔLke xe { ykíkhk»xðP rċ fɔLke hðL fòk {kt «Úk { MÚkkLk Ähkðe hñe Au

¼khíkeP rċ fɔLke EríknkMk {kt 1978 yLku 2007Lke Mkk ÷ Mðýo yúkhkoyu ÷ ¾kPɛ:e Au yk ċkLku ð»kkoyu ¼khíkurċ fɔLke rð'i fÄk SÍPku Au ċkLkurð'i fÄk Äkife 1983 {kt ¼khíku ODI (One day International) {kt íkÚkk 2007 {kt 20-20 rð'i fÄk SÍPkt Au ċkLku ð¾íku ¼khíkeP fÄíkkLkk yLkċ {u frÄk ÷ Èð íkÚkk {nlyñkn ÄkLke níkkL rċ fɔLke h { íkLkk 9ky Vkuɔx Äkife WÄkhkðík ċkLku Vkuɔx {kt y ÷ øk-y ÷ øk Mk {Pu rð'i fÄk SÍkðk Mkkúku ÄkkákkLke Mðkðkrhíkk Mkrċkík fhe Au WÄkhkík nk ÷ Lkk Mk {Pu ¼khíkeP rċ fɔLke xe { ykíkhk»xðP rċ fɔLke hðL fòk {kt «Úk { MÚkkLk Ähkðe

hñe Au rċ fɔLke h { íkLkk RríknkMk íkhV Lksh Lkk¾íkkLsykP Aufuyk h { íkLkkSL { #ø ÷ ð {kt ÚkPɛ:k ð»kko MðÄe yk h { ík fke ò íkLkk VñVkhku rðLkk íkLkk Mk [ðkPɛ:e íkÚkk íku MÖYÄku ykíkhk»xðP MÖYÄk Äkk {ɛ:e yLku yk MÖYÄk yx ÷ u " xMx rċ fɔLke ". rċ fɔLku yk {ɸ MÖYÄk ¾kzeLke úk { íkLke ¾he fMkxe fhu Au Äkk [rÈðMkLke nk ÷ Lke ÷ ċkkE Ähkðíke yk {u {kt xrfLkf ÷ e Mkú { íkÚkk Äehs Ähkðíkk rċ fɔLku MkVx ÚkPɛ:k zkkLk ċkz { úk, MmLk ÷ økðMfh, rðrðPlk he [kz Mk, zkkLk ÷ e ÷ e, fxø ÷ e ðkðP, Mkr [Lk íkz ÷ fh sðk (÷ ¼f í ðhe ykth.xe. nkEMf=Lkk r«ÄLMÄkk ÷ Au)

¾kze ykLke fkhrfÈeo Äkh Lksh Lkk¾íkk rċ fɔLku Äkk [rÈðMkLku ÷ kċkku Mk {Pòkkxku yk h { ík «íPu ÷ krfLku ykf»koy ½xkze Lkk¾u VwçkÄkkɛ, ċkMfɔçkkɛ, nkife sðe yLP h { íkku Bðkhu y { f ÷ kfkç kt Äkpe Úkíke nkP íPku Mð¼krðf he íku Äkk [rÈðMk [k ÷ Lkkhe ÷ kċke {u [Lku Äkñíkk «úkfku yLku [knfku Lk {øu Äkrhýk {u ðPÄkkhe he íku yk h { ík ¾kze, xe {, ykPks fku ðòkñLku ðÄw VkPÈku Lk fhkðe ðfu yLku ykLku «íP½kík rMkñkñLk ÈkPfk {kt ððk {éPku rMkñkñLk ÈkPfkLke ðYykík {kt ykMxð ÷ PkLkk fhe Äkfh Lkk {Lkk MknrMk furċ fɔLke h { ík {kt Äh {ɸ Úke VñVkhku fPko íkoyu Äkk [

rĒōMkLke ÷čkĒ Āhkōike {u Lku{k°k yif rĒōMk{kĀkyūĵĒ pfīke {PkoĒik ykōhkuĀhkōike yif rĒōMkeP {u {kt Ākrhōšīkik fhe. pYykīk{kt yk {u {kt «īPif xe{Lku60 ykōhku (nk÷{kt50 ykōhku) h{ōk {ōike sllkkt ÷eĀu {kxk¼køklke {u kllku Ākrhýk{ rLkrūik çkLPw Mkk{uxMx rçfīx zĀsōklke pōpīkk n{pōk ðĀw

hnuAu fīne-ĀkrfhunkhSīkLkuLkrūik fhōk WĀkhkīk h{īk{kt yLP fīx÷kf MĀkhkykuĀky fPkosū fu ĒzLkuīkūkk ¾kzeLkk fĀkzLku hōkelk çkLkkōōk y^{TM}uçkxMk{ūklku÷k¼ fhīkk rLkP{ku W{hōk{kt ykōpkt yk Ākrhōīkōklku ÷eĀu the day {u kllke ÷kfr«Pīkk yifĀkhe ðĀike [k÷e. ĀkhīkwnS ÷kfrkukuyif rĒōMkeP {u kllkĀkrhýk{

òyōk yif yk¾ku rĒōMk syhe nīkku sučkĀk ÷kfrku{ kxupōp Lk nīku WĀkhkīk Vxçkku÷ sōde h{īkkuç kt òōkt {ōīkktĀk÷Āk÷Lkkt hkuç kt LkunS īkeç kt y¼kō nīkku sūke ½yk ÷kfrkuMk{ōkū {u òōkLku çkĒ÷u {k°k ytrík{- ykōhku ĒhBPkLk s {u Lkku ykLĒĒ ÷īkk fkhý Āky MĀkü nīku ÷kfrkuku hkuç kt òĒīkunīkku hLkLkkuōhMkĒĒ yLku [køkk-Aøøklke h{īx òōde nīke su {k°k ytrík{ ykōhkuç kt s pōp nīke. Mōk¼krōf heīku BPkhu ÷kfrku Mk{ōkū {u Lku çkĒ÷u y{if ykōhku òōkLku ĀkMĒĒ fhu īpkuh ŌpĀkkhe heīku h{īk òĒīkuōāīkh Lk ykĀke pfu ykūke ðĀw LkVku {pōōklke ÷k÷ [uVhe yifōkh yk h{īk{kt VhVkh fhōklke «hýk ykĀke.

VhVkhLke pYykīk rçk÷fīe ykfĀM{f heīkuūĒE. yif ð¾īk yif rĒōMkeP {u BPkhuōhMkĒĒLku÷eĀu Ākzīke {fōk{kt ykōe īpkuh«ūkfrkuku hkS hk¾ōk 20-20 ykōhLke yLk-ykVemkP÷ {u PkōĒE slku ½ye «pMk y^{TM}u ykōfkh {ōīkkt ykPks fku20-20 ykōhLke {u kllku ykPksLk fhōkt īkhV ðēpk y^{TM}u sl{ ūkPku 20-20Lkkt Pwklkku yifĒrōMkeP h{īkLke fīe 100 ykōhkuLke Mkk{u20-20{kt fīe 40 ykōhku nkuōkLku ÷eĀu h{īkLkku Mk{pōkkōku2.5 økykū½xelku3 f÷kf sīx÷kuūĒE sōk ĀkkBPkuMkk{uĒpfrku

suEaAikktniktkiuckAhs yk VkuE x { kt
 níktvsu fú hLkLke h { Í x, [kæøkk-
 AøøkkLku ðhMkkE, [eyh økÔMkkku
 zkLMk, fkiEÁký Mk { puçkE ÷ kE þfíktu
 { u [LkÁkkMky™uyk çkÁkLkkuMkhðkæku
 yx ÷ u¼khkú¼kh WYkLkLk suðPkñf
 yLP h { ikkufhíktÁký ðÄuððk { æu
 Au WÁkhkðík ík { k { fkhýkuku
 ÷ eÄu 20-20Lke ÷ kfr « Þíkk
 yLkiføkýe ðÄðk Ákk { e. yk VkuE xLku
 ÷ eÄu½ýkt VkpEkykuÚkPt AusuLke [u

xMx fuðLk-zufhíkt½ýkykuAku
 Mk { Þ ÷ úke h { ík nkðkúke h { íkLkkt
 ykPkLk { kxk { ký { ktykuAktLkykt
 ðÁkhkþ Au BÞkhuMk { uykðf ¾çk
 s Ý [e nkþ Au yk fkhýu¼akhík { kt
 IPL (Indian Premier
 League) Lke xe { ku fhkzku
 YrÁkþLke çkku-e ÷ økkðelkurç fæhkuku
 ¾heEíke úE Au
 20-20 xMxuy™uðLk-zurçfix
 sðe Wá [úk { íkktLk ÁhkðíktMk { kLP

çkLPk Au ykAk Mk { Þ { kth { ík Ákþe
 Úkíke nkðkúke çke í e rþzâw- Áhkðíkk
 ÷ kfrku Áký yk h { íkLkku ykLkE
 WXðíkk ÚkPt Au xe-20 VkuE x
 { u Þ í ð u Þ k Á k k h e n á k k u z a Þ k L k { k t ÷ E
 çkLkððk { ktykÔÞuAy™uíkE kMkVæ
 Áký ÚkPt Au yk VkuE xLku ÷ eÄu
 rç fæhkku ykPkLk fku « Mkkhý
 { k a Þ { k u ð ø k h k u k e y k ð f y L k f ø k ý e
 ðÄe AuMk { uMkhfkhLkuÁký fh Ákku
 Mkkhe yðe ykðf { æ í ke úE Au

WÁkh sýkÔPk íku íkúkk íkúkk
 rMkðkLk VkpEkykuSyh ykf»kfr
 ÷ køku Ákhíkw yk VkpEku ÚkPt Au
 rç fæhkuku ykPkLk fku rðrðÄ xe {
 yLkuíkk çkkuþku MkhfkhLkuððknyk
 çkÁk ðá [u { kºk yf ðMíkukuMkík
 LkfrPkLk sE h í ktuAy™uíkAu rç fix.
 LkfrMkLk yunÉLktuAufu rç fixLke h { ík
 ÁkkkkLku ykí { k s ¾kE çkku íkðku
 ¼Þ MðkE h í kkuAu xMx rç fixLkkt
 Ákt [rEðMkLk Mk { ÞøkkæLku½xkze
 20-20Lkkt 3 f÷kf Mkuæ fhðkt
 Ákkaæ { u Þ í k f o y L Þ h { í k L k u x t f k u
 Mk { ÞøkkækuAu Ákhíkwynª yu { u Þ
 çkçkík ¼æ-e sðk { ktykðuAufu Éñf
 h { íkLkuÁkkkkLke ÷ kükryfíkk nkþ Au
 slukuyLP h { ík MkkúkuMkh¾kðe þfþk
 Lknª. su fú Vççkku- Lke 1.5
 f÷kfLke { u [ÉhBÞkLk íkúkku Éñf
 ¾æ-kze Mkhñkþ 10 úke 11
 rf÷kuf exh Ékzíkku nkþ Au þu yk
 ðkík yLP h { íkku÷ kokuÁkkzðe þöþ
 Au? xMx rç fix y™ufix÷kf yþu

{ u çk ðýðe þfþk.
 yøkkW xMx u [kluke Ákt [{ u [kluke
 ©ýe ÉhBÞkLk sLkkyktX ÷ ðkíktíkk
 fhíktÁký ðÄuLkkykt20-20Lke { u [ÉhBÞkLk X ÷ ðkþ Au

¾æ-kzeLkuh»xðÞ íkúkk ykñkhk»xðÞ
 fúkyuÍ æfðkLku { kfrku { æuAu
 WÁkh sýkÔPk { u çkLk
 Mk { kLP rç fæhkkuÁký ðsko ÷ k¾kku
 fhkzku YrÁkþk f { kðk Mkk {

ðLk-zurçfux ¾kzelke þkherhf y^{TM}u
 {kLkrMkf ikÉmMíke WÁkhkík íkúke
 Äehs, xfrLkf y^{TM}u Mk{PLku
 Ákhh¾ðLke ykðzíkLke [fkMkýe fhu
 Au yk çkLkuVkuç {kt çkku=h íkúkk
 çkxMk {úkk çkLku {kxurLkþ {ku y^{TM}u
 fkpÉkyku ÷øk¼ðk Mk{kLk níkk.
 sÚke fkpÉkLku÷eÄuxe{Lke nkhSík
 Lk→eÚíke Lknet. BþkhuðLk zurçfuxLk
 1992Lkkt röi fÁkLke yu ½xLk
 òyéike Aufy rLkrúík rðsp íkhV
 ykøkæ ðÁíke MkkWÚk-ykrÉfkLke
 xe{Lku ðhMkkÉ Ákzíkkt Að÷u yf
 çkku= {kt çkðelMk hLk fhðkLkkt ykðþkt
 y^{TM}uíkunkþw 20-20 {kt íkkuxfrLkf
 fu xBÁkhk {LxLke fke ykð-þfíkk
 Lkúke. Mkkð Mkk{kLþ fúkkLkurçfuxh
 Áký yn^a 20 çkku= {kt 40 hLk fhe
 xe{Lku Síkkze þfu Au Bþkhu
 ðkMíkð {kt íkurçfuxhLku fke ð÷kMk
 nkákkus Lkúke. (ÚkðMk xw20-20
 .....?) rçfuxLke h{ík {kt Éþfkluku
 Áknú=Úke s hLkúke ykíþçkkS òðe
 øk{uAusluku÷eÄurçfuxLkðþÁkkhefhý
 fhðkt çkxMk {úkkLku ÷k¼Ékþe yLku
 çkku=hLkLkfþkLkfíkkoy^{TM}f fkpÉkyku
 ½zkþk Auy^{TM}uíkúç ktÁký "rf-rnx"
 sðkt fkpÉkyku¾hð¾h yLPkþÁkýo
 Au yk fkpÉkykuku«íkkÁkus Bþkhu
 yf Mk{þu ðLk-zurçfux {kt 250
 hLkLkkuMfkn Sík {kxuÁkþkð økýíkku
 íþkhu yksu350 hLkLkkuMfkn Áký
 Mknrúík økýíkku Lkúke. yk
 fkpÉkykukk «íkkÁkus nk÷ röi {kt

yLku ¼khík {kt ¾kMk fke çkku=h
 çkLkðk {kðkíkkLkúke yLkúðíkkLk Mk{þu
 Áký ¼khík ÁkkMku ððzp f÷kMk
 çkxMk {úkk íkku Au ÁkhíkMk {u íkúðkt
 çkku=hkúkkúÉwfkæ ððk {æuAu

ðLk-zurçfux 20-20Lke xMx rçfux
 fhíktðÁíke ÷kfr«þíkkLku÷eÄunk÷
 ICC íkhk Áký xMx {u kútkyþkksLk
 ykAhuúkkþ Au yøkKW ¼khík yf
 ðækk {kt 12 úke 15 xMx h{íkúkkúke
 Mkk{unk÷ ykÁký6 úke 8 xMx
 h{eyu Aeyu ykúke s Mkr [Lk
 íkzú= fhunk÷ {kt sþkhuMxeð-ðkLkku
 168 xMx {u h{ðkLkkuhf kzoíkkzæku
 íþkhuMkkþ {LzMku fkuç Lx fhú=e fu
 Mkr [LkLkku yk hf kzo y{h hníðkLkku
 fkhýfu nk÷ yæ÷e xMx {u ku
 þkðíke s Lkúke. ðkík Áký Mkk [e Au
 Bþkhu {u kútkyþkksLk s ÚkíkkLkúke
 íþkhuhf kzoíkkzæðLke þöþíkk s öþkt
 Au? xMx rçfux {kxuÁMúkrík ¾hð¾h
 øk¼eh Au

yøkKW rçfuxLke h{ík
 "slx÷ {uk økæ" íkhefuykæ¾kíke
 yLkrçfuxhku¾hð¾h slx÷ {uk níkk.
 frÁk÷Éð sðkku¾kze ÁkkúkkLke rðhð
 xe{Lkkt¾kzelku¾kxuykVx yÁkþku
 Au íkúðe É÷e÷ yBÁkþhLkufhe íkúku
 h{ðk ÁkAkúçkku=kðe þfu Au Bþkhu
 yksurðhkaæ xe{Lk ¾kzelkuykVx
 fhðkt M÷sþk fuçkku= xBÁkþøk Lkku
 Mknkhku ÷úkk ¾kze yku y [fkíkk
 Lkúke. ðæ yLku íkoykuMknsíkkúke
 ÁkxMk ykV økæ fnuAu ykúke Áký

röþuk {u VeðMkøk y^{TM}urçfuxhkkk
 {ÉkLk çknkhLk ÷Vhkyku yu yk
 h{ík {kúke slx÷ {uk økæ þçÉLkkuÄÉ
 Wzke ÉeÄkuAu nk÷ Mkr [Lk, ýrðz,
 fþçk÷usðe ykæ xkR{ f÷eyh
 R{is Áhkðíkk ¾kze yku
 ykðkæLk ðzúokýkþ yæ÷kt çkþk
 Au yn^a yf ðkík MÁkü fhðe sYhe
 Au fu yk çkæ çkçkíkku fke 20-
 20 fúðLk-zúkk ykøk {LkLku÷eÄLkúke
 Úke Ákhík ykþkks fklkk rçfuxLku
 ÖþÁkkhefhý fhðkLkkt WÆþLku ÷eÄu
 yLku rçfux {kúke ÁkMk f{kððLke
 ðÁíke síke ½k= AKLku÷eÄuúkk Ákþþw
 Au ÁkMk f{kð yLkuVkuç {kt VmVkh
 fhðku yLku [ík Lkúke Ákhík rçfuxLke
 h{íkk ¼køkuBþkhu ykðMkðk {kzu
 íkuþkðþ Lkúke. {æ ðkík yu Au fu
 rçfuxLke {æ h{ík xMx rçfuxLkuíkkkkt
 {æ MÖYÁkuh {kzðLke [k÷whk¾ðe
 òEyu çkxMk {úkk fu çkku=hLku
 LkfMkkLkfíkkarLkþ {kÉþ fhðkt òEyu
 röi fÁk rMkðkþ 20-20 Lku
 ykþkksLk þöþ íþkt MkuÄe xkæðw
 òEyu xMx rçfuxLku«ký ðÁkhðw
 òEyu íkúkk rçfuxLk rLkþ {kúkku¼þk
 fhLkhh ¾kzelkuykfhe Mð fhðe
 òEyu

BCCI íkúkk ICC yu
 rLkúyíkúkkúke Mkkúkuçkúke WÁkhkðík
 {kkykuÁkh rö»kÉ [[kofhe rçfuxLke
 h{íkkúçk [kððe sYhe Au yLPúkk
 rçfux {k^ok Lk {Lkhnþu..

Mkkk« ík rpúký «ýk÷e{kt ¾-fĚLke [kðeYĀk ¼q{fk

- {÷f {kmB{EMk÷e{ yu

¼khíkeþ Ákrh«üP Lkk MkÉ¼q{kt rð[kh fhðk{kt ykðu íkku ¾-fĚ úkþku ¼khíLke ÁkrhAMúkrík ¾qk s ÉPLkeþ Au rði Lke fĚ ðMkíke A yçks Au su Ákife 2001Lke ðMkíkeokýíkhelLk ykÁkhu ¼khíLk{kt 1.07 fhkz ÷kfkú ðMkðkx fhu Au yúkkó rði {kt Éh 6 ðPáðíkyu yf ¼khíkeþ Au Éh [kh ðkú rði Míkhu Þkðíkk ykĚ-ÁBÁkf h{íkkúMkð{kt ¼khíLkku Éð¼kð ¾qk s fðkk« ððk {su Au ykðe h{íkk{kt ¼kþþu ykÁkýu fĚ fĚk [yfðkh Mkðýo fu hśík fu fĚMP ÁkÉf {ktz-{ktz «kó fhe þfeyu Aeyu yu Áký rLkPr{ík Lknª Áký Ékþfkyku ÁkAe. ykLke MkkÁkúku ðMkíkeLke árüyu ¾qk s ykAe sLkMkíþk Áhkðíkk Éþku ykĚ-ÁBÁkf h{íkkúMkðLke ÁkÉfíkk÷fk{kt rLkPr{ík hefku {k¼hkhLk MúkkLk «kó fhu Au sĚ fu ykMkð÷þk, rçkóLk, s{úke ðokhu [elk yLku hrþþk sðk rðþk« sLkMkíþk Áhkðíkk Éþku Áký ÁkÉfíkk÷fk{kt xk[Lk MúkkLk «kó fhu Au ¼khíLk MkÉ¼q{kt h{íkk{kt úkþk íkhV Lksh Ékzðeyu íkku ¼úkk [kh, rð¾ðkÉku yLku ÁkAkíÁkýú ððk {su Au Mkkúke {nþðLke çkçkík ¼khíkeþ þk÷þ rpúký «ýk÷e{kt ¾-fĚLk rðfkM íkhV MkÉíkh ÉĚ-ók Mkððk{kt ykðu Au ðu WÁkhkðík M{Mþk yk÷u fu ykÁkýu þk {kxu h{ík-øk{ík úkþku ÁkAkíÁkýú Áhkðeyu Aeyu ? yu «&™Lku WĚkh ykÁkýu Mkiyu rð[khðku Ákzþu þk÷þ rpúký «ýk÷e{kt ¾-fĚLke [kðeYĀk ¼q{fk ík{s yrlkðkþókk Mðefkhe íkúku WĚkh ykÁke þfkþu

¼khíLke rpúký «ýk÷eLk MkÉ¼q{kt rð[kh fhðk{kt ykðu íkku þk÷þ rpúkýLkku {íþ ykþþ rðákkúeykuLkku Mkððkkey rðfkM fhðkLkunkþ Au yLkúÉþ {kxu ykÉþðLkçkhrhfklktrLk{ky fhðkLkunkþ Au Mkððkkey rðfkM Lkku yúkkóþ Au fu þkherhf, {kLkrMkf, Mkk{krśf, Mkkðwøkf, Lkírf rðfkM fhðkLkku Áký nk÷Lke rpúký «úkkLk MkÉ¼q{kt rð[kh fhðk{kt ykðu íkku rðákkúeo ðkð¼zLke [k÷ Éeðk÷kú{kt fĚ çkLkelkúhne økþku Au yk [kh Éeðk÷kú{kt íkkurðfkM YĀKE h}kku Au íkú{ðík úke þðþkLkúke. rðákkúeo {kþk ðuÉþkuçkLkelkúhne økþku Au íkúke Mkkkð þÁðíkyku¾÷ððk {kxLke Ákþíke

ífkku {su Lkúke. rðákkúeyku Mkððkkey rðfkM fhðkunkþ íkkurkúçkknkh {ÉkLk{kt ÷kððku Ákzþu íkkk{kt h{íkk{kt úkþku nfkhhí{f ð÷ý fĚððk Ákzþu {khe árüyu MkððkE rðfkM Lkku Ákþkþkherhf rðfkM ÁyLkþkherhf rðfkM fhðkLkku {íþ ykÁkh fu {þk h{íkk{kt íkLke «ðþk Au

¾-fĚLkku yúko:

MkMfj{kkt 'Çez' {ç Ákíw Au Çez WÁkhúke 'rçzk' yk÷u¾-fĚ fuh{ík þçÉ Wíkhe ykðþku rNÉe{kt h{íkkLk ¾-fĚ íkhefuyk¾÷ðk{kt ykðu Au srykLkÉLke ÷køýeLkku yýMkhh ykÁku Au ybks{kt ¾-fĚLkku yúkkóþ Au 'a game or

competitive activity' yúkkó ¾-fĚ (h{ík) yúkkó MĀkÁkó {f «ðþk ykðu úkkþ Au økshkíke{kt h{ík þçÉ MkMfj{kLk 'h{'(h{ð) þçÉ Ákhúke Wíkhe ykðþku Au 'h{'Lku yúku 'ík' «íþþ ÷økkzelkúh{ík þçÉ çkLþku Au h{ík Mkkúku øk{ík þçÉ «þkððk{kt ykðu Au su ykLkÉMq{f Au

xif{kt ¾-fĚ þçÉ yuh{íkk{kt ík, þkherhf fðkþík, þkherhf íkÉnMíke, MĀkÁkó{f «ðþk, ykLkÉ, {LkktśLk, hm{kþ «ðþkLkku Ákþkþ çkLke ðþ Au

rpúký «ýk÷e{kt¾-fĚLke [kðeYĀk ¼q{fk:

(÷¼f {úþe {rn÷k çke. yz. fĚ-ś ¼Y [ktðkíþkíkk Au)

þþð yðmúkkúke ÷E íkYýkðmúkk
 yLkuþðkðmúkk Mkwæ çkk÷fka(rðäakúkeyk)
 ¼kík-¼kíklke h{ íkuh{uAu rfbkñkðmúkk
 yLkuíkYýkðmúkk{kth{ íklkk {ÉekLk Ákhúke
 ¾u-fÉ Lke þY fhuAu yLkuþðkðmúkk{k
 ¾u-fÉ Lke «ð}ýklkk ykÁkhuÁkkúkkLkk
 ¼krðLk¼ ½zík h fhuAu ¾u-fÉ Lke
 «ð}ýklkk fkhýuçkk÷fLkk þkherhf,
 {klkrMkf, Mkk{krsf, Lkíkíkf, Mkkðuokf
 rðfkMkLke árüyuy íkúkk SðLk{k ¾qk
 WÁkþkøke Ákñðkh Úkkþ Au yúkkok rþúky
 «ýk÷e{k ðurðäakúkeykúkk Mðkøkey
 rðfkMkLke fðÁklkk Mkkfkh fhðe nkþ íku
 ík{k¾u-fÉ Lke «ð}ýk [kðeYÁk Au sLkk

Úkfe rðäakúkeykúkk Mðkøkey rðfkMkLkk
 çkÁ çkkykLkk íkk÷k ¾ku-e þfkþ Au
þkherhf rðfkMkLke árüyuy:
 þkherhf rðfkMk yx÷u þhehlkk
 rðrðÄ yþkkúkk fÉ, ðslk yLku
 ykfk h{ktsuð}ð Úkkþ Auíku þkherhf
 rðfkMk yuyLþ Éhf rðfkMk {kxúke
 Ákðþhík fu «kht¼f sYrhþkík Au
 þkherhf rðfkMkLkk ykÁkhus ÒþÁóíkLku
 {þþkfLk Úkkþ Au yLkuíkkúkkúke s ÒþÁóík
 ÁkúkkLke Mð-MkfðÁklkk ðÁwÁkú M{kS þfu
 Au yk{ ðúkkþ þkherhf rðfkMkLku¾qk
 s {nþð Au ¾u-fÉ Lke «ð}ýklkk
 {kæþ{úke þhehlkk rðrðÄ

yþkkúkk(yðþðk) rðfkMk yMkhfkhf
 heíkufhe þfkþ Au sL{ fu í Mklkíkþk,
 YrÁkhr¼Mkhý íkþk, Ákk [Lkíkþk,
 WíMkøkókþk, Mlkkþwþkþk, yÁMúkíkþk ðøkñLku
 Wþkrsík fhe ykñkþþ þÁóík ðÁkhe
 þfkþ Au ÒþÁóík þkherhf árüyuy
 íkÉñMík yLku Mkpóík hnu Au
 h{íkøk{ íklke «ð}ýk þkherhf rðfkMk
 {kxuÁkñkMk{ry M{kklk Ákñðkh Úkkþ Au
{klkrMkf rðfkMkLke árüyuy:
 ÒþÁóíkLkk SðLkLke Mkv÷íkkLku
 ykÁkñ {nÉyþurkúkk {klkrMkf rðfkMkLku
 yk¼kthe Au {klkrMkf rðfkMkLkurykÁkñ

{kLkrMkf pÅõikykuWÅkh ykÅkh hk¼uAu
 {kLkrMkf pÅõikykuPkwP heikurðfkMk
 Åkk{e nkp ikkuÓpÅõik SðLk{kt yLkrf
 yLku«ríkf Mktðkkuf kt yLkrf Lk MkkÅe
 þfuAu {kLkrMkf pÅõikykusðe fUm{tík,

íPk÷, ¼k»kk, rð[kh, íkfð fÕÅLkk,
 rLkýP, MksLkpÅõik, yr¼Pkwpíkk,
 yr¼Yr[, ð÷ý ððkhLkkurðfkMk
 fhðk{kt h{íkøk{íLke «ðf{k {nYðLke
 [kðeYÅk ¼q{fk yÈk fhuAu rðrðÅ

ykWxzkn yLkuELzkn h{íLkk {kæP{Úke
 rðãkÚkeoykLke {kLkrMkf pÅõikykuLku
 ÅkhÈkh çkLkkðe þfkP Au

Mkk{krsf rðfkMkLke árüyü:

{kýMk yuMkk{krsf «kýe Au Mkk{ks
 ððkh ÓpÅõíLkk SðLkLke fÕÅLkk Åký fhe
 þfíkk LkÚke. ÓpÅõík Mkk{ks{kt sL{uAu
 MktðÅLk Åkk{u Au Mkk{krsf
 Ópðnkhu(«íPkP Lk) íkhk íkuMkk{ks{kt
 Mkv÷íkk «kó fhuAu ÓpÅõíLkk Mktðkøey
 rðfkMk {kxuMkk{krsf rðfkMk yrLkðkP
 ½xf Au h{íkøk{íLkk {kæP{Úke
 rðãkÚkeoykuf kt Mkk{kt fk{ fhðLke,
 sþk{kt yLkrf Lk MkkÅðLke, sþk
 Mkt[k÷Lk, Mknfkh, çkÅwíkk, ykÈh,
 ÷kfbpneLkk {þPku sðk ÷úkykLkku
 ykrð¼kð ÚkkP Au sLkk {kæP{Úke
 rðãkÚkeoykLkk ÅkhhMÅkrhf Mkk{krsf
 Ópðnk h ðÅw {sçkqk çkLku Au

röäküeykúke Mkk {krsf yLkrf- Lk úk { íkk { kt h { íkøk { íkLke «ð}fklkk {kæp {úke öÄkhurfhe þfkp Au

Lkírf röfMkLke áruyu:

Lkírf röfMk yx ÷ uLkerík {fkk, Mkk [kh, nfhkí {f yr¼øk {, {þpku Mkk [k-¾kúkkLke Mkk {s, [krh°p öðkúke Mkk {s röäküeyku f kt fæððe. h {ókíøk { íkLke «ð}fklkk {kæp {úke röäküeyku f kt Mknfh, ¾f-rE ÷ eLke ¼kðLkk, «k {krýfíkk, rþMík, Mkk [k-¾kúkkLke Mkk {s, {þpku nfhkí {f yr¼øk {, Mkk [kh sðk önyku¾qk Mkkhe heíkurðfMkkðe þfkp Au h {ókøk { íkLke

Mkköuökf röfMkLkuyf yMkhfhf ykák ykÁke þfkp Au slúkk úkfe öpÁóík ¼krð SðLk {kt íkÉMík nfhkí {f MkkökuMkkúku ÁkkúkkLk SðLkLkuykLkÉ {p çkLkðe þfu Au

ylp árufkúy :

fæðýeLkk árufkúyúke Áký h {ókøk { íkLke «ð}fklkk ykpeðkÉYÁk Ákmðkh úkkp Au h {ókøk { íkLke «ð}fklkk {kæp {úke röäküeyku ½ýtkÁþkklk fæððe þfuAu SðLk {kt WÁkþkðke Ákmðkh úkkp íkðk {þpku önykuyLkuykÉþðke íkk ÷ e {¾f-fÉLkk {kæp {úke {æððe þfuAu öpÁóíkóík Mkk { }Ø, rMkrØ, ö¼ðíkk {kt,

feSíkk {kt Áký ¾f-fÉLke «ð}fklkk MknVkækuykÁkuAu öpÁóík {kt ykíkh Mkk qí, Mkk {pMkkqí fíkk, LkúkjðpÁóík sðk önykúkkurðfMkk fhe þfkp Au

W Á k h k u ö í k [[kúkk Mkkhkþ

«ð}fklkk {kæp {úke röäküeykúkk Lkírf röfMkLkuyf MkkÉh ½kx ykÁke þfkp Au

Mkköuökf röfMkLke áruyu:

Mkköuökeý röfMkLk yíkøkókk Mkköuökf röfMkLk yf yókíþLkÁkkMkkAu Mkkökkuyu öpÁóíkLk SðLk½zík {kt {ÉÉYÁk úkkp Au MðMkk SðLk Sðk {kxuMkköuökf Mkk {íkn ÷ ík röfMkLk syhe çkLkAu ykLkÉ, çkÁ, ¼p, E»kkó þkf öðknuMkkökkúkk rLkþpky h {ókøk { íkLke «ð}fklkk {kæp {úke yMkhfhf heíkurðäküeyku f kt «íþkhkáký fhe þfkp Au h {ókøk { íkLke «ð}fklkk {kæp {úke röäküeykúkk

Ákhúke yf fne þfkp fupk ÷ þp rþúký «ýk ÷ e {kt þkherhf rþúký yLku ¾f-fÉLke fæðýeLke röi Mkkþéíkk yLku « {ký ¼qíkk öÄkhðk {kt ykðíkk röäküeykúkk Mkköuökeý röfMkLke ökríkLk öÄw «ðk ykÁke þfkp Au SðLk {kt ¾f-fÉLke yrLkðkþókk Mknns Áký ykAe ykífe þfkp íku Lkúke. {khe áruyu ¾f-fÉLke «ð}fklkk yu yf {wík röi röä ÷ þLke økhs MkkhuAu

þk ÷ þ h {íkkúMkkð þkS þfkp íkðe h {íkkúke þkÉe :

þk ÷ þ h {íkkúMkkð yíkøkókk ykwxzkh

yLkuELzkh h {íkkúþkS þfkp Au slúke þkÉe Lke [u {wçk Éþkððk ykðe Au

(y) ykwxzkh h {íkkú: rçfæ, öku-çkkú-, Vççkkú-, nkífe, çkMfæçkkú-, çkzr {LxLk, ÷kkk xúLkMk, ¾ku¾ku sçkku ökkðV, ÁMð®øk, ðE x r ÷ ® xøk, Ákkú-ku ÷kkçefÉ, Ý [efÉ, fçkæe, xífeÉkz, ÷kkçkeÉkz, økkúkvítf, [çvtf, ÷çkú [[e, flúkkæÉkz, r°kÁkøke Ékz, Mkkéik ¾hþe, yf r {rLkx þk(yfúke öÄw h {íkkú þkS þfkp yk ½xLkk yíkøkókk)

(çke) ELzkh h {íkkú: rçr ÷ þzd, Mkkqf, [Mk, fh {, xúçk ÷ xúLkMk, økSVLke h {íkkúðkku

yk {þkæ fúkkuyWÁkhkóík ykwxzkh yLku ELzkh h {íkkú þkS Lku þkæLkk h {íkkúMkkð Sðk çkLkðe þfkp Au

þk ÷ þ h {íkkúMkkðLk ykþkS Lk {kt æþkLk {kt ÷ðk sðe çkçkíkkú :

þk ÷ þ h {íkkúMkkðLk fkpç {LkuMkVæ çkLkððk {kxu íkkúMk [kæ ykþkS Lk yu yókíþLke Ákkþhík çkLkAu sýyíkøkókk Lke [u Éþkðe- çkçkíkkúke Ákkþð [khyk fhðk {kt ykðúkkþk ÷ þ h {íkkúMkkðLke röi Mkkþéíkk yLkuMkkúkfíkk öÄkhe þfkp Au

- h {íkkúMkkð fkpç {Lke íkkhe¾ yLku rÉðMkkLk ÷ e fhðk.

- h {íkkúMkkð Éhr {þkLk fE-fE h {íkkúkkMk {kðþ fhðkLkkuAuíkkúke þkÉe íþkh fhðe.

- h {íkkúMkkð {kxúkk ¾ [ðkku yÉks fZelku íku {kxúkk Lkkykífeþ öðkðkE fhðe.

- h {íkkúMkkð fkpç {Lke MkkÁkgyo sðkçkÉkhe {kxu flðelkLkLke rLk {ýf fhðe.

- h {íkkúMkkð yíkøkókk þkðLkkh

röröÄ EöLx(h{íkku) {kxu Ákæc
fLÖelkhLke rLk{ýf fhöe.

- h{íkkúMöLk «[kh, «Mkh íkúkk
W{Ëökhkúku òý fhök {kxu ÞkæÞ
{krníkeMk[kh «ýk÷e yÁLLkðöe.

- h{íkkúMöLke òníník ÚkÞk çkkÉ su

- h{íkkúMö fkbÇ {Lkk WÆ½kxLkúke
÷E Ákykóník fkbÇ {MkÆe röröÄ çkkçkíkku
su fu {nuçkLk©elku ykðfkh,
¾u÷kzeykúkk Mökökík, Èþfklke çkæf
ÓÞÖMÚkk, ¾u÷kzeykúkk rLkðkMk,
yÖÁkknkh yLku yLP ¼krírf MkwöÁkLke

íkuh{ík {kxúke yLxð Mðefkhöe yLku
h{ík {kxúke ÷kÞfík {sçk W{Ëökhkúku
ÁkMÉ fhök.

- röröÄ h{íkku {kxuÁkþíke ÓÞÖMÚkk
fhöe su fu{ËkLk, MkkÁLkku [es-ÖMíkú
rLkýkÞf, röröÄ Ákt[ku yBÁkÞh, çkæf
ÓÞÖMÚkk ðökku

Ákþorð [khyk fhöe.

- h{íkkúMö Èhr{ÞkLk Q¼e Úkíke
Mk{MÞkykurLkðkhök Mh¼hk Mkr{ríkLke
ðifÁÖÁrf ÓÞÖMÚkk fhöe.

- h{íkkúMö ÁkykóníkLk íkçk→k{kt
ykðu íÞkhu Èhf rösúkk-WÁkrðsúkk
¾u÷kzeykúkk rçkhÈkðök Ákkrhíkku»kf

ykÁkðk ÞkæÞ ELkk{-rðíkhý ÓÞÖMÚkkLku
ÁkþoykÞkæLk fhöu

- h{íkkúMö ÁkyóÚkkÞ íÞkhu su íku
h{íkkuçkt WÁkÞkæÞ {kt ÷ðkÞ÷k MkkÁLkku
s{k ÷ðk.

yk{ WÁkhkðík yLku yLP çkeS
çkkçkíkkuçkLk {kth¾e íku yLkúÁk Mxçf
ykÞkæLk fhökúke Þk÷Þ h{íkkúMö
fkbÇ {LkuSðík çkLkðe ÞfÞ Au Mkkík
rpüký sækík {kt fæ÷ef Þkækyku
{ËkLkrönkye Au fkrufæ÷ef ÞkækykuÁkMku
{ËkLk AuÁky ¾u÷fËLkLk {kLkÞkLk Áky
òðk {æíku Lkúke. Þk÷Þ rpüký
«ýk÷e{kt Þkherhf rpüký yLku
ÓÞkÞk{, ¾u÷fË «ðýkLke ½kth WÁkðk
fhök {kt ykðe hne Au yk{ WÁkhkðík
[[kúkku{íÞ ykÞ yus Au fupüký
«ýk÷e{kt ¾u÷fËLk {kæÞ {úke
röákúkeLk Mökðkeý rðfMkLku ðk [k
ykÁkú rðMkhkÞ hne ¾u÷fË «ðýkLku
{ËkLkku Ákh h{íkkúMö fkbÇ {kúkk
{kæÞ {úke Sðík çkLkðe ÈÞLku¾u÷fË,
ykSúkf, Mk{krsf, fÞk, Wákæc, yLP
úkÞkkuçkt «økríkLk Ákúku ÷E sEyu yu
çkLkÞkÞkík «øxkðöLk ykÞúke
«Míkú ÷¼ hsqfhök yr¼«uhík ÚkÞku
Au ykÁkýMkík yk «MkækuMkFÖÁk ÷Eyufu
Þk÷Þ rpüký {kt ¾u÷fËLke «ðýkLku
«ðk ykÁkðkLke [æðæ [÷kðe
¾u÷fËLke «ðýkLku ÈÞLk rðfMkLke
ÁkhhkÞeÞe Mk{kLk çkLkðeyu

MkÉ¼dMkq [:

- (1) whitaherts world of facts
- (2) röi fkb
- (3) okshkík Mk{çk[kh
- (4) rpüký ÁkúÈþf
- (5) LkLkku fkb yLkuækk÷k rzúlkhe
- (6) ELxhLkx 'educator review'
- (7) þükýf {LkkuðjkkLk
- (8) yaÞúkk : rðfMk yLkuMöYÁk

rċ fwa Mk {lx Ēw÷Āk®MknS

- zku hksly®Mkn y¼®MknS hXkz

økshkíLkø økkihø yðe Ēw÷Āk rċ fwa Mfġ. su rði «rMkØ MkmÚkk hne Au Lkðk®Eík ¾u÷kzeykLku rċ fwaLkø ykPksLk rċ fwaLke ykPksLkçkæĀ íkk÷e{ ykĀkØk {kxLke ¼khíkeP MkmÚkk. íku{s Ēw÷Āk xðve fu su rċ fwaLke hkxðP MĀkĀko hýS xðveLkø yLkMkiĀLk{kí ¼khíLkø sĕk sĕk íkuk ðá[u rċ fwa MĀkĀko {kxLke xðve Ākhtíkw yk Ēw÷ĀkrMkn su Mkkihkxð - økshkí, ¼khíLkø {nkLk rċ fwa h rċ fwa Mk {lx Ēw÷Āk®Mkn.

{nkLk rċ fwa h fuċkh Ēw÷Āk®MknSLkku sL{ íkk. 13 {e sġk 190Āk, (yð. Āk rzMkBçkh, 19Āk9) ¼khíLkø «Úk{ «Úk{ ĀkrðíLkø rċ fwaLkø ¾u÷kze LkLkFzk øk{ MkhkĒh, fusuLkðLkøkh hksP fu nk÷Lk ò{Lkøkh MkhkxðxġkítkPknítku Ēw÷Āk®Mkn #ø÷LzLke [ðxLknk{ fku÷s{kí yċPknk fhík níkk. ípkhúke íkšMðe çkxMk{úkk íkhefMknítkæPknk ¾u÷kPn nítk E.Mk. 19hĀk fuBçkš PnLkðšMxelke xe{ íkhVúke ykrfMkVkozo PnLkðšMxelke xe{ Mkk{u7Āk hLk LkĀkĀkP yLkMkMkrfMk fkwLxe íkhVúke ¾u÷kðLke PkøPíkk {wðe. MkmkrfMk fkwLxe íkhVúke «Úk{ {ú{ {kí÷Mxhpkn Mkk{u97 hLk fPð. E.Mk. 19h4{kí Ēruký ykrÉfk Mkk{u xðlx «ðp fPko E.Mk. 1930{kí ÷kzÍLk {ĒkLk Ākh ykðxð÷Pkn Mkk{u ¾u÷kíkkítkLkĒk 173 hLk fPko yLkuyu ðkø s rðMzLkLk ðkøkk ©X Ākkt[rċ fwa hkuġkí MÚkkLk {wðPw rċ fwaLkø

röi röi'pkiik ÷kuzí Lkk {úEkLk Ákh
 slux÷{úkk rö. Á÷Pmko Lkk{Lke {ú{kt
 ðkhðw, xkxy rV{Lk yLkuðw-e sðk
 økkw-ÉkòuMkk{uçkLkuÉkð{kt MkEe fhe.
 #ø÷Lz íkhVúke fíw- 1h xðlx{ú{kt
 yúÁk8 hLkLke Mkhknp LkkÁkðe. E.Mk.
 193h{kt Èw÷ÁkMkn Að÷e xðfe
 fkhfÉeð kt Èw÷ÁkMknÁk [kMk MkEe fhe.
 sú{kt LkkÁkðxLkpkp Ph Mkk{u yf s
 rÉðMk{kt LkkÁkðw-k 333 hLk pkÉðkh
 çkLke hÍkk. hýSLke {kVf íkykufp
 yLku [Ák× ÁM÷Ák Veðzh níkk. E.Mk.
 1946{kt Èw÷ÁkMkn EÁLzPlk Vkhk
 MkðMk{kt òzpk yLku yf ðko çkkÉ
 ykðlx÷÷Pk yLku Lpí e÷LzLkk nkE

+kík íkhefuyúLke M{Jík{kt ¼khík{kt
 röðÄ «ð}¥kykúkkp Ausúkk ðzuÁkúkkLku
 Lkk{ rçfúLke ÈwLkpk{kt r[hSðe hnu
 íkðe fíw÷ef «ð}¥kykú kúke Lkk{ktfík
 «ð}¥kykú kúke Lkk{ktfík «ð}¥kykuyk
 {úçk Au (1)

Èw÷Ák rçfú Mfç :
 LkðkúÉík ¾w÷kzeykúLku rçfúLke
 ykpkúLkçkæÁ íkk÷e{ ykÁkðk {kxúke
 ¼khíkep Múkk #ø÷LzLke ykðV økkðh
 rçfú xÉLkøk Mfç-Lku ÷ú{kt hk¾Lku
 ÁkknçkÉhLkk {nkhykúke LkxðhMknSyu
 yf Múkk MúkkÁkðkLkurð [kh fPkuyLku
 E. 1947{kt Èw÷Ák rçfú Mfç MúkkÁke
 íkú{kt çkæ²øk, çkk²øk, rVÓ²øk, Mxkf,

yk Mfç {kt xufze ðkh {kí÷÷ðk{kt
 ykðíkk. ÈhfLke röðÄ heíku fMkæe
 fheLku fPkurðá kúke íkk÷e{Lke ÓPðMúkk
 Úkíke. súke yksuÁký ÁkknçkÉh yLku
 ò{Lkøk{kt yLkñkurçfú «ú òðk
 {uAu

(2) Èw÷Ák xðw/e
 rçfúLke hk×ðP MÁkÁko hýSxðw/eLkk
 yLkMÁkLk{kt ¼khíLkk sÉk sÉk Íkúkk
 ðá [rçfú MÁkÁko{ kxúke xðw/e Mkl{klYÁku
 yLkpkík fhðk{kt ykðuAu E. 1961Lke
 30{e MÁxBçkhu {ýkM ([úLKE) ¾kíku
 ¼khíkep rçfú fíw÷ çkkúke 33{e
 ðkškf Mkk{klp ò{ hýsíkMknSLkk
 ¼°keð yLkúçkúðí pðLkk økk²k{kt w¥k{

fr{&™h çkLpk. E.Mk. 19Ák3 {kt ¼khík
 ÁkÁk VPko Mkkhk×úhksPLkk ÁkÁç÷f
 MkðMk fr{pLkLkk [h{úkk çkLpk. yk÷
 EÁLzpk fkwÁLk÷÷ ykþ MÁkxMkLkk «{¾
 íkhefúMkV× fk{økehe çkððe.

súke Èw÷ÁkMkn ¼khíkep rçfúLkk
 {køkÉpç çkLke hÍkk. yksuÁký «hýkLkk

W¼k hnðkLke Mkk [e ÁMúkrík ðøknusÉe
 sÉe pk¾kykúke íkk÷e{ {kxuÁkúkkLke
 Èð4hð4 Lke [uMkÉh ÓPðMúkk fhe.

¾w÷kzeykuyLku÷÷ fíkēykú{ kxuMkÉh
 Mkøkðzðk×rðsp Ákðw÷÷Plk íkpkh
 fhkðPw ÁkknçkÉh nkEMfç íkhVúke
 rçfúLke h{íLkk pk¾elk röðá kúke ykúku

rçfú fMçk Ék¾ðLkkh
 Èw÷ÁkMknLkk M{hýkúko yk
 «fkhLke rçfú MÁkÁko PksðkLku
 fhkðPw yLku E. 1961-6h úke
 ÈpLkkÁkkt [Íkúkk ðá [úke Èw÷Ák
 xðw/e MÁkÁkòkku«kh¼ ÚkPk yk
 Ákðo {úke {kt Ák [hþke MÁkÁkç kt
 fíw ðkh xe{ku ¼køk ÷úke níke
 Áký rö¾ðkÉLku fkhýu íku çkÁ
 Ákze. Èw÷Ák xðw/e Lkkf ykWx
 ÁkÁrík «{kýh{ kíkē níke.
 yk{kt pYyík{kt nkhe sLkke
 xe{Lk pÁóíkpk÷e ¾w÷kzeLku
 rðpøk íkf {uíkē Lknúke íkúke
 E.Mk. 1993{kt rçfúLkk
 ¾w÷kzeyku yLku rLk ykíkúkk
 Mç [LkLk Ákrhýk{u Èw÷Ák xðw/e
 ÷eokLkk ykÁkuÁký h{ðk{kt ykðuAu
 yk xðw/eLke Mki «ú{ {ú{ýkMk ¾kíku
 30{e MÁxBçkhu E.Mk. 1961Lkk hkú
 Èruký yLkMhkh Íkúkk ðá [uh{ke níke.
 ykúke {nkLk rçfú Mkk{úx
 Èw÷ÁkMknSLke pkÉ fPk{ hnu íkðk
 «PílkkukúshkíLkñkð Au

¾#- fĚLkŮ SĚLk {kt {n#Ď

- «k. zkp ĀkY ÷ W {bĕk ĚMkkR

h {ĭkLkŮ ĉkesŮ Lkk { ĉkkĀĀkŮ Au ĉkkĀĀkŮLku h {ĭkLkŮ fĎe heĭku AqŮ Ākze ŮfkŮ ? « [z ŮĀĭĭkLkku Ākh [ku fu ĭkuku ĉknkh ÷kĎĎLke ĭkf ĭku ĉkkĀfLku h {ĭkLkŮ {ĚkLk Ākh {u Au h {ĭkLkŮ {ĚkLk rĎLk ŮkĀkLkŮ yĀMĭkĭĎ LkLke fkhŮfu ĉkkĀfLkŮ Ůkherhf, {kLkrMkf rĎfMk {kxu h {ĭkLkŮ {ĭk ĀkŮfĀ sYhe Au fkhŮ ĉkkĀf ŮkĀkLke [kh rĚĎk÷kuŮ kt ōkĀĀkŮ ŐŮ Au ĀkŮ h {ĭkLkŮ {ĚkLk Ākh ĭkksōke yLku MŮĭĭk «kŮ fhu Au sĀku rĚĎkMk rĎLkLke ¾Ď÷e ŮkĀkLke WĀk {k yĀĀke Au ĉezk ĭkhh ĉkkĀfLke YĀkŮ#e QŠ {yku ykĎōkkŮ ÷kōkye {Ůĭk ĉkLku Au yLku ĭkuku {kLkrMkf MĎMŮŮ ½zkŮ Au yLku ĭkuk {kt Lkrĭkf ōkŮyĀkLku rĎfMk ŮkŮk Au

{LkwŮ ¾hŮh ĭkufĚhĭkr«Ů «kye Au ĭkufĚhĭk MkkŮkuŮrLk MĉkĀ AuyLku Mkk [ŮŮkŮky fĚhĭkLkŮMkkŮLkŮ {kt {u Au Ākhĭkw BŮkhu fĚhĭkLkŮ ōkĭkĎhŮ yĎhkĀYĀk ĉkLku ŮkhuŮkĀk sYhe Au sŮ Ěhf ŐŮĀĭkLku ĀkkŮkLkŮ ykōkĎŮ ŐŮĀĭkĭĎ nkŮ Au ĭku Ěhf ŮkĀk {kt rĎĀkŮkykuŮ kxŮŮĀĭkĭĎ rĎfMk {kxkŮk «Ůk { MkkĀkLkLk ¼kōkYĀku h {ĭkLkŮ {ĚkLkLke yrlkĎkŮk Au MĎĭkŮk ¼khhĭkLke «ĭŮŮ ŮkĀk {kt h {ĭkLkŮ {ĚkLk nkŮ yLku ŮkĉkkĀf ĀkkŮkLkŮ {kt ĀĀkŮ#e Ů fĭĭk fu rĎŮŮ ŮĀĭkLkku Ākrh [Ů fhkĎĭkŮ Au ĭkuke s ĭkku h {ĭkLkŮ {ĚkLkLku ÷kfŮkneLkŮĀkŮyŮfĭkŮ Au ōuĉkkĀfku AqŮ {Ů ĚŮkŮkŮkŮkŮ {kt ĀĀkŮ#e yĀkŮ ŮĀĭkLkku Ůk÷ ykĎŮ h {ĭkLkŮĉkkĀfLk SĎLk MkkŮku yrlkĎkŮ heĭku ōz#e ybĕ ōkyĎŮ Au h {ĭkLkŮĉkesŮLkŮ {ĉkkĀĀkŮ Au ĉkkĀĀkŮLku h {ĭkLkŮ fĎe heĭku AqŮ Ākze ŮfkŮ ? « [z ŮĀĭkLkku Ākh [ku fu ĭkuku

ĉknkh ÷kĎĎLke ĭkf ĭkuĉkkĀfLku h {ĭkLkŮ {ĚkLk Ākh {u Au h {ĭkLkŮ {ĚkLk rĎLk ŮkĀkLkŮ yĀMĭkĭĎ LkLke fkhŮfuĉkkĀfLkŮ Ůkherhf, {kLkrMkf rĎfMk {kxu h {ĭkLkŮ {ĭk ĀkŮfĀ sYhe AŮfhŮ ĉkkĀf ŮkĀkLke [kh rĚĎk÷kuŮ kt ōkĀĀkŮ ŐŮ Au ĀkŮ h {ĭkLkŮ {ĚkLk Ākh ĭkksōke yLku MŮĭĭk «kŮ fhu Au sĀku rĚĎkMk rĎLkLke ¾Ď÷e ŮkĀkLke WĀk {k yĀĀke Au ĉezk ĭkhh ĉkkĀfLke YĀkŮ#e QŠ {yku ykĎōkkŮ ÷kōkye {Ůĭk ĉkLku AuyLku ĭkuku {kLkrMkf MĎMŮŮ ½zkŮ Au yLku ĭkuk {kt Lkrĭkf ōkŮyĀkLku rĎfMk ŮkŮk Au LkĀkŮ÷ŮLk ĀkŮ ĭkuke MkkŮkLke ÷zkRyku h {ĭkLkŮ {ĚkLk {kt SĭkŮnĭku Ůkherhf rĎfMk {kt h {ĭkLkŮ {ĭk ½ykyōkĭŮLkku ¼kōk ¼sĎu AŮsŮ fŮMkkŮŮŮŮŮ ŮkŮk Au nĚŮ yLku VŮMkkŮ ĭkĚhMĭk ĉkLku Au sŮke YrĀhkr ¼MkhŮLke rĉŮk ŮkŮ heĭku ŮkŮ Au ĀkrhŮy {u {ōksLke MĎMŮĭk Mkkhe hnu Au ĉkkĀfLke ŮkŮky «Ě xĎkLkku ōu

h {ĭkLkŮ {ĭk MkkŮkŮyLkŮkĀ ōzĎk {kt ykĎŮ ĭku ĭku MkkŮkŮ {kt MkkŮkĀ ¼u fkhŮ ĉkkĀĀkŮLkŮ fŮ÷kf ĀkkLkŮ ĭku ōŮkŮŮ ¼Mkkĭk LkLke yLku ĭkuke s ĭkuĉkkĀĀkŮLke «ĭŮŮ ½xLkŮ yĀĀkŮkt nĚŮ {kt fŮŮ {yŮĉkĀ M [ĎkŮ#e hnu Au ōe, ōōkŮ {kt {ŮŮ#e ŮkLkLku h {ĭkLkŮ {ĭk yLku ¾#-rĚ÷e {kt {ŮĎkLkŮMkkĀLk ĭku ŮkĀkLkŮ {ĚkLk yŮ÷u ĭku «ĎŮŮ MkkŮku ŮkŮky {ŮĎĎkLkŮŮkŮ MŮk Au ĭkuke s ĭku rĎĎfLkĚufĭkŮ ĭku ĭku fŮĉkkĀfkuōkĭk ōk [u ĭkuk fhĭkt VqĉkŮ#e h {u yu ¼ōkĎkLkLke ōĀnLkSf AuyŮ÷uh {ĭk «ĭŮkkuMŮMkkŮ MkkŮku s {ŮĎĭku hnu Au ' ōōkŮz rĎĀkŮkŮkŮkŮkŮ {kLkrMkf rĎfMk s fhu Au Ākhĭkw h {ĭkLkŮ {ĚkLk Ůkherhf yLku {kLkrMkf ĉkLku rĎfMk fhu Au ŮkĀk {kt Ůkherhf ŮkŮkyLkŮrĎkŮ Ěk¾÷ fhĎ ĀkĀLkŮnĭkŮkŮkŮkŮkŮ s ōkŮ MkkŮku s ĭku ŮkĀkLkŮ {ĚkLk SĎLkLk {ĚkLkLkuMkh fhĎ {kxkŮe ĀkŮŮk÷e {ĀkŮ yĀĀku Au

(÷Ů¼f rĎĎfLkĚ fŮ#e Vkh ĉke. yzĭ, Mkhĭk MkkŮkŮfŮkŮ#e k Au)

SÖLk – yf h{ík

- zkp MLkn ÷ MktP þið ÷

yksLk Þwk{kt h{íLku yk÷u fu 'MÁkkMkLku þk÷k-fkp÷s{kt yf «Ö}¶k íkhefu yk÷¾ðk{kt ykðike nkþ íkðk Mktðwkku{kt ð>kkø Áknu÷kt Mknrsfíkkúke MktP {÷kíkt s ÉkzÁkfz, ÷þkze, ¾kð¾ku fu ÁkAe Lkkøkk÷ [w sðe h{ík h{ðk{kt ÷køke síkk çkk÷fku ¾÷f÷Lku Mkk[k yúko{kt Mkt{síkk npu !

Ökt LkLk ¼kh nk÷ yLkuMÁkÁkk Þwk{ktÁký ¾÷f÷Lku{nþð ykAtrykfe þfkþ íku Lkúke. skpe h{íkkusðe fu ¾kð¾ku fçkøe, fuÉkzÁkfz sðe h{íkkLku MÚkkLk yksurçfix xLkMk, [Mk fuMfix÷øk sðe h{íkkuyu÷eÁwAu fnðkLkíkkíÁkþo yu Au fu xe{ RðLxLk MÚkkLk RLzeðþí ey ÷ RðLxu ÷ R ÷ eÁwAu yLku íku s ðkík yksu íkkk Mð¾kð{kt Áký ðýkR økR Au Mkkúku{÷eLkufk{ fhðLke su¾kðLk níke íkunðvöík {kñk Ákþíke {þkøÉík hne A úku{ kxufnðkLk{ Lk Úkkþ AuFu 'ÁkMku{khkúÁk{ú' h Lkuçkhe {kYt økÁ Akfhkt-APktþk÷eokli{ íkkMðk fkuke fYt?' yLku yúke Áký ykø÷ ðÁeLku ðRYu íku {kýMk íkðwfnúkkúkkpkuAuFu '«¾w MkkLk ¼ ÷ þ fhòu Áký þYykík {kñkúke fhòu'

yk íkuðkík ÚR {kýMkLk Mðkúko íkhVke ÉkøLke Ákñkúkkk {ç{ktÁký {Lku íku¾÷f÷ s Éð¾kþ Au fnðkþ AuFu

Áknu÷Mkð¾ íku ðíkuLkþko íku {kxuÁký SÖLk{kt ¾÷f÷ ¾÷k s {nþð Áhkðu Au ÓþÁðíLkkt SÖLk{kt ¾÷f÷ yu [÷÷sLke ¼kðLk sðkðuAu [k÷ku rçfixLke s ðkík fheyu íkurçfix {kxu fnðkþ AuFu

'rçfix RÍ y økç ykþ [÷÷s.'
su{kt çkøMkç Lk fnuAufuníçkkWLzð ÷økkðþ yLkuçk÷h fnuAuf inþyKWx fhþ. yk{ sEøkeLke [÷÷s WÁkkzÖLkñk fk{ Áký ¾÷f÷Lke s þöþ çkLkuAu {kxu s íkþð^ç íkfkufnuAuFu' ÷kRV RÍ y økç, Á÷uRx.' SÖLk yf ¾÷f÷ Au yu Mkt{sðis hñk ¾÷f÷Lke {kýMkLku yLkf VþÉk Áký Úkkþ Au ¾÷f÷ íkLkLke Mðhíkk Mkkúku{LkLke MðMúkk Áký ðÁkhu Au þkherhf heíkuypöík {kýMk fkrÁký {kLkrMkfk {÷ÁwMkhe heíkfhe þfuAu fnðkþ AuFu½hLk fk{ fks{ktðþMík hníke teykayúký ½hfk{ rMðkþ Úkkzçf MktP þkherhf ©{ Úkkþ íku{ kxufkZðkuðRYu

(÷÷ðf fk{ú' h fkp÷s ykþ yBþfþLk MkkúMkfk÷kþ÷k Au)

su{ktÉknzktf÷ðk, MkpðLk{Mfkh, çkk÷fku Mkkúkuh{ðwðoknu ykðe ðþ Au ykðk ¾÷f÷Lke ½ýktVkpÉk Úkkþ Au

- (1) íkLk yLku{Lk çkLkuMðMúkk çkLkuAu
- (2) fkk÷ku çkuLke yLkuyk÷Mk sðk rðfkhuðsLkkuÉþ hnuAu
- (3) SÖLkLk ½ýktÁkkXkuh{ík{kkúE s þe¾ðk {÷uAu
- (4) íkšff rðfkMk Úkkþ Au yLkuðþkhu þrfhðwfuðþkhuþMk fhðwíkkúke Mkt{sý Ákfe Úkkþ Au

(5) ¼ýíkk çkk÷fkuh{ík h{íkk fu ¾÷f÷ fhíkkfhíkk½ýe ykðíþLke ðkíku þe¾uAu

yk{ ¾÷f÷LkuVöík çkñk áruúke fu ÁkAe þkherhf fMkíLke LkshLk ðúkkíkk íkhV ykñkharü fheyu íku [ku÷Mk ykÁkýLku SÖLkLku yf ¼kø ÷køþu fnðkþ AuFuðw÷sEøkeLke Éhif yðMúkk yu ¾÷f÷ fhíkkthneyuíkufÉk [½hztúkkLku ðkñk Lk ykðu.